

جایی دور چشم

بیشک لہ پیامہ کافی نور

راستی یہ کافی نیمان

www.igra.ahlamontada.com

مکتبہ اہل سنت و اہل جماعت

پروفیسر زوبان

سہ عیدی نووری

دہنارہ

فاروق رہ سوول یہ حیا

کیردویہ بہ کوردی

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

براي دانلود كتابهاى مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى اقرا الثقافى)

بۆدایەزانیى جوړدها کتیب: سردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردى , عربى , فارسى)

به شيتك له په يامه كاني نور

راستی په کانی سیمان

به د یو زره مان

سه عید می نور سی

دا بناوه

فاروق په سوول په حیا

کردو ویه به کوردی

تېببىي يەك:

نەم كىتەبى بەردەستى خوينەرى
بەپىن، لە چەندىن بابەتى "پەيامەكانى
نوور" پىكھاتوۋە، كە لە بارەى ھەندى لە
(پاستى يەكانى ئىمان) ھو دەدوین.
مامۇستای دانەر بەم شىۋەيە لە سەرچەمى
ئەو پەيامانە ھەلى بژاردوون. (وەرگىن)

پیناساندن

به پینورسی مامؤستا
نیحسان قاسم سالتھی
وہر گپری "سہرجمی پھامہ کانی نور"
بؤ زمانی عہرہبی

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله ومن والاہ..

باشترین نمونہمہك بیخیمہنہ بہر دہستی خوینہری بہر پز سہارہت بہ چہند
لاپہ نیکی ژہانی دانہر (مامؤستا بہدیموزمان سہعیدی نورسی) ئەو نامہہہہ
کہ مامؤستا خؤی بؤ سہرؤک و ہزیران و ہزارہتی دادپہرورہری و ہزارہتی
ناوخؤی نار دووہ، چونکہ پوختہہہ کی سہروزہادہ و تیشکی پروناکی
ئاراستہی چہند لاپہ نیکی ئەوتؤی ژہانی دہ کات کہ شاپانی پہچاو کردن و
سہرنج لیدانن.

ئەو نامہہہ و پزای ئەوہی کہ بہ شیکہ لہ بہر گری بہ کانی مامؤستا نورسی
لہ بہر دہم دادگا کانی تور کیادا، لہ ہمان کاتدا بہلگہ نامہہہ کی میژوویشہ بؤ
پرووداوہ کانی ژہانی.

وا - بۆ ئەم مەهەستە - ئەم بڕگانەی خوارەووە لە نامەی ناوبراو دەهینین:
 (هەموو پیاوانی دەوڵەت لە نزیکەووە دەمناسن، بە تاییەتی ئەوانەیان کە لە
 سەردەمی پروداووە مەزن و گرنگە کانی ولاتدا ژیاون؛ هەر لە پراگەیانندنی
 "سەر بەستی" و "دەستور" و، دەمی جەنگی جیهانی یەکەم و، داگیر کردنی
 ئەستەمبوول و ولات لە لایەن هاوێپەمانەکانەووە، پروداووە کانی دوواتریش..
 تا کاتی دامەزراندنی حکوومەتی نیشتمانی و دەمی پراگەیانندنی پڕۆژیمی
 "کۆماری" ..

ئەو کەسانەی بە جوانی ئاگاداری ئەو پروداوانەن و ئیستاش لە دەوڵەتدا
 دارای پلە و پایەن، بە باشی دەمناسن. لە گەڵ ئەوەشدا هیوادارم پێم بدەن
 زۆر بە خێراویی چەند دیمەنیکی ژبانی خۆمتان بچمە پیش چاوا:
 من لە گوندی "نوورس"ی سەر بە پارێزگای "بەدلیس" لە دایک بووم. بە
 درێژی ژبانی قوتاییتی و خۆپندم لە گەڵ ئەو زانایانەی تووشم هاتوون
 کە توومەتە و تووێژی گەرمی زانستی یانەووە، لە سایەی چاودێری
 پەرەردگارێشمووە هەمیشە بە سەریاندا سەردە کەوتم، تا کو پڕۆیستم بۆ
 ئەستەمبوول.

لەو دەوور بەرە تێکەڵ بە "دەردی ناوبانگ"ە ی ئەوێشدا هەر وازم لە
 گفتوگۆ زانستی بە کام نەهینا، تا لە ئەنجامدا کەسانی حەسوود و نەیار لە لای
 کار بە دەستان بۆیان تێچاند و، بە فەرمانی سولتان عەبدوڵحەمید - خوا
 لێی خۆش بێت - بەرەو نەخۆشخانەی شێتان درام بەرا!

پاشان خزمەتگوزاری بە کام لە دەمی پراگەیانندنی "دەستور" و پروداوی
 "٣١ی مارت" دا سەرنجی حکوومەتی "ئیتیحاد و تەرەقی"ی پراکیشا و،
 منیش ئەم دەرفەتەم بە هەل زانی و پڕۆژەی دامەزراندنی زانکۆیەکم لە شاری

"وان" دا پيشكەش كىردن كە وەك "زانكۆي ئەزھەر" واپىت و ناوى "زانكۆي زەھرا" يىت، بە دەستى خۆيشم بناغەي زانكۆكەم دانا.

بەلام جەنگى جىھانىيە يەكەم بەرپاۋو. ناچار لە قوتايىانى خۇم و خۇبەخشەران تىپەكانى "يارىدەدەران" م پىنكەيىنا و، خۆيشم سەر كىردەيىم دە كىردن. لە بەرەي قەققازدا بۇ بەرگرى كىردن لە شارى "بەدلىس" بەشدارىي چەندىن جەنگى سەخت و خەتەرناكمان كىرد لە دزى دەستدرىژىيەكانى "پرووس" ي داگىر كەر. لە پاشدا "دەپل" كىرام و كەومە بەردەستىيان ، بەلام چاۋدەپىي بەرورەدگار هات بە هانامەو و لەو دەپلىيە پىزگارى كىردم و، گەرپامەو بۇ ئەستەمبوول و، لەوئى كىرام بە ئەندام لە (دار الحكـمـة الاسلامية) دا.

ئىنجا لەو بارودۇخە سەختەشدا بە هەرچى هېز و توانا و وزەم هەبوو - كە خواي گەورە پىنى بەخشىبووم - بۇ جىھاد كىردن لە دزى داگىر كەران لە ئەستەمبوول راپەرىم، هەتا جەنگى سەر بەخۆيى كۆتايى پىنى هات و حكومەتى نىشتمانى لە ئەنقەرە دامەزرا. ئەو حكومەتە سەر لە نوئى بۇ مەبەستى پىزلىنىان لە خىزمەتگوزارىيەكەم چاۋپىكى بە پىرۆزەي زانكۆكەي "وان" دا گىرپاۋو.

سەرانسەرى ژىيام ، لە سەرەتاوہ تا ئىيرە، يەك پارچە خىزمەت كىردنى و لات بوو بە پىنى بىر و بۇچوونى ئەوسام كە بىرىتى بوو لە "خىزمەت كىردنى ئايىن لە پىنى سىياسەتەوہ".

بەلام پاش ئەو ماوہىيە ، بە يەكجارە كى پرووم لە دنيا وەرچەرخاند و، "سەعيدى كۆن" م - وەكو خۇم ناوم لىى ناوہ - گىۆر كىرد و، بووم بە سەعيدىكى تىرى "نوئى" كە بە تەواوہتى بۇ ئاخىرەت دەژى.

ئیت بۇ خۆم له ژيانی کۆمه لایه تی کشامه وه و دهستم له و شتانه داته کاند که تابه تن به کاروباری کۆمه له وه. له وه بوو به ته واری له خه لکی داپرام و، له گردی "پروشه ع" ی ته ستم بوول و، پاشان له ته شکه وتی نار چپا کانی "وان" و "به دلیس" دا ده ستم دایه گۆشه گیری و خۆم به موجه ده دی پړوخی و ویزدانیی بهره و امه وه سه رقآل کرد و، به تاقی ته نیا له جیهانی پړوخی خۆمدا مامه وه و، دروشمی: "أعوذ بالله من الشيطان والسياسة" م بهره ز کرده وه و، گشت کات و بیر و هه ستیکم بۆ سه رنجدان و تپرامان له و اتا کانی قورئانی پیرۆز خسته کار و، بۆ خۆم له قۆناغی "سه عیدی نوی" دا ده ژپام..

هاو ده م له گه ل له وه شدا قه ده ری خواری گه وره به "نه فی کردن" له م شاره وه بۆ ته و شار ده بگوا ستمه وه.

ئاله م کاته دا چه نده ها و ته ی مه زن که له پێژنه ی قورئانی پیرۆزه وه هه لقا بوون، له ناخی دلمه وه سه ریان هه لدا و، منیش بۆ له وه که سانه ی که له نزیکمدا بوون ده موتن و له وانیش بۆیان ده نوو سیمه وه و، بوون به و نامیلکانه ی که ناوی "په پامه کانی نوور" م لئی نان.

له م ناوه ش له قوولایی دلمه وه هه لقا بووه، چونکه به راستی له وه په پامانه له نووری قورئانی پیرۆزه وه دره و شاونه ته وه. له قه ناعت و دلنیا یه کی ته و اویشدام که له م په پامانه زاده ی "بیر" ی من نین، به لکو ئیله مینکی خوا بێن له نووری قورئانی پیرۆزه وه به سه ر دلندا پړاون..

له بهر له وه، پیرۆز باییم ئاراسته ی هه موو له وه که سانه کرد که په پامه کانیان بۆ ده نوو سیمه وه، چونکه من دلنیا م که جگه له مه هه یچ پێیه کی تر له ئارادا نی یه بۆ پاراستنی ئیمانی موسلمانان و، پێم وایه که هه رگیز نابێ له وه پێژنانه ی قورئانی پیرۆز له هه یچ که سینک قه ده غه بکړین و به شاررینه وه.

پاشان دهستاني خاوين و دلسوز بز نووسينه وهيان و بلاو كرده وهيان كهوتنه كار.

ئيمر مينش دنيا بووم كه ئهم ليمپرانه‌ي ئهوان گونپرايه‌ل كردنيكي پهروه دگار و هاندانيني خوييه تاكو ئيماني كه ساني تر پيارنزين و، هيچ كه سينك نه توانيت پي لهم رام كردن و هاندانه خوييه بگريت. له مه شه وه ههستم كرد به فرماني ئاينه كه گه لتي پيوسته هاني گشت ئه و كه سانه بدرت كه لهم پيهدا كار ده كن.

مه بهستي راسته خوذي ئهم په پامانه كه له سهد و سي دانه تپهر ده بن، باس كردن و ليدواني كاروباري سياست ني به و له و بارانه وه نادوين و، ته نها تا به تن به كاروباري سر به دواړوژ و ئيمان. كه چي له گه ل ئهم راستي به پروون و ئاشكرايه شدا، بوون به مابه‌ي په ژاره و سرقال بووني ئه و ههله په رستانه‌ي كه ده پانه موي له ئاوي ليلدا پراو بكن و، كار به ده ستانين له دژمان هاندا هه تا توندي به نديخانه كاني "ئه سكي شهر" و "قه ستموني" و "ده نيزلي" يان كردم.

پاشان شاره‌زا و پسپوراني دادگا جزواو جزره كان چهنده ها ليكولينه وه‌ي زانستي يانه‌ي ورديان له په پامه كاني نووردا ئه بنجام دا، به ساپه‌ي خواي گهوره شه وه هموو جاري "راستي" به پهره‌پري پرووني ده رده كهوت و، "داد گهري" ش پله و پايه و پي و شويني خزي ده درايي و، هه ر داد گايه ك ليكولينه وه و لني ورده بونه وه‌ي زانستي يانه‌ي له و په پامانه دا كرديت، وپژداني له كيشه كه ماندا به خه رج داوه و پهراري بي تاواني بز ده ر دووين^(۱).

(۱) كنيي (تيشكه كان) لاپره (۷۰۳-۷۰۶). (وه رگي)

ئەم بڕگانەى پىشوو بەشىك بوون لەو نامەبەى مامۆستا نوورسى كە لە سەرەتادا ئاماژەمان بۆ كرد، تاكو خوینەرى بەرپۆز پوختەبە كى ژبانى دانەر و چەردەبە كى لە ناوەرۆكى بەيامە كان لە بەردەستدا يىت كاتى دەست بە خویندەنەوەى ئەم كىبە دە كات.

پاشان:

لیدوان و لىكۆلینەوەى كاروبارە غەببى بە كان زۆربەى جار هیندە گىروگرفتيان دیتەپى كە نووسەر و توپزەر لە مەبەست دور دەخەنەو، ياخود ناچارى دەكەن پەنا بەرپۆز بەر ئاسانزىن و كورتزىن پى بۆ دەربپىنى مەبەستە كەى، وەك بلىنى كۆلنىكى قورسى لەسەر شان يىت و بىهوى دايبگىرت!

چونكە توپزەرى ئەم چەشنە باسانە لە بە كىك لەم دور پوانگەبەى خوارەو سەرنج لە باهتە ئىمانى و غەببى بە كان دەدات:

بە كەم:

پوانگەى ئابەتە پەرزە كانى قورئان و فەرموودە كانى پىغەمبەر ﷺ كە تا دىنا دىناپە داراى سىفەتى نەگۆرى و بەردەوامى و مانەوەن.

دووهم:

پوانگەى توانا و لىهاتن و هەست و پەى پى بردنى "عمقل"ى مرؤف و، قولى بۆ چوونە كانى و فراوانى ئەندىشە كانى.. كە هەموو ئەمانەش ئالوگۆرپان بەسەردا دىت و هەمىشە لە بە كىكەو بە پە كىكى دىكە و لە بەرەبە كى مرؤفەو بە بەرەبە كى تر جىاواز و جزراو جزور دەبن.

ئاشكرابە كە تەنھا خستەپرورى دەقە كانى پوانگەى بە كەم، پان تەنھا پشت بەستى مرؤف بە پوانگەى دووهم، ئىمانىكى كاملى دور لە ناتەواوبى بۆ ناپەخسى!

چونکه به تنها هیئان و خستنه پرووی بهك به په کی دهقی ثایهت و
 فرموده پرۆزه کان لهر کی زیندوو کردنه وهی ئیمان - به تایهت لهم
 سردمه دا - ناگر نه تهستۆ، به بی خستنه کاری ژیری و ههسته کانی تری
 مرۆف که له گه ل توانایی و لینهاته کانیدا گونجاون..

ههروه ها ناشتوانزی ههست و نهست و توانسته ژیری به کانی مرۆف و
 فراوانیی ناسۆی بیر کردنه وهشی بکرین به بناغه بهك بۆ بیاتنایی ته لاریکی
 ئیمانی مه حکم، گهر تیشکی بینایی "دل" و بیدار بوونه وهی "گیان" و
 ئیلهام وهر گرتی "ناخ" ی مرۆفی له "ثایهت و فرموده کان" له گه لدا
 هاو ده م نه بن!

جا له سه ر لهم بناغه به، ده رده که وئی که سه لماندنی بابه ته غه بی به کانی
 ئیمان، پشت به دوو ستوون ده بهستی:

په که م:

هیدا به تی په روه ردگار..

دووه م:

رینمایی قورئانی پرۆز که هاو ده م بیته له گه ل خستنه کاری سه رجه می
 نه وه ههست و نهست و په ی بردنه که مانه ی که خوا ی گه و ره به مرۆفی
 به خشیون، له ناستیکی به کجار فراواندا، تا کو مرۆف بتوانیته ئیلهامه کانی
 ئیمان له ناسمانی ثایه ته کانی قورئان و فرموده ی پرۆزه وه وهر بگریت.

جگه له مه پیوستیی فیه ته ی مرۆفیش بۆ ئیمان، که تا بناغه کانی ئیمان
 له ناو دلاندا کز و لاواز بن له ویش پز په ره ده سینتی، لهم پیوستی بهش،
 هه میسه و به پنی چه رخه کان ده گۆرپی و له مرۆفیکه وه بۆ په کینکی تر جیاواز
 ده بیته.

له مانه وه که باس کران، راستیی ئه و فەرمووده به ی پیغمبه رمان ﷺ بۆ
روون ده بیته وه که ده ری ده خات:

چار دهریی فراوان و گشتیی خوای گه وره، سه ری هه موو سه د سالیك
مرؤفی نوپکار بۆ موسلمانان ده ئیریت، تا کو "کاروباری ئایین" یان بۆ نوئی
بکاته وه!

له وانه یه که سیک پیرسی:

ئایا چ حیکمه تیک له نوپکردنه وه ی کاروباری ئاییندا هه یه؟
یان:

چ داناییه که له ته و اتور و به دوای به کداهاتی نوپکاره کاندایه یه؟

ئایا بۆچی هیشتا ئایینی ئیسلام کامل نه بووه؟

له راستیدا بهرکردنه وه له م باسه، په یوه ندی ئیوان دوو شتمان بۆ
ده رده خات:

یه که م:

نوپکردنه وه ی کاروباری "ئایین" که هه میسه و هه تا هه تایه کامل و

نه گۆر و ته و او ه..

دوو هه م:

"پنویستی مرؤف به ئایین" که پنویستی به که پابه ندی هه ست و بۆ چوون و

بهرکردنه وه ی "هه میسه بگۆر" ی مرؤفه.

که واته ده بی مرؤف توانا و لیها تن و هه ست و نه ست و په ی بردن و

بهرکردنه وه ی به رده و ام فراوانه سووی خوئی بۆ قوولکردنه وه ی په گ و

بنچینه کانی ئیمان له ناخیدا بخاته کار و، نیعمه تی "ملکه چ بوونی فیژه تی بۆ

ئیمان" بیدار بکاته وه، ماده م سه رچاوه ی "ئیمان" و "قورئان" و "فه رموده"

ہر گیز و شک نابن و کانیاونکی بہ خور و نہ پراوی لہوتون کہ تینویتی
 ٹیمانداران بڑ پلہ کانی ناسینی خوی گہورہ تیرا و دہ کەن و، مادہم - لہ
 لایہ کی دیکہوہ - مرؤف خوقشی بہ سروشت عہودالی دوزینہوہی
 گہوہری زانستہ.

نالیرہوہ دہردہ کہوئی کہ "نوپکارہ کان" نوپنہری چہرخہ کانیان و،
 پنمای و پاہر اہتبی ٹادہ میزادی سہردہ مہ کانی خوقبانی پی دہ کەن بہرہ و
 سہرچاوہ کانی ٹیمان و نو شکردنی ٹاری ژبان لہ کانیاوی کاکلہ و
 ناوہرؤکی ٹاہتہ کانی "قورٹان" و شیلہ و گوٹاوی "فہرموودہ" پیرؤزہ کاندہ،
 تاکو ٹیمانداران لہ ہر جتیہ کدا و لہ سہر ہر شینوہ و چؤنیتیہک بن چیرؤ
 ٹیمانیاں دہست بکہوئی.

ہر لہ بہر ٹہم راستی ہمیش بوہ کہ ٹہو نوپکارانہ - بہوپہری شایستہی -
 نازناوی "میراگری پیغہ مہرانیان" خہلات کراوہ..

چونکہ خوی گہورہ بینینکی پوون و فراوان و گشتی و.. بینایہ کی
 دہروونسی تیڑ و.. توانستینکی ناوازہ بڑ پڑچوون بہ ناخی ٹاہت و
 فہرموودہ کاندہ، بہ مرؤفی نوپکاری کاروباری ٹایین دہ بہ خشتی، تاکو
 بتوانیت ٹہو ٹہر کہی پی سپرراوہ بہ تہواوی پاپہر پینت.

ٹہم راستیہ ہیندہ ٹاشکراہ کہ ہر کات سہرنج لہ پہوتی ژبانی مرؤفی
 نوپکار دہدری - ہر لہ مندالیہوہ تا کؤچی دواہی لہم جہانہدا -
 دہردہ کہوئی کہ ہر لہ ہناغہ و سہرہ تاوہ بڑ ٹہو مہ بہستہ ٹامادہ کراوہ و ٹہو
 ٹہر کہی لہ لہستؤ نراوہ. دہ بینیت سہرجمی ژبانی تۆمارنکی تیروپرہ و،
 وپنہی سہردہم و چہرخہ کہی و راستکردنہوہی ہلہ کانی ٹیماندارانی
 پڑؤگاری خوی لہ ٹاوپنہی ژبانیدا دہردہ کہوئی و، دہ پیرئی کہ ٹہو نوپکارہ
 - بہردہوام - راستہ شہقامیان نشان دہدات.

"به دبعوززه زمان ماموستا سه عیدی نورسی" ش خوی گهوره هینده
 نووری قورئانی پیروزی به سسر دل و دهروندا په خشاندووه که نامادهی
 کردووه بهو پیری هه لهدت و چاونه ترسی و دامه زراوی و باوه ربه خۆ بوونه وه،
 پرواته ناو جیهانی ئیمان و مهیدانی بابه ته غهیبی به کانه وه، به تایهت له
 چهر خیکدا که هیزه ماددی به کان هینده تیابدا زال بوون که په رده بیان به سسر
 چاوی مرؤف و به سیره تی دلاندا داوه ته وه و، دواپوژ نایین و، بابه ته په نهانه
 غهیبی به کانی له ناو دلاندا کز و لاواز بوون و، چاوه پروانن که سیک بیت له
 ژهنگ و ته پوتوز و ته مومزی که له که بووی ساله های سال خاوپنیا
 بکاته وه و، بریسکه ی پر شنگی ئیمانیا لئ بدره و شینته وه!

نالهم کاته دا "به دبعوززه مان" هات و، نووری هیدایه تی په روه ردگاری
 کرد به تویشووی خۆی و.. ئنجا گشت لیهاتن و کارامهیی و توانسته
 به رزه کانیسی - که خوی گهوره پنی به خشیبوو - له قوزتنه وهی له زانسته
 کۆن و نویانه دا خسته کار که هر له میژه وه تا پوژگارانی سه رده می خۆی
 له سسر "خهرمانی زانست" ی چهر خه که می مه لئ بو بوون.. دوا ی ته مانه ش،
 ناسۆ فراوان و به رینه کانی سه رجه می پندا و یستی به کانی مرؤفی هاو چهرخی
 له پیش چاودا خرا نه سه رپشت..

هموو ته مانه، بوون به به ردی بناغه بۆ راپه راندنی ئه رکی سه رشانی و،
 کردیان به سوار چاکی له مهیدانه و، له ته لجامدا ده رکهوت که ماموستا
 "نورسی" چ له په یامه کانیدا و چ له په روه رده کردن و پینگه پاندنی
 قوتابی به کانیدا، غمونه به کی راسته قینه ی نوپکاری راپهر و شوین پنی هه لگری
 ههنگاه کانی نووری هیدایه تی قورئان و سونه تی پیروزی پیغه مبه ره ﷺ.

به لئی، چاودنیری په روهردگار خواستی واپوو که به سیره تیکی تیز و توانستیکی سر سوور هینر به "نورسی" به خشی، تاکو - لیزانانه - زانسته عه قلی به نوپکانی له مپر سردهم و زانسته شهرعی به کان ناوینهی په کتر بکات، به راده په که ههست ده که پت راسته و خو له سر چاوهی زانسته وه زانیاری به کان هه لده گوزی نه که له جو گله و پرو باره باریک و لاوه کی به کانه وه.

ده بینیت به په وانپیزی به کی پروون و په نگی و شیوازیکی قه شهنگ و پاراوی هه وتو که "عه قلان" ی پنی ده حه وینه وه و "دلان" یشی پنی ده سره ون، چاره سهری و پینمایی بو سخت و نالوزترین کیشه و گپروگرفتی "ژبان" و "ایمان" و "غیب" ده ستیشان ده کات و، سر جهمی خواسته نادپاره کانی "ژیری" و "دل" ی مرؤفیان تیندا دهست ده که وی و له دله ته پنی و نیگهرانی رزگاریان ده کات، پنی هه وهی - هم شیوازه - سر له زهین و تیگه پشتنی مرؤف بشیونیت پان له باسه لاوه کی به (دوور له بناغمیه) کاندا نومیمان بکات |

تنجا بو هه وهی - هم شیوازه ی - هتوانی ژیری به کان له "په رته وازه یی" و دله کانیش له "بیر هلاوی" رزگار بکات و خاتر جهمی پان پنی به خشی و له دهردی "شهرزه یی" بیانپار پزیت، خوای گه وره تواناپه کی هه وتوی پنی به خشیوه که هتوانیت "مرونه" ی قه ناعت به خشی نریک له "ژیری" و "دل" ی مرؤفه وه بز باسه کانی بهینته وه و، توانای مه نیتی سروشتی و به لگه هینانه وهی ژیری قه ناعتدهر و به هیزی داوه تنی له چاره سهر کردنی کیشه و باه ته غمپه به کانی ایماندا.

جا له بهر مه وهی ئەم په پامانه هه میخه ئاسۆی ئیمانی نوێتر له بهردهم
 خوێنەرماندا و الا ده کهن که له خوێندنه وهی په کهم جاردا نه پینیبوون، مهوا
 ههتا زياتر بیاخوێنیته وه پر چیژ و زانیاری نوێیان تێدا ده بینیته وه.
 له خوای گهوره داواکارین که له سوودی "زانسته کانی ئیمان"
 بههره مه ندمان بکات و، له میهره بانێ په کهشی ئومیده وارین که ئیخلاسمان له
 کردار و گوفتاردا پێ بهه خشی.
 انه نعم المولى ونعم النصير.

ئیحسان قاسم سالتحی

چہند راستی یہ ک

لہ بارہی نو پڑوہ

لہ کتیبی (وتہ کان)

بسم الله الرحمن الرحيم
(الصلاة عماد الدين)

ئەگەر دەتەوئىت پادەى بەھا و گىرنگىي نوپۇت بۇ دەرىكەوئىت و، بزائىت
چ دەستكەوتىكى گەورەيە و، چۇن مرۇف ئەم دەستكەوتەى بە ئاسانى
دەستگىر دەئىت..

ھەرۋەھا ئەگەر دەتەوئى گىلىي و تىنە گەيشتى ئەو كەسەت بۇ
دەرىكەوئىت كە ئەم پەرسشە ئەنجام نادات و، بزائىت چەندە مرۇفئىكى
زەرەرمەندە..

بەئى، ئەگەر ھەز دەكەيت ئەمانە بزائىت و بە ئەندازەى (دوو كەپەت
دوو دەكاتە چوار) لىي دلىيا بىيت، ئەوا سەرنج لەم چىرۇكە كور تە بدە و
لىي ورد بەرەوہ:

جارتىكىيان فەرمانپەرۋايەكى گەورە دوو خزمەتگوزارى خۇي بۇ
باخچەيەكى تايپەتتىي جوان و دلرپىن نارد كە دوو مانگ رىي دوور بوو،
يەكى بىست و چوار لىرەى زىپەشى دانى تاكو پىي بگەنە مەزراكە و لەوئى
نىشتەجىي بىن و، پىي وتن:

(بلىت و پىنداوېستى بەكانى گەشتەكەتان و پىوېستى بەكانى ناومال و
نىشتەجىي بووتنان، بەم پارەيە بىكەرن.. دراى پۇژە رىيەكەش دەگەنە

ئىستگاپهك كه هه موو هۆكاره كانى گواستنه وهى تىداپه له ئۆتۆمپىل و،
فرۆكه و، شه مه نده فەر و، پاپۆر... نرخی سوارپوونى هه ر كام له مانهش له وهى
تر جىياپه و به پنى سه رمايهى ئه و كه سه به كه سوارى ده بىت).

ئه وانىش دواى وه رگرتنى ئه م ده رس و ئامۆزگارپىانه، كه وتنه رپى.
په كىنكىان له به ر ئه وهى مرۆفنىكى به خه وه ر و شادمان و ژىر بوو، به شىنكى
پاره كهى به جۆرنىك فەرمانه روا پنى رازى بىت، خسته كار و كه سا به ته وه تا
گه بشته ئىستگا كه و، سوود و قازانچىكى زۆرى لى ده ست كه وت به
چه شنىك كه سه رمايه كهى په ك بۆ هه زار زىادى كرد.

به لآم ئه وهى ترىان له به ر ئه وهى هه رزه و به ده بخت بوو، تا گه بشته هه مان
جنى، بىست و سى لىرهى به قومار و هه له خه رجى به زاپه دا و ته نها په كىنكى
پنى ماپه وه!

له به ر ئه وه، هاوړپنى كهى پنى وت:

كاكى خۆما ئه م لىره بهى ئىستا بىت ماوه بلىتى سه فه رى پنى بكه ر و به
خۆراپى له ده ستى مه ده، بۆ ئه وهى له م رىنگا دوور و درىژه دا به برسىتى و
ئاواره پى نه مىنىته وه. فەرمانه رواى گه و ره شمان تابلى لىبه رده و جوا نه رده،
به لكو له كه مو كوورپى به كانه خۆش بىت و تۆش سوارى فرۆكه بكات و
پىنكه وه له ماوهى رۆژنىكدا بگه پنه نىشته جىنى خۆمان. خۆ گه گه ر به گوئىشم
نه كه بت، ئه وا ناچار ده بىت كه به پنى بكه وپته رپى و به دوو مانگى په به ق و به
برىستى و نامۆبى و ته نىابى لىنجا بىه رپه ت و بگه پته جنى.

جا ئه گه ر ئه م هاوړپنى به سه رپىنجى نواند و، به و تا كه لىره بهى پنى ماوه
بلىته كهى نه كرى - كه وهك كلىلى ده ر گای گه بىنچىمهك واپه - به لكو له
پىناوى خه ز و چۆنكى سه رپىندا به كارى هىنا، ئاها ته مه لىرئىن مرۆفنىش
تىنا گات كه ئه و كه سه چه نده به ده بخت و زه ره ر مه ند و گىژ و گه لخۆپه؟

لهی هو کهسهی که نوږه ناکات!

ههروهه لهی دهروونی خۆیشم که جهزت له نوږه نی به و پیت ناخۆشه!
 مه بهست لهو فهرانپه وابه: خوای پهروه ردگار و به دهینه رمانه..
 دوو خزمه تگوزاره کهش: په کینکیان هو کهسه به که پنی ئایینی گرتووته
 بهر و، زۆر به په رۆشی و تاسه وه نوږه کانی ده کات.. مه بهست لهوی
 تریشیان هو مروږه بې ئاگانهمه به که وازیان له نوږه کردن هیناوه..
 بیست و چوار لیره کهش، بریتی به لهو بیست و چوار سعاته ی شهو و
 رۆژ که تمه نی مروږیان لسی پینکلنیت..
 باخچه تابه تی و جوانه کهش بریتی به له به ههشتی بهرین..
 مه بهست له ئیستگاکهش گۆری مروږه، که لیه وه دهروات بۆ جیهانینکی
 .. تر

گهشت و سهفهره کهش، لهو گهشته به که مروږ له سهره تایی
 له دایکبوونیه وه دهستی بې ده کات و به دهه گای گۆردا تیده په پیت تا ده گاته
 هو دنیای هه میسه بی و، ئنجا لهوئی کۆتایی به گهشته که ی دههینیت.
 هو انمش بهم پهنگاهه دا گوزهر ده کهن بهش بهشن، هه به شه ی به پنی پایه ی
 کرده وه کانی خۆی پله ی بۆ دانراوه؛ هه نلنیک لهو خوا په رستانه وه که هه وره
 بروسکه ماوه ی هه زار سال به په ک رۆژ ده پرن و، هه نلنکی تریان - وه که
 خیمال - له په ک رۆژ دا ماوه ی په نجا هه زار سال ده پرن، وه که قورقانی په رۆژ له
 دوو لایه تدا په پنجه ی بۆ ئه م راستی به را کیشاوه^(۱)..
 مه بهست لهو به لیتمش (نوږه) هه ..

(۱) لهوانهمه نووسر ئامازه بۆ ئه م دوو لایه ته بکات: ﴿وَإِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَالْفِ سَنَةِ مِمَّا تَعُدُّونَ﴾ (الحج: ۴۷)، ﴿تَفْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ (المعارج: ۴). (وهه گنپ)

له راستیدا تنها پهك ساعات لهو بیست و چوار ساعته سهروز یاده بؤ نویژ و دهستونویژی ماوهی لهو شهو و پرؤژه.

نایا لهو كهسهی كه بیست و سنی سعاتی شهو و پرؤژ بؤ هم دنیا زور كورت و كهه خایه نه سهرف ده كات و، تاقه سعاتیکیشی بؤ ژپانی نه پراوهی همیشهیی ترخان ناكات، چهنده ستم له خوئی و کاریکی دور له ژپری ده كات؟

بهلنی، له گهر خهرج كردنی نیوهی سامان له قوماریکی وهك "یانسیب" دا، كه هزار كس به شداری تیدا ده كهن، بهلای هه نندیکه وه به کاریکی ژپرانه بؤ میزری، كه پرؤژه و گرمانی بردنه وهشی پهك له هزاره، لهی لهو كهسهی كه پهك له بیست و چواری سامانی خوئی له قازانجیکی گومان لئی نه كراودا و له دهستكهوتنی گه بچینه په کی همیشه پیدا به شدار ناكات - كه پرؤژهی قازانجی له سهدا نه وه دونویه - كاره كهی پینچه وانهی ژپری و دژی دانایی نی په؟ نایا ههر كه سینك خوئی به ژپر و تیگه یشتوو بزانیئت له مه تینا گات؟

له هه مان كاتیشدا نویژ كردن، خوئی له خویدا، حهسانه وهیه کی تابلینی گه و ره به "گیان" و "دل" و "ژپری" ی مرؤف ده به خشیت. جگه له وهش کاریکی قورس و مایه ی بیزاری نی په بؤ "جهسته" ی مرؤف. سهره پای هه موو له مانهش، لهو كهسهی نویژه كانی به جتی ده هیئیئت، به هوئی نیازی پاك و خاوینه وه، هه موو كار و كۆشینیکی حهلالی تری بؤ ده بیئت به په رستش و، به عیبادت بؤی ده نوو سرنیت.

بهم چه شنه، مرؤفی نویژ كهر ده توانیئت هه موو سهر مایه ی تمه نی به ره و ناخیره ت به پری بكات و، به تمه نه كورت و فانی په كهی دنیای، تمه نیکی هه همیشه یی له دوا پرؤژدا به ده ست به نیئت.

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿۱۷﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿۱۸﴾﴾ (الروم: ۱۷-۱۸)

ئەى بىرەى بەرپىزىم!

بىر سىبوت كە: "ھىكمەت" لە دەستىشان كىردنى ئەو پىنج كاتە
دىارى كراوانەى نوپۇدا چىيە؟

ئىمەش ئامازە بۇ تەنھا ھىكمەتلىك دە كەين لە نىوان ئەو دانستە زۇرانەى
كە لە دىارى كىردنى ئەو پىنج كاتانەدا ھەن:

بەتتى، ھەروەك كاتى ھەموو نوپۇزىك سەرەتەى ئالوگۇرپىكى گەورە و
گىرنگە لە "زەمان" دا، لە ھەمان كاتىشدا ئاوپىنەبە كە نىعمەتە ھەمەكى بە كاتى
خوای گەورەى تىدا دەردە كەوتت.

لەبەر ئەو، خوای گەورە فەرمانى بە نوپۇز كىردن داوہ لەو كاتانەدا. واتە
فەرمانى بەوہ داوہ كە بەندە كاتى تەسىحات و پىزلىنگرتىسى خوای گەورەى
بالا دەست زىياتر بىكەن. ھەروەھا شوكر و ستاھشى نىعمەتە زۇرە لەژمارە
نەھاتوہە كاتى - كە لە نىوان ئەو دوو كاتەدا بەخشىونى - زىياتر دەربىر.

بۇ پروونكر دنەوہى ئەم واتا و ناوہرۇكە قسول و وردە، پىم باشە كە
ھاودەم لە گەل دەروونى مندا گوتى بۇ پىنج سەرنج رابىگىت:

□ سرنجی به کم:

نویژ - له ناوهر ژکیدا - بریتی به له ته سیبحات و به گهوره پراگرتن و ستایش نواندن بهرامهر به خوای گهوره. واته:

پروژ پراگرتنی خوای گهوره، به کردار و گوفتار، بهرامهر گهورهیی و شکوهمندی (جلال) ی ئه، به وتنی: "سبحان الله" ..

ههروهها پیز لیگرتنی، به پهفتار و کردار، بهرامهر کهمال (کمال) ی ئه، به وتنی: "الله اکبر" ..

ههروهها ستایش کردنی به کردهوه و دل و زمان و لیش بهرامهر جوانی (جمال) ی ئه، به وتنی: "الحمد لله" .

واته ئه سیانه: "سبحان الله، الله اکبر، الحمد لله" برتین له بنج و بناوان و توری نویژ، بۆیه له ههموو زیکر و ههلسان و دانیشتیکی نویژدا هه. هه له بهر هه مان هۆیه و بۆ چه سپاندنی ناوهر ژکی نویژ و بۆ مه بهستی جیگره بونیهتی له دلدا که له دوا ی نویژه کانیش هه ره که سی و سنی جار دوویات ده بنهوه. چونکه بهم وشه کورت و پهراواتا پانه واتا و کاکله و ناوهر ژکی نویژه چه سینت و له دلدا جیگر ده بیت.

□ سرنجی دووهم:

په رستش - له ناوهر ژکدا - بریتی به له وهی که بهنده به خۆ شه ویستی به کی پاکی بینگهرد و بهوپه پری پیز و سه سووپه مانه وه سوژده به رته بهر دهه رگانهی خوا به تیبی خوا و، سهه ر بخته سهه ره وهی له بهردهم کهمالی پهروه رده گاربتی و دهسته لاتی نه پراوه و میهره بانایی خوا به تیبی ئه ودا و، له هه مان کاتدا "بئ دهسته لاتی" و "هه ژاری" و "لاوازی" ی خۆیشی بینیت. بهتئ، ههروهه "پهروه رده گاربتی" ی خوای گهوره خوازاری به نده تیبی و گوپه پهلئیه، پهروزی و بئ نیازی ئه وه پهروه رده گاربتی بهش داخوازی ئه وهن

که "بهنده" - له گه‌ل داوای لیږوردن و بینښی که موکووړی به کانی - دهری بېرېت که: خواوهند پاک و بڼی نیازه له هموو که موکووړی بهك و، رابېگه به نیت که نه ستوی سرجمی بهروړا پووجه له کانی گوهرپایان ناتوانیت بگاته گه‌وره‌یی لهو خوا به و، خواوهند به‌رز و بلننده به‌سر هموو یاندا. هره‌وه‌ها دهری بېرېت که خوای گه‌وره هینده خاوبڼ و بلنده که ده‌ستی هیچ چه‌شنه که موکووړی و ناته‌واوی به‌کی بوونه‌وه‌ران ناگاته داوینسی به‌رز و بلندی به‌کی.. به‌لئ، هموو له‌مانه به‌وتی: "سبحان الله" دهر بېرېت..

هره‌وه‌ها که‌مالي توانستی په‌روه‌دگارنیتی داواله "بهنده" ده‌کات که په‌نا بیاته به‌ری و پستی پڼی به‌ستیت. چونکه به‌نده "لاوازی" ی خوی و "بڼی ده‌سته‌لاتی" ی سرجمی به‌دیها‌توان ده‌بینیت. لیر له به‌رام‌به‌ر مه‌زنیی ناسه‌واره کانی توانستی صه‌مه‌دانی به‌وه و به‌ده‌رېنسی له‌وپه‌ری پڼز و سر‌سوور‌مانه‌وه: "الله اکبر" ده‌کات و به‌که‌مالي خشوع و نه‌ده‌ب و ملکه‌چی به‌وه ده‌رواته ناو "پ‌کوع" هوه..

هره‌وه‌ها میهره‌بانیی فراوان و نه‌پراوه‌ی په‌روه‌دگارنیتی خوای گه‌وره داواله "بهنده" ده‌کات که به‌زمانی نزا و پارانه‌وه، پڼداو‌یستی به‌کانی خوی و گشت بوونه‌وه‌ران و، "ه‌زاری" و "بڼی ده‌سه‌لاتی" ی هموو‌یان، له ده‌ر‌گای لهو گه‌نجینه نه‌پراوه‌یه‌ی میهره‌بانیی په‌روه‌دگاردا بخاته پروو. هره‌وه‌ها به‌وتی: "الحمد لله" شوکرانه و سوپاس‌گوزاریی لهو نیعمه‌ته زور و چاکه‌کاری و میهره‌بانیی به‌زه‌بهنده‌ی‌ش دهر بېرېت که لهو په‌روه‌دگار ه میهره‌بانه ر‌شتوونی به‌سرایاندا.

واته: کردار و گوفتاره کانی نوښ، هم و اتایانه‌پان تڼ‌دایه و، هر له‌به‌ر ده‌رخستی هم ناوهرؤ‌کانه‌یه که خوای گه‌وره نوښی له‌سرمان‌فرز کردوه.

□ سەرنجی سێ هەم:

هەر وەك مەرۆف ئنوو نەبە كی پوخت و بچوو كی ئەم بوونە وەرانیە و، سوورەتی "فاتحە" ش ئنوو نەبە كی نوورانی قورئانی پیرۆزە، بە هەمان جۆر "نویژ" یەش پیرستی كی نوورانی بە كە هەموو پەرستشە كان لە خۆ دە گرت و نەخشەبە كە پڕی و شوینی پەرستشە كانی سەر جەمی بە دیهاتووانی لە سەر دانراوه و ئاماژە ی تێدا بۆ كراوه.

□ سەرنجی چوارەم:

هەر وەك بە جوولانی هەریە كە لە چركە ژمیر و خولەك ژمیر و كات ژمیر و پۆژ ژمیری هەر سەعاتێك ئەوی تر دە جوولیت و حوكمی ئەوی تر وەردە گرت، جیهانی دنیا ش - كە بریتی بە لە سەعاتێكی گەورە ی خوا بی - بە هەمان جۆرە، چونكە خولی شەو و پۆژ كە وەك چركە ژمیرە و، هسی سالاە كان كە وەك خولەك ژمیر وان و، ئالو گۆزی چینه كانی تەمەنی مەرۆف كە كات دە ژمیرن و، چەرخ و سەردەمە كانی تەمەنی جیهان كە پۆژ ژمیری جیهان، هەریە كە یان پووی لەوانی ترە و لەوان دە چیت و حوكمی ئەوانی تر وەردە گرت و بە كۆر یاد دە خەنەوه.

بۆ ئنوو نە:

كانی (بە یانی تا گزنگ): سەرەتای بە هارمان یاد دە خاتەوه و لەو كاتە دە چنی .. هەر وەها ئەو كاتە دە خاتەوه یاد كە مەرۆف كە وتوو تە ناو پەحمی دا بکێوه .. هەر وەك یە كەم پۆژی شەش پۆژە كە ی بە دیهینانی ئاسمانە كان و زەویمان دە خاتەوه یاد و لەو پۆژە دە چنی ..

بەم جۆرە، "كات" ی ئەم نویژە مەرۆف بۆ ئەو كارە گەورە خواییانە ئاگادار دە كاتەوه كە ئەم كاتانە دا بە پڕی دە كرین.

كاتى (نيوهرۆ)يش: ئاماژە بۆ ناوهراستى هاوین و، هەرپەتى لاوی و، دەمی بەدبەینانی مرۆف لە تەمەنى دنیادا دەكات و، دەرکەوتن و درەوشانەوێى میهرەبانى خوا و ڕێژنە و لێشایى نىعمەتەکانیمان لەو کاتانەدا یاد دەخاتەوێ.

كاتى (عەسر)يش: وەكو وەرزی پایز و، ماوەى پىرى و، چەرخى بەختەوێى وایە كە سەر دەمى دواھەمین پىنغەمبەرە ﷺ. ئەمەش كاروبار و نىعمەتە سەرتاپا میهرەبانى بەكانى خوامان یاد دەخاتەوێ.

كاتى (خۆزناو و شێوان)يش: ئاوابوونى زۆر بەى بوونەوێران لە كۆتایى پایزدا و، مردنى مرۆف و، كاول بوونى دنیامان لە دەمى بەرپابوونى قیامەتدا دەخاتەوێ یاد.. لە گەل ئەمەشدا دەرسى شكۆمەندى خوامان پى دەتیت و، مرۆف لە خەوى پى ئاگابى ڕادەپەرنیت.

كاتى (عیشا)يش: ئەوھەمان پىشان دەدات كە "جیھانى تاریكى" پەردەى ڕەشى بەسەر ڕوخسارى "جیھانى ڕووناكى" ی ڕۆژدا دادا پەوێ. هەر وەها كفنە سببى بەكەى زستانمان دەخاتەوێ یاد كە سەر ڕووى زەوى دادەپۆشیت. تەنانت ئەو شمان یاد دەخاتەوێ كە شوپنەواری مردووەكانیش دەمریت و دەپروا تە ژێر پەردەى لەیادچوونەوێ..

هەر وەها ئەو كاتەمان یاد دەخاتەوێ كە دەرگاكانى خانەى تاقىكردنەوێى دنیا بە تەواوى دادەخرین..

لە هەموو ئەمانەشدا - ئەم كاتە - كردارە شكۆدارەكانى خۆى "قەھەرى شكۆمەند" دەردەخات و ڕاپانندە گەپەنیت.

كاتى (شەو)يش: زستان و قەبر و جیھانى بەرزەلھان یاد دەخاتەوێ. سەرەپاى ئەوێ كە "گیان" ی مرۆفیش ئاگادار دەكاتەوێ بۆ ئەوێ كە چەندە پىوستى بە سۆز و میهرى خۆى گەورەى میهرەبانە!

(شهو نوژی) یش: فیرمان ده کات که چه نده بۆ رۆشنایی تاریکه شهوی قهبر و پرووناک کردنه وهی تاریکایی جیهانی به رزه خ پیوستیمان پی به تی. هروهها ناگادارمان ده کاتوه و یادی نهو نیعمه ته بنی کۆتایانهی نیعمه ت به خشی راسته قینه مان پی ده کاتوه که له م ئالو گۆرانه دا هه ن و، نه وه درده خات که چه نده نهو نیعمه ت به خشه راسته قینه به شایسته ی شوکر و سه نا و ستایشه .

(به یانی دو وه م) یش: به ره به یانی "حه شر" مان یاد ده خاته وه!

به لئی، هروه که هاتنی به یانی به دوای نه م شه وه دا و، به هار به دوای نه م زستانه دا شتیکی پیوست و "حه می" به به لای ژهری به وه، به هه مان پله، هاتنی به ره به یانی "حه شر" و به هاری "به رزه خ" یش حه می و دوور له گو مانه . که واته، هه ره که له م پینج کاتانه سه ره تای ئالو گۆرپنکی گرنگه و گۆرپنکاری گه وره تریشمان یاد ده خاته وه. چونکه موعجیزاتی توانستی خوای گه وره و دیاری به کانی میهره بانی نهومان ده خاته وه یاد که له سال و چه رخ و سه رده مه کاندای روو ده دن، نه وه تا کاروباره رۆژانه که ی خوای گه وره ی به توانا ئاماژه بان بۆ ده که ن.

واته نوژی فهرز - که فه رمان به ری فیروه ت و بناغه ی به ندایه تی و قهرزی نه سزیه - زۆر شایان و به جی به که له م کاتانه دا ییت.

□ سه رنجی پینجه م:

مرؤف - له سهروشتیدا - تابلینی لاوازه، له گه ل نه وه شدا نهو شتانه ی که ژهانی لئی تال و لیل ده که ن و خه فه ت و ئازاری بۆ دروست ده که ن، گه لئی زۆرن..

له هه مان کاتدا تابلینی ده ستوسان و بنی ده سه لاته، که چی له گه ل نه وه شدا گه لئی دوژمن و به لا و گهرو گهرفتی له سه ر پنگادایه ..

هروه ها گه لني هه ژاره، كه چي پيوستې په كاني ژباني په كچار گه وړه و
زورن..

هروه ها ته مه بل و بڼي توانايه، كه چي ده بينيت كاروباري ژبان گه لني
قورسن له سر شاني..

مرؤفايه تي په كه ي وای لني كردووه كه په يوه نديي له گه ل سر جه مي
بوونه ووردا هه بڼي به گشتي، كه چي جودايي خو شه ويستان و له ناو چووني نه و
شانه ي مایه ي ته سكينې دلن، نازاري دده ن..

هروه ها عقل و هوشی مرؤف نامانچي بهرز و بهروبوومي نه پراوه ي
پيشان دده ن، كه چي ده ستي بهو نامانچ و بهروبوومانه ناگات و، ته مه ني
كورته و، كم ده سته لاته و، تواناي نارامگر تيشي په كچار كه مه.

له بهر هه موو له مانه و له حاله تينكي وه هادا، سه ير بكه و بزانه كه
"گيان" ي مرؤف چهنده پيوستې بهوه هه يه له:

"به ره به يان" دا به دوعا و نوړو و پارانه وه له دهر گانه ي خواي به ده سته لاتي
شكزه مند و ميهره بان و خاوه ني جواني بدات و، به داراي پارمه تيدانه وه
عهرزو حالې خزي پيشكش بكات؟

گياني مرؤف چهنده پيوستې به پالپشتينكه پالي پيوه بدات و هه موو
كاروبارنكي قورسي رؤز - كه له رنكايدايه - به هه يوه هه لنگرنت و
به رهنگاري بينت؟

ايا له مه شتيني ناشكراني به؟

له كاتي "نه وهرؤ" شدا: كه لوتكه ي كه مالي رؤز و خوار بوونه و هه يه تي
به ره نه مان و، كاتي كامل بووني كاروباري رؤزانه و، وه ختي هه سانه وه ي
دواي ماندوو بووني كار و، ده مي هه ناسه و پشوداني "گيان" و

حوانه و به‌تی لهو بئ تاگایی و سهرسامی و په‌شۆکان و نارپنکیی ده‌روونه‌ی که دنیا‌ی فانی و کاروباره قورسه کانی ده‌رخواردی مرۆفی ده‌دن.. جگه له‌وه‌ی که ئەم کاته کاتی خۆ ده‌رخستن و نواندنی نیعمه‌ته کانی خوای گه‌وره شه..

پرزگار بوونی "گیان"ی مرۆف له‌و هم‌وو بازارانه و خۆ قوتار کردنی له‌و بئ تاگایی و سهرسامی‌یه و، ده‌رباز بوونی له‌و شته کم نرخانه، تنه‌ها به‌وه ده‌بئ که:

مرۆف به‌ سکالا و پارانه‌وه هانا به‌ریتسه به‌ر ده‌رگانه‌ی پۆزیده‌ری راسته‌قینه..

هه‌روه‌ها به‌ شوکر و ستایش ده‌بئ له‌ به‌رامبه‌ر ئەو نیعمه‌ته زۆرانه‌ی که لای کۆ بوونه‌ته‌وه..

هه‌روه‌ها به‌وه ده‌بئ که تنه‌ها پشت به‌و خواوه‌نده به‌ستنی و داوای پارمه‌تی تنه‌ها له‌و بکات، هاو‌ده‌م له‌ گه‌ل ده‌رپرنی بئ ده‌سته‌لاتیی خۆی له‌ به‌رامبه‌ر گه‌وره‌یی و شکۆمه‌ندیی خوای گه‌وره‌دا به‌ "پ‌کووع بردن" و، ده‌رپرنی ملکه‌چی خۆی، به‌وه‌پ‌ری ئە‌ده‌ب و پ‌یز و خۆشه‌ویستی‌یه‌وه، به‌ "سوژده بردن" بۆ که‌مالی هه‌میشه‌یی و جوانیی بئ وینه و ناوازه‌ی ئەو.

ئهمه‌یه نوێزی نیوه‌رژا

که‌واته‌ چه‌نده جوان و به‌تام و شیاو و پ‌یویسته؟

ده‌ها ئیتر هه‌یج که‌سێ خۆی به‌ مرۆف نه‌داته‌ قه‌لم گه‌ر له‌مه‌ تینه‌گات!

له‌ ده‌می "عەسر" یه‌شدا: که‌ کاتیکه‌ وه‌رزه‌ خه‌فه‌تباره‌ که‌ی پایز و، ده‌می خه‌م بزوینی پ‌ری و، پ‌ژژانی پ‌ر له‌ ئازاری ئاخ‌ر زه‌مان و، کاتی ده‌ر که‌وتنی به‌ر هه‌می کرده‌وه‌ی پ‌ژژانه‌مان ده‌خاته‌وه‌ یاد..

که ده‌می کز برونه‌وی تینک‌رای نیعمه‌ته مه‌زنه خوابیه‌کانه، وه‌ك: چه‌شتتی تندرستی و له‌شماغی و نه‌نجامدانی خزمه‌تگوزاری پینک و په‌سه‌ند..
 هه‌روه‌ها کاتی راگه‌یاندنی نه‌ویه که مرؤف میوانیکی راسپیرراوه و، هه‌موو شتیکیش له‌جمو‌جول‌دایه و به‌ره‌و نه‌مان ده‌پروات. نه‌وه‌تا خوار بوون‌ه‌وی نه‌و خۆره‌گه‌وره‌یه‌ی ئاسمان به‌ره‌و ئاوا بوون، ئاماژه‌ بۆ ئه‌م مه‌به‌سته ده‌کات.

به‌لنی "گیان"ی مرؤف که داواکاری نه‌مری و هه‌میشه‌یه و له‌ راستیشدا بۆ مانه‌وه و هه‌میشه‌یی به‌دی هینراوه و، شه‌یدای جوانی و چاکه‌کاری‌یه و، جودایش ئازاری ده‌دات..

ئه‌م مرؤفه، له‌ ده‌می عه‌سردا ده‌ستتویژ ده‌گریت و نوپژی عه‌سر به‌جێ ده‌هینیت، تا‌کو له‌ ده‌رگانه‌ی خواوه‌ندی "قه‌دیم" و "باقی"دا پاپارته‌وه، نه‌و خوابیه‌ی که مانه‌وه و راگه‌ر‌بوونی هه‌موو شتیك به‌ ده‌ستی نه‌وه..

هه‌روه‌ها بۆ نه‌وه‌ی په‌نا به‌اته به‌ر گه‌وره‌یی و هه‌میشه‌یی میه‌ره‌بانی‌یه فراوانه‌که‌ی و، شوکر و ستایشی نیعمه‌ته‌ له‌ ژماره‌ نه‌هاتووه‌کانی پیشک‌کش بکات..

ده‌هینیت به‌وپه‌ری ملکه‌چی‌یه‌وه "پ‌کووع" ده‌باته به‌رده‌م عی‌ززه‌تی په‌روه‌ر‌دگار‌تییی خوا و، به‌وپه‌ری له‌خۆ‌بو‌ردن و خۆ‌نه‌ویستیشه‌وه "سوژده" ده‌باته به‌رده‌م هه‌میشه‌یی خوابه‌تییی نه‌و.

ئنجا ئاسووده‌یی ده‌روون و پ‌شوودانی راسته‌قینه‌ی "گیان"یشی له‌وه‌دا ده‌بینته‌وه که به‌به‌ندابه‌تی‌یه‌کی پینک و پینک و به‌ئاماده‌یه‌کی ته‌واو له‌ به‌رامه‌ر خوابه‌تییی خوای گه‌وره‌دا راپه‌وه‌ستیت.

نیر و هره سهر بکه و بزانه که: به جیهینانی نوپزی عه سر - بهم و اتا و ناوهر و که - چنده خزمه تگوزاری به کی شایسته و فهرانبهری به کی بهرزه؟ به لکو چ وهختیکی شایسته و گونجاوه بۆ گپرانهوهی قهرزی "فیرت" که له ههستزماندا به و، چنده دهستکه و تیکی به تامی له زهت به خشه بۆ به دهستهینانی بهختهوهری!

ههر که سیک به راستی مرۆف ییت، له مه تیده گات! له کاتی "مه غریب" بهشدا: که چهند شتیکی گرنگمان یاد ده خاتوه، وهک: ئاواپرونی ئه وه به دیهاتووه ناسکۆله و جوانانهی جیهانی هاوین و پایز، له گه بچینهی ئه مانه ته کان له سهره تای وهرزی زستاندا..

ههروهها وهک: یادخستنهوهی رۆشتتی مرۆف بۆ ناو گۆر له کاتی مردندا، و جودایی و لیکداپرانی به سو و ئازاری له گشت خوشه و یستانی.. ههروهها وهک: یادخستنهوهی مردنی دنیا به گشتی و گراستنهوهی دانیشتوانی بۆ چهند جیهانیکی تر..

ههروهها وهک: یادخستنهوهی کوژانهوهی چرای تاقیگهی ئهم دنیا به.. "کاتی مه غریب" وهختی ئاگادار کردنهوه و راپه پاندنی گشت ئه وه که سانه به که تا رادهی په رستن، شه پدای ئه وه شتانهن که له پشت ئاسۆی "نهمان" هه ئاوا ده بن!

جا له بهر هه موو ئهمانه، ئه وه مرۆفه ی که خاوه نی "گیان" یکی پاکی بی گهردی وهک ئاوپنیه و، به سروشت تاسه مه نده بۆ موتالا کردنی دره وشانهوهی جوانیی خاوه ندی هه می شه یی و باقی..

ئهم مرۆفه، بۆ به جیهینانی نوپزی شیوان له م کاته دا، پوو ده کاته عهرشی گهره بی ئه وه خوا به ی که ههر بووه و ههر ده شه ی، ئه وه خوا به ی که ههر چی

کاروباری گه‌وره و ئالوگۆری ئەم جیهانه‌ی مەزنه‌ی هه‌یه‌یه‌ر ته‌نها ئه‌و سازبان ده‌کات و هه‌لیان ده‌سوورپێت.

بۆیه‌ به‌ ده‌نگینکی زولال هه‌موو ده‌ووبه‌ری خۆی ده‌له‌رپێته‌وه و له‌ رووی گشت بوونه‌وه‌ره‌ فانی‌یه‌ کاندای "الله أكبر" ده‌تێت و ده‌ستی له‌ هه‌موویان داده‌ته‌ کێت.

ئنجال له‌ به‌رده‌م که‌مائی به‌رز و جوانیی بێ وێنه‌ی خوای گه‌وره‌دا ده‌سته‌وه‌ نه‌زهر پاده‌وه‌ستیت، تاکو به‌ وتنی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ ستایشی میهره‌بانیی نه‌پراوه‌ی ئه‌و بکات و، پاشان به‌ وتنی: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ به‌ ندادیه‌تی و پشت به‌خواه‌ه‌ستنی خۆی بخته‌ به‌رده‌م په‌روه‌ردگاریتی و خواجه‌تیی ئه‌و خواجه‌ی که‌ پێوستی به‌ یاریده‌ده‌ر و هاوه‌ل و وه‌زیر نی‌یه‌ و نیشیه‌تی..

ئێتر ئه‌و مرۆفه‌، هاوده‌م له‌ گه‌ل سهرجه‌می بوونه‌وه‌راندای، ده‌چێته‌ "پ‌کوع" هه‌و، به‌ وتنی: "سبحان ربی العظیم و بحمده" بێ ده‌سته‌لاتی و لاوازی و هه‌ژاری خۆی له‌ به‌رامبه‌ر گه‌وره‌یی هه‌میشه‌یی و ده‌سته‌لاتی نه‌پراوه‌ و عیززه‌تی بێ که‌موکووپیی خواوه‌، ده‌رده‌پێت.

پاشان کپ‌نوش ده‌باته‌ به‌رده‌م جوانیی زاتی ئه‌و خواجه‌ی که‌ نه‌مانی نی‌یه‌ و، ئه‌و سیفه‌ته‌ پێرۆزانه‌ی که‌ گۆرپان پروویان تی‌ ناکات و، ئه‌و که‌ماله‌ هه‌میشه‌یه‌ش که‌ هه‌رگیز ناگۆرپێت. به‌مه‌ش واز له‌ په‌رستنی غه‌یری خوا ده‌هێت و خۆشه‌ویستی و به‌ندایه‌تی خۆی - به‌وه‌په‌ری پێز و خۆنه‌ویستی و سه‌رکزی‌یه‌وه‌ - به‌ وتنی: "سبحان ربی الأعلی" ده‌رده‌پێت، چونکه‌ له‌ به‌ری هه‌موو شتیکی فانی و پراوه‌، جوانیکی هه‌میشه‌یی و خواهن میهره‌بانیی به‌کی

بهرده و امی دۆزیه توهه. به مەش خۆ شه ویستی و به ندایه تی و پێژ لێنانی له
خوای خۆی به و پیری توانه وه و خۆ نه ویستی به وه راده گه یه نیت، نه و خوایه ی
که به رزه به سەر هه موو نه مانیکدا و پا که له هه موو که مو کووری به ک.

پاشان بۆ "تَشْهُد" و خویندنی "ته حیات" داده نیشیت و، له و پێگایه وه
سلاری پیرۆز و سلواتی پاک و بێگه ردی هه موو بوونه وه ران پێشکەش
ده کات به باره گای نه و خوا خاوه ن جوانی به ی که بووه و، نه و خاوه ن
گه وره یبه ی که هه ر هه یه ..

هه روه ها په یمان له گه ل پێغه مبه ری خۆ شه ویستدا ﷺ تازه ده کاته وه به
سلو لئی کردن و ده برینی گو پرا یه لیبی فه رمانه کانی ..

له م کاته دا پێک و پێکی به دانست نه خشاوی ته م کۆشکه ی گه ردوون
ده یینیت و ده بکات به شایه ت له سه ر "یه کتایی" به ده یه نه ری شکۆ مه ند و،
به مەش لیمانی خۆی نوێ ده کاته وه ..

پاشان شاهه یمان به شانی را گه به نه ر و پیناسه ری په روه رد گاری تیبی خوای
گه وره و پروو نکه ره وه ی لایه ته کانی کتیبی گه ردوون ده یینیت که سه زه تی
عه مه د پێغه مبه ره ﷺ.

ئعجا پروه نه بۆ به جیه یانی نوێی مه غریب به م ناوه رۆ که به رزه و، بزانه که
چه نده فه رمانه ری به کی بێند و پاک و بێگه رد و شیرینه و، چه نده ش
به ندایه تی به کی به تام و جوانه و، چ راستی به کی په سه ن و مه زن و به رز و
بالایه!

ده یینین ته بجماندانی نوێی مه غریب - به م شیوه و واتایه - هاوده می به کی
به وه فایانه یه و دانیشتیکی پیرۆز و نه پراوه یه له میوانی به کی به پراوه ی وه که ته م
دنیا به دا.

ئايا ئەو كەسەى لەمە تێنەگات، خۆى بە مروف دەزانیت؟
 دەمى "عیشا"يش، كە هيج شوینەوارىكى رۆژى تیدا نامینیت و هەموویان
 لە ئاسۆدا ئاوا دەبن و، "شەو"يش بە رەشمالى خۆى جیهان دادەپۆشى..
 لەم كاتە، چەند شتىكمان یاد دەخاتەو، وەك: كاروبارە
 پەرورەدگارىیەكانى ئەو خوايەى "مُقلَبُ اللیل والنهار"ە، كە خواى
 بە توانای شكۆمەندە و، خوايە كە لاپەرە سەپىيەكەى "رۆژ" دەگۆریت بە
 لاپەرە رەش داگرساوەكەى "شەو"..

هەر وەها وەك: یادخستەوہى كار بەرئى كردنە خوايەكانى ئەو كەسەى
 "مُسَخَّرُ الشَّمسِ والقمر"ە، كە خواى دانای خاوەن كەمالە و، خوايەكە
 لاپەرە رەنگینەكەى هاوین دەگۆریت بە لاپەرە سارد و سەپىيەكەى زستان..
 هەر وەها وەك: یادخستەوہى كاروبارە پەرورەدگارىیەكانى ئەو
 خوايەى كە "خالِقُ الموت والحياة"ە، ئەویش بە بنەپر بوونى هەموو
 شوینەوارىكى خەلكى گۆرستان - بە درێژایى رۆژگار - لەم دنیایەدا و
 گواستەوہیان بە گشتى بۆ جیهانىكى تر.

بەئى، كاتى عیشا كاتىكە كاروبارەكانى "شكۆمەندى" خواى گەورە و،
 درەوشانەوہكانى "جوانى"ى بەدبەینەرى ئاسمانەكان و زەوى و، دەر كەوتنى
 جیهانى فراوان و مەزن و نەپراوہى دوارۆژ و، مردن و كاول بوونى
 یەكجارەكیى دنیای تەنگ و تەسكى كەم نرخى فانیمان دەخاتەوہ یاد..

كاتى عیشا، كات و هەلوپستیكە دەپسەلمینیت كە:

خاوەن و بەرپۆهەرى راستەقینە و شایستەى پەرسنتى راستەقینە و
 خۆشەوېستى راستەقینە تەنھا ئەو كەسەى كە ئالوگۆرپى "شەو" و "رۆژ" و،

"زستان" و "هاوین" و، "دنیا" و "قیامت" ی وهك ئاسانیی هه لگێرانه وهی لاپه‌ره‌ی كئیب به لاه وه ئاسانه..

ئهو كه سه‌یه كه نووسین و كوژاندنه وه و گۆرینی لاپه‌ره‌ی كانی كئیبی بوونه وه‌ری به ده‌ست ییت. دیاره ئه‌مه‌ش له ده‌ست هیچ كه سیك نایه‌ت مه‌گه‌ر خاوه‌نی په‌هاترین ده‌سته‌لات كه فه‌رمانه‌ی كانی هه‌میشه جێ به‌جێ كراوه.

"گیان" ی مرۆفیش كه له‌وه‌په‌ری هه‌زاری و كۆله‌واری و ده‌سته‌و سانیده‌یه و، خه‌مناك و سه‌ر لئ شیواوی دوا‌پۆژه و، نازانی چی له ژێر په‌رده‌ی شارراوه‌ی ئهو شه‌و و پۆژانه‌دایه كه له‌سه‌ر په‌نی ژیا نیدان.. ئه‌م مرۆفه، كه نوێزی عیسا ده‌كات - به‌م ناوه‌رۆك و شیوه‌یه‌ی باسما ن كرد - به‌ بئ هیچ دوودلی یه‌ك و به‌ وینه‌ی سه‌روه‌رمان ئیبراهیم ییغه‌مه‌به‌ر - دروودی خوا ی له‌سه‌ر ییت - ده‌تیت: ﴿لَا أَحَبُّ الْآلِیْنِ﴾ (الأنعام: ۷۶)!

بۆیه ده‌بینیت به‌ نوێژ كردن په‌نا ده‌باته به‌ر ده‌رگانه‌ی په‌رستراوی ئه‌زه‌لی و خۆشه‌ویستی هه‌تاهه‌تایی و، له‌م جیهانه‌ فانی به‌دا راز و سكا‌لای خۆی له‌ خزمه‌ت خوا وه‌ندی باقیی هه‌میشه‌ییدا ده‌در كئینیت له‌ ده‌ست ئه‌م دنیا تاریكه و ئهو دوا‌پۆژه‌ش كه هیچی له‌ باره‌وه نازانیت، تاكو له‌ په‌نی ئه‌م نزیكی به‌ سه‌رینیی و راز دركاندن و پارانه‌وه كاتی به‌وه، پروناکی به‌ ژبانی ئه‌م دنیا ی به‌خشیت و، به‌ یینیی پروو تێكردن و ئاو‌ر لێدانه‌وه‌ی میه‌ره‌بانیی خوا وه‌ندی "به‌خشنده" و "میه‌ره‌بان" دوا‌پۆژی پرووناك بكاته‌وه و تیماری ئهو زامانه‌شی یی بکات كه جودایی و لێكداه‌رانی كس و كار و هاو‌په‌ی و خۆشه‌ویستان له‌ ده‌رووندا دروستیان ده‌كات..

ئیر ټو دنیاپه‌ی که ټمی له یاد کردووه ټمیش له یادی ده کات و، فرمیسکه کانی دل و خهم و په‌زاره کانی ده‌روونی خزی له به‌ردهم ټو میهره‌بانی په نه‌پراوه‌ی‌دهدا هه‌لده‌پږږیت.

جا بږ ټو‌وه‌ی دواهمین فهرانه‌ری به‌ندایه‌تی (واته نوږی عیسا) به‌جی به‌نیت، پیش ټو‌وه‌ی پرواته ناو شتیکه‌وه که ټه‌نجامی نادیاره و نازانیت پاش ټو نوسته‌ی که له مردن ده‌چیت، چیی به‌سهر دیت..

هه‌روه‌ها بږ ټو‌وه‌ی ده‌فته‌ری کرده‌وه‌ی پږژانه‌ی به "حُسْنُ الخاتمة" کږتایی بږ به‌نیت..

له‌بهر هه‌موو ټه‌مانه، له‌م کاته‌دا نوږی عیسا به‌جی ده‌هینیت و شه‌ره‌فمه‌ند ده‌ینت به‌پراوه‌ستانی له به‌ردهم خږشه‌ویست و په‌رس‌راوی راسته‌قینه و هه‌میشه‌بییدا، له بری‌ی په‌رستی هه‌ر خږشه‌ویستیکی تر و.. له به‌ردهم خواوه‌ندی به‌خشنده‌ی به‌توانادا راده‌وه‌ستیت، له بری‌ی پراوه‌ستانی له ده‌رگای ټو بږی ده‌سته‌لاتانه‌ی که خږشیان ده‌ستیان کورته و ده‌ست له غه‌بری خږیان ده‌گره‌وه.

هه‌روه‌ها بږ ټو‌وه‌ی به‌پراوه‌ستانی له ده‌رگانه‌ی خواوه‌ندی پارږه‌ری میهره‌باندا، پله‌ی ټیمان‌که‌ی به‌رز به‌یتوه و له شه‌ری ټو شته سامناکانه ده‌رباز به‌یت که لییان ده‌ترسیت..

به‌تایه‌تی که سه‌ره‌تای نوږه‌که‌ی به "فاتحه" داده‌سه‌زرږنیت | واته له سه‌ره‌تاوه مدح و ستایشی په‌روه‌دگاری جیهانیان و به‌خشنده‌ی میهره‌بان ده‌کات. ټو خواپه‌ی که خواوه‌نی که‌مالیکی بږ سنوور و ده‌وله‌مندی‌په‌کی نه‌پراوه‌یه. ئیر چ کاریکی به‌سهر مدح و ستایشی ټو به‌دیها‌توانوه‌هه‌په که هیچ سوودنکیان نی‌په و شاپانی ستایش نږن، ته‌نانه‌ت لاواز و هه‌ژاریشن؟

ههروه ها له بریی هه لگرتنی "منهت"، بۆ پلهی "میوانی نازداری ناو ئهم گهردوونه" و "فهرمانبهری ناسراو" بهرز ده بیتهوه، هه رچه ندهیش بهچروک و نادیار بیئت، ته نانهت وهك "نه بوو" و ایئت له چاو گهوره بی بوونه وه ردا. ئهمهش بههۆی بهرز بوونه وه و گه یشته پلهی و توویژی: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ﴾. واته به نیسهت پهیدا کردنی له گه ل خواهنی رۆژی قیامهت ﴿مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ و پادشای ئه زه ل و ئه به ددا.

که واته به وتنی: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ په رستش و داوا کاریی یارمه تیدانی کۆمه لگای گه وهی هه موو بوونه وه ران پشککش ده کات و، پاشان به ناوی هه موانه وه و به وتنی: ﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ داوای رهنمایی پئی راست ده کات، که شارپنگایه کی نوورانی به و مرۆف ده گه په نیته ئه و به خته وه ری به هه میسه بییه ی که داوای تپهر کردنی تاریکایه کانی دوا رۆژ پئی ده گات.

پاشان بهر له گهوره بی خوا ده کاته وه و سه رنج له و خۆره شارراوانه ده دات، که وهك پرووهك و ئازه له نوستوه کانی ئیستا وان و، له م ئه ستیره پیدار و دیارانهش که هه ربه که بیان سه ربازنکی گوپراهه لی فه رمانی خوای گه وه و چه رابه کی پووناکی به خشی ئهم میوا ئخانیه و خزمه تگوزاریکی ئه ون.. ئیتر که سه رنج ده دات و ئهمه ده بیئیت، به کسه ر له گه ل وتنی: "الله اکبر" دا ده روا ته ناو "پ کووع" وه.

پاشان له سوژدهی مه زنی هه موو بوونه وه ران پاده میئیت، چونکه ده بیئیت هه موو جوژه کانی بوونه وه ران - له هه موو سال و سه رده میکدا - به وئنه ی بوونه وه ره خه و لئێ که وتوه کانی ئهم شه ون، ته نانهت زه وی خۆپیشی و

بگره سرتاسره‌ی جیهانیش وهك سوپا په کی پڼکونیک و سهر بازنیکی گوږپاږه‌ل وایه، هر که فرمانه‌ریتی دنیای به فرمانی: ﴿كُنْ فَيَكُونُ﴾ ته او ده‌بیت و به‌رهو جیهانی شارراوه‌ی "غیب" ده‌نیررته‌وه، په کسره به‌وپه‌ری پڼکونیک و به وتی: "الله اکبر" هوه سوژده ده‌باته سهر به‌رمالی ناوا بوون! پاشان هم بوونه‌وه‌رانه، هر خویان یان له وینه‌ی خویاندا، تنها به ناگدار کردنه‌وه‌یهك، که فرمانی: ﴿كُنْ فَيَكُونُ﴾ ه، سهر جهم زیندوو ده‌کرته‌وه و، شه‌وانیش به‌وپه‌ری هیمنی‌هوه سهر ده‌ده‌هینن و فرمانی خواوه‌ندی راسته‌قینه‌یان جی‌به‌جی ده‌کن.

هر وه‌ها هم مروڼه لاوازه‌ش - وهك شه‌و بوونه‌وه‌رانه - به وتی: "الله اکبر" سوژده ده‌باته به‌رده‌م باره‌گای "به‌خشنده" ی‌خواه‌ن که مال و "میهره‌بان" ی‌خواه‌نی جوانی و، به خۆشه‌ویستی‌به‌کی پسر پڼز و خۆنه‌ویستی‌به‌کی "به‌قا" به‌خش و ملکه‌چ کردنیکی سهر به‌رزیده‌ره‌وه ده‌لایت: "الله اکبر"!

گومانی تیدا نی‌به که ئیستا تینگه‌پشتیت له‌وه‌ی نوښی عیسا به‌رز بوونه‌وه و سهر که وتینیکی وهك "میراج" ه! جا پروانه که چه‌نده فرمانه‌ری‌به‌کی جوان و، هر کینکی شپږین و، خزمه‌تگوزاری‌به‌کی به‌رز و، به‌ندا په‌تی‌به‌کی به‌تام و سهر به‌رز که‌ر و، راستی‌به‌کی په‌سه‌نی شیاوه.

واته هر په‌که له پڼج کاتانه‌ی نوښ، په‌نجه بز ناوگوږپڼکی گرنګ دریژ ده‌کات که له "زه‌مان" دا پروو ده‌دات و، نیشانه‌ی به‌پڼکردنی کاره مه‌زنه خواپه‌کان و نیعمه‌ت به‌خشینه همه‌کی په‌کانپه‌تی.

بهم پی‌ریه بزمان دهر کهوت که:

دیاری کردنی تم کاتانه‌ی نویژ - که قهرزی فیژه ته به نهستۆمانه وه -

له وه پری داناییدا به.

﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

اللهم صل وسلم على من أرسلته معلماً لعبادك،
ليعلمهم كيفية معرفتك والعبودية لك.. ومعرفاً
لكنوز أسمائك.. وترجماناً لآيات كتاب كائناتك ..
ومرأة - بعبوديته - لجمال ربوبيتك.. وعلى آله
وصحبه أجمعين. وارحمنا وارحم المؤمنين والمؤمنات.
أمين برحمتك يا أرحم الراحمين.

* * *

وتهی بیست و یه کم
مهقامی یه کم

بسم الله الرحمن الرحيم
﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾ (النساء: ۱۰۳)

رؤژنکیان یه کینک، که له تمهن و بهژن و بالآ و پله دا له خۆم گهوره تر
بوو، پئی وتم:

(به جیهینانی نوپژ شتیکی جوان و شیرینه، به لام دووپات بوونه وهی له
پینج کاتدا و له ماوهی یه ک رؤژدا، گه لئی زوره. ئەم زۆری بهش مرۆف بِنزار
ده کات)!

پاش ئەوهی ماوهی کی زور به سەر ئەم قسه یه دا تیپه پری، گویم لئی بوو
نهفسی خۆپشم هه مان قسه ی ده کرده و!

منیش که به وردی سهرنجم له نهفسی خۆم دا، بۆم ده رکهوت ئەم نهفسه له
رئی ته مههلی بهوه هه مان ده رسی له شهیتان وه رگرتوو. ئەو کاته زانیم که ئەو
پیاوهی باسم کرد، به ناوی هه موو نهفسیکی ئەمماره وه ئەو قسه یه ی کرد، یان
به پئی ویستی خۆی پئی در کینرا!

که ئەمهم بۆ ده رکهوت (له بهر خۆمه وه) وتم:

مادهم نهفسی خۆپشم به دخوازه، ئەوا ده پئی له خۆمه وه ده ست پئی بکهم.
چونکه هه رکه سی نهفسی خۆی بۆ چار نه کریت، دیاره هی خه لکی تری
هه رگیز پئی چار نا کریت!

له بهر ههوه، پرووم له "نفس" ی خۆم کرد و پینم وت:
نفسه کهم!

وا دیاره تۆ نوقمی نهقامی به کی ئالۆز بوویت و، له سه ر پینخه فی ته مه به لی
خهوی بێ ئاگاییت لێ که وتوو.

جا له بهر ام بهر هه و قسه به ی که ده رت به ری، له م پینج "بیدار کردنه وه" یه م
لێ بیسته و وه ریان بگه ر:

□ بیدار کردنه وه ی یه که م:

له ی نه فسی به ده به ختم!

ئا یا ته مه نت هه می شه یی ه؟

ئا یا ه یج په ممانیکی راست و بهی گو مان ت در او ه تێ که تا سالیکی تر،
ته نانه ت تا سه پینێ. بئینیت و له م دنیا یه کۆج نه که ی ت؟

دیاره ه یج کام له مانه نی یه. که واته په ک شت هه یه له نوێژ کردن بیزاری
کردوویت، که هه وه به وه می خۆت پینت و ایه هه ر گیز نامریت و له دنیا دا
هه می شه یی ده بی ت. له م رینگایه شه وه وات لێ ها توه ناز به که ی ت و پینت
و ای پینت که له دنیا دا بۆ خۆ شی و رابواردن هه ر ده مینیت ه وه.

جا له گه ر له وه تێ بگه ی ت که ته مه نت یه که جار کورته و له ناکا و دا بێ
هه و ده ده پوات و له ده ستت ده رده چێ، له و ا به جوانی بۆت ده رده که و پینت
که به کاره ی نانی به شیک له و بیست و چوار به شه ی (ژبانی رۆژانه ت) له
به جیه ی نانی خزمه تگوزاری یه که ی جوان و فه رمان به ری یه که ی شمرین و
پشورده ردا، که له هه مان کاتیشدا هزی می هه ره بهانی و ژبانیکی په ر له
به خته وه ریی هه می شه یی ه، هه ر گیز نایینت به مایه ی بیزاری، به لکو له و کاته
نوێژ کردن ده بی ت به هزی و روه ژاندنی شه وق و زه وقیکی جوان و به رز و
راسته قینه له مرۆفدا.

□ بێدار کردنەوێ دووهم:

ئەى نەفسە چلنيسە كەم!

تۆ هەموو پرۆژيەك نان دەخۆيت و، ئاو دەخۆيتەو و، هەناسە دەدەيت..
ئایا ئەم دووپات بوونەو پرۆژانەيە ناييت بە مايمى بيزارى؟
بى گومان نەخيز..

چونكە دووپات بوونەوێ شتى پنيويست نەك هەر ناييت بە مايمى
بيزارى، بەلكو چيۆ و لەزەتيشى تازە دەكاتەو.

لەبەر ئەو، ئەو نوپۆز کردنى كە خۆراكە بۆ "دل"م و، ئاوى ژيانە بۆ
"گيان"م و، سروەى فينكى و حەوانەو بە لايەنە ناسك و پەنھانەم
دەبەخشيت كە پنى دەوترى: "السر الإنساني" .. ئەو نوپۆزە هەرگيزاو هەرگيز
زويرو بيزارم ناكات.

بەلنى، ئەو "دل"ەى كە گمژدەى ئازار و پەژارەيەكى بى سنوور ييت و
كەوتبیتە داوى چەندین ئاوات و ئازارى بى كۆتايەو، ئەو "دل"ە، هيز و
خۆراكى خۆى تەنھا لەو دا دەبينتەو كە بەوپەرى توانايەو بە دەستى نزا و
لالانەو لە دەرگانەى ئەو خواوەندە ميهرەبانە بدات كە دەستەلاتدارە بەسەر
هەموو شتيكدا.

"گيان"يش كە لە گەل زۆرەيى ئەو بوونەوێرانەى بە پەلە دین و دەپۆن،
پەيوەندىيى هەيە، هەرگيز ئاوى ژيان نانۆشيت و تامى ناكات، تەنھا بەو
نەييت كە لە پنى نوپۆزەو روو بكاتە سەرچاوەى ميهرەبانى ئەو خوايەى كە
خۆشەويستە و پەرسزاوى هەميشەيە.

ئەو لايەنە نيان و ناسك و هەستيار و نەبينراوەش كە پييدەوترى: "السر
الإنساني" و بریتی بە لە شتيكى نوورانى و سەر بە پەروەردگار و بۆ هەتاهەتايى

به دی هینراوه و به سروشتیش حزی له ژیمانکی همیشه یه و، ئارینه به کی
رهنگه ره وهی دره و شانوه کانی نووری زاتی گه وهی کرد گاره ..

هم لایه نه ناسکهی که هم سیفه تانهی هیه، له نیوان سهختی و
پاله په ستوی هم باره دژوار و تهنگ و تاریکانهی ژهانی دنیا دا، پیوستی به کی
زوری به هه ناسه و پشوو دان هیه ..

خۆ ئه گهر له دره وازهی نوپژوه نه بیته، هه رگیز هه وه ناسه و
پشوو دانیه ده ستگیر نایته.

□ بیدار کردنه وهی سن هم:

هه نفسی بی نارام!

تۆ که "همرۆ" یادی ماندوو بوونی هه و پرستشانه ت ده که پته وه که له
رۆژانی "رابوردوو" دا به جیت هیناون و هه نوپژانهش که پیشتر کردووتن، بی
نارامی و شله ژانی خۆت ده رده به پته ..

پاشان هه "همرۆ" ش که بهر له هه کی پرستش و خزمه تگوزاری به کانی
نوپژ کردن و لزار و به لا و گهرو گرفته کانی رۆژانی "داهاتوو" ده که پته وه،
تۆ قره ت له بهر ده پری و بی نارامی ده نوپیت!

جا ئایا هه که سینک خاوه نی تۆز قالیك هۆش و ژهیری بیته کاری وا
ده کات؟ بان هه نوپستی وای لێ ده وه شینه وه؟

تۆ له ره فته رته دا وه که هه و سه ر کرده نه زانه وایته که هینیکی گه وهی
سوپا که ی ناراسته ی ده سته راستی سوپای دوژمن کرد، له و کاته دا که هه
به شه ی سوپای دوژمن له وی نه ما بوون و هاته بوونه ریزی سوپا که ی له مه وه
بوو بوونه پالپشتی! ئنجا به شه که ی تری هیزه که ی بۆ سه ر ده سته چه پی دوژمن
نارد، له کاتینکدا که هه ی سه ر بازینکی هوانی تیدا نه ما بووا

دوژمنىش ئەم هەل و دەرفەتەى قۆزتەو و، هيرشينيكى چاپوكانەى هينايە سەر ناوجەرگەى سوپاكەى ئەم پادشايە و، خۆى و سوپاى - بە تەواوى - تەفرو تونا كرد.

بەلئى، تۆ لەم سەر كرده هەلە شەپە دەچیت!

چونكە هەموو ماندوويى و نازارەكانى ژيانى رابوردوو، پۆشەن و بەسەرچوون. واتە نازارەكانى پۆژانى رابوردووت نەماون، بەلام لەزەت و خۆشى بەكانى هەر ماون و پاشان ماندوو بوون و ئەركەكانيشى بوون بە پاداشت و بۆت پاشەكەوت كراون. كەواتە لە راستيدا ئەو نازارانەى رابوردوو، بئى تاقەتى و بئى ئارامى بەرھەم ناهيئن، بەلكو شەوق و شادمانى بەكى نوئى و هەول و كۆششينيكى هەميشەييت پين دەبەخشن و هەلت دەنين كە پتر هەنگاو بەرەو پيش بنيت.

بیر كردهوش لە پۆژانى داھاتوو - كە هيشتا نەھاتوون - لە راستيدا جۆرە نەفامى و نەزانى بەكى تايبەتى بە و، وەك ئەو واپە لە ترسى برسيئى و تينويئى بەك كە لەواتنە لە پۆژانى داھاتوودا پينە پينت، هەر لە ئيستاوہ دەست بە ھاوار و گريان بکەيت!

جا مادەم راستى واپە، ئەواتۆش - گەر خواھەنى تۆزقاليك هۆش و ژيرييت - بىر لە پەرسشى "ئەمپۆ" ت بکەرەوہ..

بەلئى، هەر تەنھا ئەمپۆ و بەس.

بە خۆت بلئى:

"وا سەعاتينيكى ئەمپۆم لە ئەركيني گرنگى بەلەزەت و جواندا.. لە خزمەتگوزارى بەكى بەرزى بەييت و پاداشتى كەم ئەركدا بەسەر دەبەم". كە

ئه‌نجامیشت دا، هه‌ست به‌نه‌مانی نازار و که‌مته‌رخه‌می‌یه‌کانت ده‌که‌یت و ده‌بینیت هیممه‌ت و چالاکی‌یه‌کی خۆش و به‌تامیان بۆ به‌جی هیشتوویت.

ده‌سا ئه‌ی نه‌فسی بێ ئارام!

بزانه که سێ جۆر ئارامگرتنت له‌به‌رده‌مدایه و لێیان به‌رپر سیاریت:
یه‌که‌م:

ئارامگرتن له‌سه‌ر گوێزپایه‌لی و خواپهرستی.
دووهم:

ئارامگرتن له‌سه‌ر خۆپاراستن له‌تاوانکاری و یاخی بوون.
سێههم:

ئارامگرتن له‌کاتی به‌لا و موسیبه‌تدا.

جا ماده‌م ئه‌م سێ جۆره ئارامگرتنه‌ت له‌هه‌ستۆدایه و، تۆش گهر مرۆفینکی زیره‌ك و هۆشیاریت، ئه‌وا فه‌رموو له‌و راستی‌یه‌ به‌رزهی که‌له‌ نمونه‌ی سه‌ر کرده‌که‌دا هه‌یه، په‌ند و ئامۆژگاری وه‌ر بگره و، به‌وپه‌ری جوامیری و هیممه‌ت و غیره‌ته‌وه‌ هانا بۆ لای خوای گه‌وره‌ بیه و بلی: "یا صبور!"

پاشان هه‌ر سێ جۆره‌کانی ئارامگرتن بجه‌ره‌ هه‌ستۆی خۆت و، پشت به‌و هینزی ئارامگرتنه‌ بیه‌سته که‌ خواوه‌ند له‌ تۆدا دایناوه. چونکه‌ هه‌ر ته‌نها ئه‌و هه‌یزه‌ سه‌روزیادی به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی سه‌رجه‌می ئه‌و نازار و ئه‌رك و گه‌روگرفته‌ زۆرانه‌ن که‌ له‌ ژبانه‌دا دینه‌ پێت، به‌مه‌رجی ئه‌م هه‌یزه‌ت به‌م لا و به‌و لا و له‌ شتی لاوه‌ کیدا بلاو نه‌که‌پته‌وه‌ و له‌ ده‌ستی خۆتی ده‌رنه‌که‌یت!

□ بێدار کردنه‌وه‌ی چواره‌م:

ئه‌ی نه‌فسی سه‌ر که‌شم!

ئایا ئه‌م په‌رسته‌ ئه‌ر کینکی بێ ئه‌نجام و بێ مه‌به‌سته؟ یان ئایا پاداشته‌که‌ی

به‌که‌م ده‌زانیت تا بپزایی له‌ ده‌ست ده‌ر بپه‌یت؟

خو ته گهر هدر کام له نیمه بهلینې پاره و پوولیکې پې بدریت، یان بؤ کار
کردن زوری لئې بکړیت، هر له بهیانې یوه تا ئیواره - به پې بیژاری
دو پرېن - بؤ کار کردن لیده پرېت و خوی ماندوو ده کات ..

تا پام نوښاره ی که لهم میوانخانه کاتی بهی دنیا دا نارامی به "دل" ی
کژله واری مرؤف ده به خشیت و ده بیټ به توښووی نه و دلته ..

نه نوښاره ی که خوراک و پروناکیی نه و مه نزله به که چار نی به ده پې
پرؤیته ناویه وه "که گزړه که ته" ..

نه نوښاره ی که بؤت ده بیټ به "ته بریبه" و په پمان له و داد گایه دا که پې
هیچ گومانیک تیا پدا حه شر ده کړیت ..

نه نوښاره ی که له سهر پردی سیر اتدا - که ده پې به سهر پدا تی په پرېت -
بؤت ده بیټ به بوراق و پروناکی، تا کو به ئاسانی بی پرېت ..

نه نوښاره ی که لهم هه موو بهر هه مانه ی هه به، تؤ هیشتا به شتیکی پې
نه بخامی ده زانیت؟ یان پاداشته که ی به که له قه لهم ده ده پت؟

خو ته گهر که سینک بهلینې "سه د" لیرت بداتی، نه و پې هیچ بیزار بوونیک
"سه د" رؤزی په بق کاری بؤ ده که پت و پشت به بهلینه که ی ده به ستیت،
له کاتی کدا که ده شرانیت له وانه به بهلینه که ی نه پاته سهر ..

تا پام هلونستت بهرامهر به و که سه چی به که بهلینې پې داویت و دلنیا شی
له وه ی که بهلینه که ی ده پاته سهر؟

نه وه تا هر بؤ خؤت ده زانیت که نه بر دنه سهر ی بهلین لای نه و کار پکی
مه حاله. نایینیت واده ی پاداشتی به هه شت و بهلینې دیاری به کی گلسی
مه زنی پې داویت، که به ختو وهر پې هه میشه به، له بهرامهر به جیه پنیانی نه رک و
فهرمانهر ی به کی ئاسان له ماویه کی کم و کورتی ته مند ا؟

ئايا بېر له وه ناکه پته وه که نه گهر هم خزمه تگوزاری و کار مهندي به کم و
 ئاسانه نه بنجام نه ده دیت.. یان نه بنجاسی بده دیت، به لآم به بڼی هیچ حز و تاسه و
 شوقیک و به چه شنیکي پچر پچر به جینی بهینیت..
 ئایا هم ره فشارهت له وه ناگه به نیت که تو گالته به دیاری به که ی له وه
 ده که دیت و له به لینه که پیدا تو مه تباری ده که دیت؟

ئايا له وه کاته - بۆ له وه ی له سهر له وه هه له بهت سزا بدر نیت - شایانی
 نازاریکی سهخت ناییت؟

ئايا له وه هیممه تت نازو نیت که هم فهران بهری به ئاسانه له ترسی سزای
 به ندیخانه ی هه میسه یی دۆزه خ به جینی بهینیت؟ له کاتیکدا که له ترسی
 نه شکه بنجی به ندیخانه ی دنیا چه نده ها کاری قورسی به نه شکه بنجی و نازار
 نه بنجام ده ده دیت، که ده سزانیت سزای به ندیخانه ی دنیا هه رگیز له هی
 به ندیخانه ی هه میسه یی دۆزه خ ناچیت و هاوتای به کزی نین؟
 □ بیدار کردن له وه ی پینجه م:

له ی نه فسی دنیا په رستم!

ئايا هم ته مه لای و که مته ر خه می بهت له نوپژ و په رستشدا هی سه رقالی و
 کاروباری دنیا که ته؟ یان به هزی بڼ کاتی و خه فته ی دهر د و نازاری ژبان له وه به
 که به و جوړه سهرت نا په ر ژپته سه ریان؟

گه لئ سهره! خو تو ته نها بۆ دنیا دروست نه کراویت تا ته نها سه رقالی
 دنیا بیت!

باش بزانه که هه ر چه نده تو به سروشت له هه موو زینده وه رانی دنیا
 بالآتری، به لآم هه رگیز به له نده ی بچرو کترین چۆله که توانای
 به ده سهینانی پیندا و بستی به کانی ژبانی دنیات نی به..

ئەدى بۇجى لەم بەروردەو تىناگەيت لەوئى كە تۆو ك ئازەل و
زىندەو وەرانى تر نىيت تاكو ئەر كى سەرە كىي ژيانت برىتى يىت لە بايەخدان
بە ژيانى دنيا؟

تۆ (وئەك مروفىكى راستەقىنە) كارمەندى و ئەر كى سەرە كىت لە ژيانى
دنيداا برىتى بە لە هەولدانى بىن و چان بۆ ژيانىكى هەمىشەبى.

لە گەل ئەو شەدا، زۆر بەى ئەو سەرقالى و كاروبارە دنيايانەى كە باسيان
دە كەيت هىچ پەيوەندى بە كيان بە تۆو نى بە و بە زۆر خۆتيسان تى
هەلئە قورئىت، بەمەش كاتى هەرە بەنرخى خۆت بە شتى بىن هوودە و بىن
سوودەو لە دەست دەردە كەيت. وئەك ئەوئى كە دەتەوئى بزانىت ژمارەى
مريشك لە ئەمريكادا چەندە و، ئەلقە كانى دەورى هەسارەى كەيوان (زُحَل)
لە چ جۆرىكن | وئەك بەتەوئىت لەم پىئەو شتىك لە بارەى "ئامار" و
"گەردووناسى" پەو فىر بىت!

ئىز بەم جۆرە ئەوئى پىئەست و گرنگە وازى لى دەهينىت و،
سەرگەرمى كارى وابىن هوودە دەبىت وئەك پىت واپىت هەزاران سال لە
دنيداا دەئىت و تەمەن بەسەر دەبىت!

خۆ ئەگەر دەشلىت: ئەو شتەى لە پەرسش دوورم دەخاتەو و ساردم
دەكاتەو، ئەم شتە كەم نرخانە نىن، بەلكو چەند كاروبارىكى ئەوتۆن كە بۆ
ژيانى دنيا پىئەسن ئەنجاميان بەم..

گەر وا دەئىت، ئەوا گوئى رابگرە با ئەم غوونەبەت بۆ باس بەكم:
ئەگەر كرنى رۆژانەى كەسىك "سەد فەلس" يىت و، بە كىكى تر يىت و

بىن بلىت:

(وهره بۆ ماوه‌ی (ده) خوله‌ك ئەم جینگایه هه‌لبكه‌نه، چونكه يه‌ك دانه گوه‌هر یان به‌ردی‌کی گرانبه‌های - سه‌د لیره‌یی - تێدایه و بۆ خۆتی ده‌ره‌ینه)..

ئه‌گه‌ر ئەم کرێکاره به‌هانه به‌نیته‌وه و بلێت:

(نه‌خێر.. کاری وانا که‌م، چونکه پرۆژانه که‌م که‌م ده‌کاته‌وه)!

چه‌نده کاریکی شیتانه ده‌کات و چ به‌هانه‌یه‌کی بێ نرخ ده‌هینته‌وه؟!

تۆش وه‌کو ئەم کرێکاره وایت! چونکه ئەگه‌ر واز له نوێژ کردن به‌نییت، ئەوا هه‌رچی به‌روبوومی ئەو کۆششانه‌ی که‌ له‌م په‌ز و باخ و بیستانه‌تدا کردووتن، تهنه‌ها له‌وه‌دا ده‌ییت که‌ ده‌رامه‌تێکی که‌م نرخ‌ی دنیایت تێدا ده‌ست ده‌که‌ویت و، له‌ خێر و به‌ره‌ که‌تیشی بێ به‌ش ده‌ییت.

به‌لام ئەگه‌ر کاته‌ کانی پشوردان و هه‌وانه‌وت - که‌ له‌ نیوان کاته‌ کانی کار کردندان - له‌ نوێژ کردندا به‌سه‌ر به‌ریت، که‌ ده‌یته‌ مایه‌ی پشوردانی ده‌روون و هه‌وانه‌وه‌ی گیان، ئەوا دوو کانگا و سه‌رچاوه‌ی معنه‌وی و هه‌میشه‌ییت ده‌ست ده‌که‌ویت و بۆت ده‌خرینه‌ سه‌ر ده‌رامه‌ت و توپشوه‌ کانی ئەو دنیا و ده‌رامه‌ته‌ پیرۆزه‌ کانی ئەم دنیاشت.

ئه‌و دوو کانگا و سه‌رچاوه‌ معنه‌وی یانه‌ش ئەمانه‌ن:
کانگای به‌که‌م:

ئه‌و کاته‌ به‌هۆی نییه‌تی پا‌ک و په‌ر له‌ ئیخلاص و نیازی بێ گه‌ردته‌وه، به‌شی خۆت له‌ ته‌سه‌یحاتی ئەو گو‌ل و به‌روبووم و پروه‌ کانه‌ی که‌ له‌ باخ و په‌زه‌ که‌تدا به‌ره‌مت هێناون، وه‌رده‌ گرت^(۱).

(۱) پرووی ده‌می ئەم گو‌فاره‌ له‌ باخه‌وانێکی خه‌لکی گوندی (بارلا‌یه‌ و وه‌لامی پرسه‌رانکی له‌وه‌). (دانه‌ر)

كانگای دووهم:

ئەوێهە كە هەر كەسێك - چ دزبێ و چ كڕیار، تەنانەت ئاژەلێش - هەر شتێك لە بەروبوومی باخ و پەزە كەت بخوات، وەك خێرێكی هەمیشەیی و بەردەوام لای خوای گەورە بۆت دەنووسرێت، بە مەرجێ خۆت بە وەكێل و فەرمانبەریكی دا بەشكردنی مالى خوا دا بنییت لەم كارەدا. واتە بەو مەرجەى كە بە ناوی پۆزیدەرى راستەقینە و لە پیناوی پەزەماندیی ئەودا ئەم كارانە ئەنجام بەدەیت.

ئێستا سەرنج لەو كەسە بەدە كە وازی لە نوێژ كردن هیناوە، و، بزانە چ زیانیكی گەورە دەكات و چەندە لەو سامانە زۆرە و چۆن لەو دوو كانگا و سەرچاوە بەپیت و هەمیشەییانە بێ بەشە، كە هەردەم هیز و شەوقی مەعنەوى بۆ كار و كۆشش لە مرۆفدا دروست دەكەن؟

سەرنجی بەدە و بزانە كاتێ كە دەگاتە تەمەنى پیری، چۆن بێزار دەبێت و لەبەر خۆیەو بە خۆی دەتێت: (بۆ كێی بكەم؟ خۆ دەبێ سەبەینى ئەم دنیا بەجێ بهێلم! كەواتە بۆچی خۆم ماندوو بكەم؟)

بەم شیوەیە خۆی دەهاوێتە ناو باوەشى تەمبەلى و كەمتر خەمى یەو.

بەلام مرۆفای یەكەم و نا ئێت. بەلكو دەتێت:

(هەردەم لە گەل كردهوێ كاغدا، كە پۆژ لەدوای پۆژ لە پەرسەندن و زیادبووندان، بۆ ئێش و كاری حەلال تێدە كۆشم، تاكو پوو ناكی زیاتر بەرو ئاخیرەت بەرئى بكەم).

بە كورتى:

ئەى نەفسە كەم!

بزانە كە "دوینى" پۆشت و لەدەست دەرچوو.. "سەبەینى" ش هینستا نەهاتوو، هیچ بەلێن و پەیمانكیشت نەدراوەتى كە تۆ "سەبەینى" ت هەبە و

ده مینیت تا بیینیت. که واته تنها "له مرز" به تمه نی راسته قینه ی خوت بزانه. که مزین شتیکیش که توله مرزدا بتوانیت بیخه پته ناو سندو ووقی پاشه کهوت کردنی دوارژژ تهوه، تنها بهك ساعاته که له مزگوتدا یان له سر بهرمان به سهری بهریت، تاکو دوارژژی راسته قینه و همیشه بی خوتی پی ده سته بهر بکهیت.

تهوهش بزانه که هه موو پوژنکی نوی له ژماندا دهر گایه که پرووه جیهانیکی نوی - بۆتو و هه موو که سینی تر - ده خرپته سهرپشت.

جا نه گهر لهو پوژژدا نویزه کانت نه کهیت، لهوا کاتی لهو پوژژه کۆتایی پی دیت، به تاریکی و سکالا و خهفه تباری بهوه بهر وه جیهانی غهیب کۆچ ده کات و، سهینیش له دوارژژدا شایه تیت له سر ده دات.

ههر کام له ئیمه جیهانیکی تایه تیمان له نیوان جیهانی گشتیدا ههیه، جزری لهو جیهانه تایه تی بهی ههر کامینکیشمان شوینی دل و کردهوه کانمان ده کهوینت.

(واته: دل و کردهوه کانمان چون بن، لهو جیهانهش بهو جزوره پهنگ ده داتهوه) ..

لهو جیهانه تایه تی به چه شنی "ئاوینه" به، پهنگ و شیوه ی شتان وهك خۆپان دهرده خات. جا نه گهر ئاوینه که پهنش و تاریك بیت، وینه کان پهنش دهرده خات و، گهر پاک و خاوپنیش بیت لهوا به پروونی پیشانیان ده دات. ده نا وینه کان ناشرین ده کات و بچوو کترین شت وهك گه وره ترین شت دهرده خات.

تۆش - لهی نه فسه کهم! - تنها له پنی دل و عقل و کردهوه کانتیه وه، به پنی نیاز و ویست و ئاره زووی خوت ده توانیت لهو جیهانه تایه تی بهت وا

لنې بکیمیت که یان شاهپهتیت بۆ بدات له سهر کردهوه‌ی چاک، یان شاهپهتیت له سهر کردهوه‌ی خراب لنې بدات.

بهم جزوره، نه گهر نوپزه کانت به جی هینا و ناراسته‌ی خواوه‌ندی "شکۆمه‌ند" و به‌دیهینه‌ری خۆت کردن، نه‌وايه کسه‌ر نه‌و جیهانه‌ی خۆت پرووناك ده‌پهتوه. وهك بلیسی به "نیهت" ی نوپزه کهت کللیسی ده‌رگای پرووناکیت به ده‌سته‌وه گرتوه و نه‌و ده‌رگایه‌ت پنی کردوه‌ته‌وه و، چرای نوپزه کهت ده‌وروبه‌ری تۆی پرووناك کردوه‌ته‌وه و تاریکی تیدا نه‌هیشتوه. ئیتر نه‌و کاته هه‌رچی دلته‌نگی و خه‌فت له دنیا تایه‌تی به‌کی ده‌وروبه‌رتدا هه‌ن، هه‌چیان نامین و، هه‌ست ده‌که‌یت و بۆ خۆت ده‌بینیت که جیهانه کهت له راستیدا بریتی به‌له رنساپه‌کی سه‌رانسه‌ر دانایی و، نووسراوینکی پراوپر له واتای نه‌وتۆ که به‌قه‌له‌می توانستی په‌روه‌دگار نووسراوه‌ته‌وه.

تنجا له‌مه‌وه به‌کینک له‌نوره‌کانی ئایه‌تی: ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (الور: ۳۰) ده‌رواته ناو دلته‌وه و، جیهانی نه‌و رۆژه‌ت بۆ پرووناك ده‌کاته‌وه. تنجا له‌خزمه‌ت خواوه‌ندیشدا شاهپه‌تی نه‌وت بۆ ده‌دات که نه‌و رۆژه‌ت پرووناك به‌وه.

ئینستاش براکه‌م!

هه‌رگیز نه‌ئینیت:

(نویژی من له‌کوی و، حه‌قیقه‌تی نه‌م نوپزه‌ی تۆ باسی ده‌که‌یت له‌کوی؟)

نه‌خیر هه‌رگیز وانه‌ئینیت..

چونکه هه‌روهك ناو که خورمایه‌ك سه‌رجه‌م سیفه‌ت و نه‌دگاره‌کانی ده‌ختینکی خورمای مه‌زنی تیداپه، مه‌گه‌ر جیاوازی ته‌نها له‌گه‌وره و

بجووکی و کورتی و درپژیدا بیئت، هەر بهو جوورهش نوپژی عه‌وامه‌کافی وه‌ک من و تو به‌شیککی له‌و نووره و نهینی‌به‌کی له‌ نهینی‌به‌کافی له‌و حه‌قیقه‌ته تیدایه، وه‌ک حه‌قیقه‌تی له‌و نووره‌ی که له‌ نوپژی هەر وه‌لی‌به‌کدا هه‌یه، با له‌و که‌سه‌ خۆپیشی هه‌ستی پێ نه‌کات!

دیاره‌ پله‌ کانی پروناکی نوپژ، به‌ چه‌شنی پله‌ کانی نیوان ناو که‌ خورما و دره‌خته‌ که‌ی، جیاوازی‌یان له‌ نیواندایه‌.

جا هەر چه‌ند پله‌ کانی نوپژ گه‌لێ زیاترن، به‌لام هه‌موو پله‌یه‌ک له‌و پلانه‌ بناغه‌یه‌ کی له‌و راستی‌به‌ نوورانی‌به‌ تیدایه‌.

اللهم صلّ وسلم على من قال:

"الصلاة عماد الدين"^(۱) وعلى آله وصحبه أجمعين^(۲).

(۲) پروانه: البيهقي، شعب الإيمان ۳/۳۸؛ الديلمي، المسند ۲/۴۰، ۴؛ الترمذي، الإيمان ۴۸؛ أحمد

بن حنبل، المسند ۵/۲۳۱، ۲۳۷. (وه‌رگه‌ر، له‌ چاپه‌ عه‌ره‌یه‌ به‌ که‌وه‌)

(۳) له‌ چاپه‌ تورکی و عه‌ره‌یه‌ به‌ که‌دا، دوا‌ی له‌م باسه‌ و له‌م شوینه‌دا، "بره‌سکه‌ی سبازده‌هه‌م" ی کتێبی (بره‌سکه‌کان) دانراوه‌. ئه‌مه‌ش له‌ چاپی به‌ که‌مدا به‌ هه‌مان شێزه‌ پلاومان کرده‌وه‌. به‌لام له‌م چاپه‌دا له‌ به‌ر له‌وه‌ی له‌و بره‌سکه‌یه‌مان وه‌ کو کتێپیککی سه‌ره‌خه‌ به‌ ناوی: (حیکمه‌تی خه‌له‌ناده‌ن له‌ شه‌بتان) پلاو کرده‌وه‌وه‌، له‌ به‌ر له‌وه‌ش نرخی گران نه‌ که‌وت له‌ سه‌ر که‌پار، له‌و به‌هه‌مان له‌م چاپه‌دا لا برد. خوینه‌ری به‌پێ ده‌توانیت له‌ کتێبی ناو برودا بپه‌خه‌نینه‌وه‌. (وه‌رگه‌ر)

چهند یادخه ره وه یهك له بابته تی

ناسینی خوامی که وره

له کتییی (بریسکه کان)

پازده یادخه ره وهن له "زه ره" هوه دره وشاونه تموه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پشکي

دوازده سال پيش ليستا^(۱) چاودنيزي خواوهندي پهروهردگار ساوري
ميهره بانبي لي دامه وه و، له کاتي تيرامانيکي "فيکري" و گهشت و
گه پرائيکي "دلي" و پروون بونیکي "گياني" و، له ده مي پرني پله و
قوناغه کاني ناسيني خوي گه وره دا، له مه سه لانه ي له مه پر "په کايي خوي
گه وره" له پرووم دره وشانه وه، له شيوه ي چهنديادخه ره وه په ک و له
په يامه کاني "زه ره" و "شوعله" و "حه به" و "شه مه" و "ذهره" و "قه طره" و
هاوچه شنياندا، به زماني عه ره بي تو مارم کردن.

جا له بهر له وه ي له يادخه ره وانه له پيناوي پيشانداني "سه ره تاي"
پراستي په کي مه زن و فراوان و، بؤ مه بهستي ده رختني "په کيک" له
تيشکه کاني نورونکي پرووناک و دره خشان، نووسران.. له وا شيوه و
پروخساري چهندي تيني و ناگاداري په کيان له خؤ گرت.

نجا تنها بؤ خؤيشم نووسيپوومن، که له مش بوو به مایه ي له وه ي
سوودي که میان لي وه رېگيرت، به تايه تي به شي هره زؤري برا دلسؤز و
پيگرده کام زماني عه ره بي بان نه خویندوه.

(۱) واته سالي ۱۳۴۰ک (۱۹۲۱ز).

هیندهش ئه‌و برایانه داوای پروونکردنه‌وه‌ی ئه‌و یادخه‌ره وانه‌یان لسی دوو پات کردمه‌وه هه‌تا ناچار بووم چهند پروونکردنه‌وه به‌ک له‌سه‌ر هه‌ندیکیان به‌زمانی تورکی بنووسم و ئه‌وانی تریشیان ده‌قاوده‌ق و بئ ده‌ستکاری وه‌ربگێرم. له‌به‌ر ئه‌وه‌ش ده‌ستکاریم نه‌کردن چونکه "سه‌عیدی نوئی" کاتی له‌سه‌رچاوه‌ی "زانستی حه‌قیقه‌ت" ده‌ستی به‌هه‌لگۆزینی "راستی" کرد، ئه‌و بێداری و تیبینی‌یانه‌ی له‌پله‌یه‌کی وه‌ک پله‌ی "شه‌ود" دا بینی.

له‌به‌ر ئه‌وه، هه‌ندئ له‌و پرستانه‌ی که له‌چهند په‌یامیکی تر دا هه‌ن، لێره‌شدا باس کراوه‌ته‌وه. هه‌ندیکێ تریشیان زۆر به‌کورتی هینراون و به‌باشی پروون نه‌کراوه‌ته‌وه، نه‌بادا چیژه ناسکه‌کانی ئه‌و پرسته و ده‌سته‌واژانه له‌کاتی پروونکردنه‌وه‌دا له‌ده‌ست بچن و وه‌ک خۆیان نه‌مینن.

سه‌عیدی نوورسی

* * *

یادخه ره وی یه کهم

کاتی خزی بهم جزره له گهل خزمدا دوا بروم:

هی سه عیدی بی ناگا!

بزانه! کارنکی گه لی نه شیوا ده کهیت گهر دلت به شتی که وه به ستیت
که دوا ی له ناو چوونی هم دنیا به له گهل تودا نامینته وه، ته نانهت به
کاو لبوونی دنیا له ویش لیت جیا بیته وه. چونکه مرؤف کارنکی زیرانه
ناکات گهر دلی پابهندی شتی له ناو چوو بکات!

چ جای لهو شته ی که به ته و او برونی لهو سه رده مه ی تیایدا ده ژیت،
وازت لی ده هینیت و پشتت تیده کات!

به لکو چ جای لهو شته ی که له گه شتی به رزه خدا هاو رپت ناییت!

به لکو چ جای لهو شته ی که هه تا دهر گای گزره کهت له گه لتدا دینت!

به لکو چ جای شتی که دوا ی سالتیک یان دوو سال، به ته و اوی و

همیشه بی به جیت ده هینیت و، تا وانه که شی ده خاته له ستزی توره!

به لکو چ جای شتی که ههر لهو ده مه دا دلت پنی خوشه، لهو به جیت

ده هینیت و ده سته ردارت ده بییت!

هه گهر خوت به ژهر و ورها ده زانیت، گوی به مانه مه ده و خه میان پنی

مه خو. واز له هه موو لهو شتانه بهینه که ناتوانن له گه شتی هه همیشه بییدا

هاو رپت بن، له وانه ی که له ژهر پاله به ستزی ئالو گزره کانی دنیا و

پرو و داوه کانی به رزه خ و ته قینه وه کانی قیامه تدا، تیاده چن و نامینن.

ئايا ناینیت لایه نینکی ناسک و نیانت هه به که به: "همیشه" و "شتی همیشه" نه ییت هه رگیز به شتی تر رازی ناینیت و جگه له وه بز هیچی تر ناروانیت و ملی بز که چ ناکات؟ به راده به ک که نه گه ره هموو دنیای پنی بدریت، هینشتا هه ره پنیوستی به سروشتی بهت تیز و دنیا ناینیت؟

هم لایه نهی که ئاوا داخوازی "همیشه" و هۆگری "همیشه" به بریتی به له دهسته لاتی ههست و لایه نه ناسکه کانت. ده سا تۆش گوپراپه لئی فرمان و داخوازی به کانی ره لایه نه ناسکانهت به، له وانیهی که بز خۆیان گوپراپه ل و ملکه چی فرمانی به دهینه نهری دانایان...

به لئی، گوپراپه لئی ره لایه نانهت بکه و، له ره پنیه وه خۆت له هموو په زاره به ک رزگار بکه.

یادخه ره وهی دوو ههم

له خهونینکی راستی ئاوپتهی حهقیقه تدا به خه لکیم دهوت:
مرۆڤینه!

به کینک له دهستوره پیرۆز و فرمانه دامه زراوه کانی قورئان ره وه به که:
جگه له خوا کس له خۆت به مه زنه مه زانه نه وه ک بیگه به نیته پلهی
"په رستن" ..

خۆبشت له هیچ شتیک به گه وره تر دامه ننی با ده رگای خۆ به گه وره
زانین (التکبر) ت لئی نه کاته وه.

چونکه ههروهه هموو به دهینه تراوان له وه دا به کسانن که هیچیان
"په رسراو" نین، به هه مان جۆر له وه شدا به کسانن که هه موویان به دههاتوو و
دروستکراون!

یادخەروەوی سەئەم

ئەوی سەعیدی بێ ئاگا!

ئەو دنیایەکی که زۆر بە پەلە دێت و دەروات و لەناو دەچیت، کاتی بۆی
دەروانیت، بە پڕوالت وەك دنیایەك دێتە بەرچاوت که هەرگیز تامی مردن
نەچیژیت و هەتا هەتا بە بۆ خۆی هەمیشەیی یت..

ئەو تا هەر کاتی سەیری "ئاسۆکانی" دەورو بەری خۆت دەکەیت، بە
شێوەیەکی گشتی و تارادەپەك، لە بەرچاودا نەگۆر و دامەزراو دەردەکەون.
ئەجا که پرووی خۆت لەو ئاسۆیانە وەر دەچەرخینیت و ئاوڕ لە ناو وەوی
خۆت دەدەپتەو و هەر بەم چاوەش بۆ "دەروون"ی لەناوچووی خۆیشت
دەروانیت، پێت وادەپێت که ئەویش - بە هەمان جۆر - نەجووڵ و نەگۆر و
دامەزراو! لەمەو وات لێ دێت که وایزانی جگە لە سامی بەرپا بوونی
قیامەت هیچ شتێک ئەم بۆچوونە مەنگەت لێ ناشلەقینیت، وەك بێنی تا
بەرپا بوونی قیامەت. بێنیت!

نەخێر، بۆ خۆت وریا و ژیر بە و، هەرگیز لەو گومانەدا مەبە! چونکە
خۆت و دنیا تاپەتی بە کەشت هەموو چرکەپەك لەسەر پێی گەشتی نەماندا بە
خێرایێ هەنگاو دەنێن!

تۆ لەم هەستە هەلەپەتدا وەك ئەو کەسە وایت که ئاوێنەکی بە دەستەو
بێت و، پروو و کۆشکێک، یان شارێک، یان باخچەپەك ئاوێنەکی
راگرێت و، بەم پێیە وێنەکی ئەو کۆشکە یان ئەو شارە یاخود باخچەکی لە
ئاوێنەکی ئەودا دەرکەوتیبت..

جا ئەگەر بە ئاستەم ئاوێنەکی دەستی بچوو ئێنیت یان بچوو کێرین
گۆرانکاری تێدا بکێریت، ئەو - وەك ئاشکرایە - وێنەکانی ناوی

دهلەرینهوه و ئالوگۆرپان به سهردا دیت. ئەو کاتەش مانەوه و نەبزوان و بەردەوامیی "خودی" کۆشک و شار و باخچه که دادی تۆ نادات، چونکه تۆ تەنها ئەوەندەت لەو شار و کۆشک و باخچه بەدا هەیه که ئاوینە کەت - بەینی توانا و لیھانتی خۆی - پیشانتی دەدات!

کەواتە باش بزانه که "ژیان" و "تەمەن" ت ئاوینە!

ئەم ژیاڤە پایە و، پشت و پەنا و، مەلەبەند و، ئاوینە ی دنیای تۆیە!

لەبەر ئەوه، تەنها لە دنیا تاییەتی بە کە ی خۆت و شتانی ناوی بێر بکەرەوه و، بە وردی و خەستی سەرنج لەوه بەدە که هەموو خولە کێک دە گۆنچیی دنیا کەت پر ووخیت. واتە "ژیان" ت لە دۆخیکی و هەداپە که هەموو خولە ک و ساتیک لەوه داپە قیامەتی بەرپا بییت!

مادەم "راستی" وایە، ئەوا تۆیش ژیر بە و، کۆتیک مەخەرە ئەستۆی ژیان و دنیا کە ی خۆتەوه که پێیان هەلنە گیریت!

یادخەرەوه ی چوارەم

بزانه!

یە کێک لە پەویە و یاسا و کارە بەردەوامە کانی بەدیھینەری دانا ئەوهیە کە:

زۆر بە ی جار "خودی" شتە بە نرخ و باپە خدارە کان - نە ک هاوونەپان - سەرلەنوئی بەدیھەینیتەوه. دەبینیت لە کاتی ئالوگۆرپی وەرز و چەرخی کاندای شتان بە "هاوچەشنی خۆیان" دروست دە کاتەوه. بەلام ئەو شتانە ی که دارای گرنگی و نرخ و بەهای تاییەتین، خودی خۆیان بەدیھەینیتەوه، نە ک هاوچەشپان!

گهر چه ده كهیت لهه ده ره بنجامه دلتیا بیست، لهوا فرموو سهیری
 چه شری رۆژانه و سالانه و چه رخانه بکه، ده بیست لهه ده ستورره له هه موو
 شتی کدا جیبه جی په و به روونی دیار و به ده وامه.

جا ئیمش له سه ر بناغه ی ئه م ده ستورره دامه زراوه، ده لئین:

هه موو زانسته كان له وه دا په كده ننگن كه مرؤف پنگه یشتووترین
 به رو بوومی دره ختی بوونه وهران و، گرنگزین و به نر خترین به دیهینراوه و،
 هه موو "په كینك" ی له حوكمی "جۆر" ی زینده وهرانی تردایه..

له بهر ئه وه، به هه ستیکی بین گومان ده توانریت بوترئ كه:

(له چه شر و زیندوو بوونه وه ی قیامه تدا، خودی هه موو په كینکی مرؤف،
 به خۆی و له شولار و ناو و شیوه به وه، زیندوو ده كریته وه و سه رله نوئی وهك
 په كه م جاری به دی ده هینریته وه).

یادخهره وه ی پینجه م

كاتی "سه عیدی نوئی" پنی تیرامان و بهر كرده وه ی گرت بهر، گشت
 هونهر و زانسته فه لسه فه ی به كانی ئه وروپا كه تا راده بهك له بهری "سه عیدی
 كۆن" دا جینگیر بوو بوون، له ناو دلی ئه ودا چه ند نه خو شیه به كیان پنگهینا و،
 له و گه شته ی كه ئه و به "دل" ئه بنجامی دا چه ندین گهرو گرتی زۆریان لسی
 پهیدا بوو.

له بهر ئه وه، "سه عیدی نوئی" بهری خۆی - به په كجاره كی - له چلك و
 چه په لسی فه لسه فه ی به روو كهش رازاوه و شارستانیتی ساخته و نه فام
 داته كاند و، خۆی به ناچار زانی له غاو له ده می ئه و ههسته ده روونی یانه ی
 خۆی بنیت كه وان له گیانیدا و له بهر ژه وه ندیی ئه وروپا ده دوین و پشتی
 ده گرن.

جا لهم پیناوه دا، ئەم وتووێژە ی خوارە وە ی لە گەڵ کە سێتی معنەوی
 ئەوروپادا ساز کرد. هەرچەندە ئەم وتووێژە لە پرویە کە وە کەم و کورت
 دیارە، بەلام لە پرویە کە ترە وە بە دور و درێژ دادەنریت.
 جا بۆ ئەوە ی کەس بە هەلە لێم تێنە گات، پێویستە خوێنەری بەرپز لە وە
 ئاگادار بکەینە وە کە "ئەروپا" دوو ئەروپایە:

یە کە میان: ئەو ئەروپایە ی کە بە هۆی کە لک وەر گرتنی زۆری لە ئایینی
 مەسیحیی راستە قینە، گەلنی سوودی بە مرفایە تی گە یاند و چە نندین
 خزمە تیشی بە ژبانی کۆمە لایە تی مرف پێشکەش کرد، لە پنی ئەو زانست و
 پێشە سازی یانە ی کە لە سەر بناغە ی و پزدان و دادگەری دامەزراون و ئەو
 بە دەستی هیناون.

من لەم وتووێژە مدا لە گەڵ ئەم بە شە ی ئەروپادا نادوینم، بە لکو لە گەڵ:
 بە شە ی دوو هەم: (یاخود پروی دوو هەمی ئەروپا) دە دوینم. ئەو بە شە ی کە
 بە هۆی فەلسە فە ی سروشتی و ماددی یە وە، بە تە وائە تی گە نیو و، خراپ کاری
 شارستانی یە کە ی بە چاکە دادە نریت و، لەم پێشە وە مرفایە تی بە رە و
 نە فامی و گو مرایی و بە دە بختی دا وە تە بەر!

لەم گە شتە گیانی و معنە و ی یە مدا، دوا ی ئە وە ی چاکە کاری یە کانی
 شارستانی ی و سوو دە زانستی یە کانی لێ جیا کردە وە، پروی دە می گو فتمارم
 ئاراستە ی ئە و کە سێتی یە ی ئەروپا کرد کە فەلسە فە ی زبانه خشی بێ نرخ و
 شارستانی ی نە فام و بێ کە لکی بە دە ستە وە گرتو وە. پیم وت:

ئە ی ئەروپای دوو هەم!

گەر نە تزانو وە، ئە و باش بزانه کە تۆ بە دەستی راستت فەلسە فە ی پری
 و نکەری نە خۆش و، بە دەستی چە پیشت شارستانی ی زبانه خش و نە فامت

هه لگرتوره. پاشان لافی ئه وه لێ دهدهیت که گواها: "بهخته وه بی مرؤف له و دوانه دابه!"

دهك دهستت بشکیت بۆ ئه وه دهاری به بی که لکه ی پیشکه شی مرؤفایه تی ده کهیت! یاخوا هه مایه ی شوومی و هژی نههاتی خۆت بیته.. ههروهك دهشیت!

ئهی ئه وه گیانه چه په له ی که به ره وه به بلاو کردنه وه ی کوفر و ئینکاری ده دات!

گهر مرؤفیک گیان و ویژدان و دل و دهروونی پینکراهن، ئایا ده گونجی که تنه ا به وه ی سامانیکی زۆر و ئارایشتیکی پروهاتی له خسته به ری دهست کهوتیت، بهخته وه بی به دهست هینایت؟

ئایا ده کری بهم جوژه که سانه بو تریت: "مرؤفی بهخته وه ر؟"

نایینیت گهر که سینک له کارنکی ههنده کی ناومید بوو بیت و، له هیوا و ئاواتنکی "وههمی" دهستی داشۆردیت و، له هینانه دیی کارنکی بی بایه خیشدا په بچه رۆ بوو بیت، چون ئه وه نه نیشه به تامه ی لێ دهیت به ژه هری مار و، ئه وه بارودۆخه نهرمونیانه ی ده وره به ریشی گزاری به سۆی پی ده چیژن و، ئه م دنیا به رین و فراوانه ی وهك به ندیخانه لێ دیته وه بهك؟

ئه وه که سه ی که به هژی شوومی تۆزه ناخی دل و گیانی پینکرا بیت و، شه شه هری هه موو هیوا و ئاواتنکی لێ گهرا بیت و، سه رجه م ئازاره کانی هاتنه وه سۆ، تۆ بۆ مرؤفی به دبه ختی ئاوا چ بهخته وه ری بهك ده توانیت دهسته بهر بکهیت؟

ئه گهر که سینک "دل" و "گیان" ی له دۆزه خدا سزا به چیژن و، تنه ا جهسته ی له ناو به هه شتیکی درۆینه ی له ناو چوودا بیت، ئایا ده کری پی بو تریت: "بهخته وه ر؟"

ئەى ئەو گىيانە چەپەلە!

تۆ بە پىنمايە كانت وەها سەرت لە مرۆڤايەتى شىواند كە بە جارى گرفتارى سەر كەشيت كرد، وائىستاش تالى و ئازارى ئەو دۆزەخە دەچىژىت كە تۆ لە ناو ناز و نىعمەتى بەهەشتىكى درۆينەدا دەر خواردت دا.

ئەى دەروونى بەدخوазى مرۆڤايەتى!

سەرنج لەم نمونەيە بدە و ئىجا بزانه گرزى ئادەمىزاد بەرەو كووى

دەبەيت:

وا داينى دوو پىنگامان لە بەردەمدايە و، بە كىك لەو دوو پىنگايەمان گرتە بەر. لە هەموو هەنگاوينكى پنى بە كەمدا چەندىن هەزارى بى دەستەلات دەبينىن كە ستمەكاران هيرشيان بۆ دەبەن و شەك و سامانيان زەوت دەكەن و كەپر و خانوو بەرەيان بە سەردا دەپرووخىنن. تەنانەت هيندە بە قوولى جەستەيان زامدار دەكەن كە لە تاو سۆى ئازارە كەيان تەنانەت ئاسمانە كانيش بە كوول بۆيان دەگرين! چاو بە هەر لايە كدا بگىررئ و سەبرى هەر شونىك بگرتە هەمان هەلوىست و بارودۇخ دەبينرئ..

بەم جۆرە، ئەم پىيە جگە لە قەرە و غەلبەى ستمەكاران و، شيوەن و گريانى ستمە لىكراوان هيجى ترى تىدا نايىسرى. دەئىنى ماتەمىنگايە كى گشتى لەسەر ئەم پىيەدا دانراوه!

خۆ مادەم مرۆڤيش - بەپىيى خواستى مرۆڤايەتى بە كەى - هەردەم بە سزا و ئازارى كەسانى تر خەفەت دەخوات و ئازار دەچىژىت، ئەوا ناتوانىت بەرگەى ئازارى لە سنوور بە دەرى ئەم پىيە بگرتە! چونكە وىژدانى مرۆڤ هەلگرتى ئازارى تا ئەم رادەيەى لە توانادا نىيە..

لەبەر ئەوه، هەر كەسك ئەم پىيە دەگرتە بەر ناچار دەبىت بە كىك لەم

دوو چارەسەرە هەلجىژىرت:

یان خزی له مرۆڤی د (عالتیت و، دلنکی په قی بهر دئاسا له ناو هه ناویدا هه لښگریت و، نو قمی له پهری درنده بی بییت و، ماده م خزی ته ندروست و بی وهی بییت گوی به تیا چوونی کهسانی تر نه دات و خمی نازاری له وان نه چیریت..

یاخود هه شتیک "دل" و "زهری" ی مرۆف داخواری بن، له وازیان لسی بهینیت و به په کجاره کی ده ست له هه موویان دابشوات! ده سا لهی له روپای لادهر له لاینی راسته قینهی "مه سیحی" و نو قم بووی ناو لیتاوی گومرایی و خراپکاری!

تۆ له پینشدا به "فیلزایی پهك چاره ی ده جال ئاسا" بارنکی دژوار و ناله بارت به گیانی مرۆف به خشی. پاشان هه ستت کرد که له و باره ی تۆ بۆت په خساند - له راستیدا - ده ردنکی سهختی بی ده رمانه، چونکه له چله پزیی بلندترین به رزی یه وه مرۆف ده هاوینته پله یه کی گه لسی نزم له هی نازه لیش!

ئجها هیچ چاره سه رنکیش بۆ ئهم ده رده کوشنده و زامه ناسۆره شک نابهیت جگه له یاری و گه مه و له هوه سه رنج راکیشه کانت (که هه ست و نهستی ئاده میزاد له کار ده خهن و به جۆرنکی کاتی به بنجی ده که ن) و، جگه له فه نتازی یه روو کهش و، ئاره زوو هه وینده کانت (که پز خهوی بی ئاگایی له مرۆف ده خهن).

هه مه یه له و چاره سه ر و ده رمانه ی شکی ده بهیت! دهك به دبسهختی و چاره شوومی هه چاره نووسی خۆت و ده رمانت بییت، له و ده رمانه ی که - به دلنایی - له ئه بجمادا ده بیته مایه ی له ناو چوونی خزیشت!

به لسی، له و پزیه ی که تۆ له بهرده م مرۆفدا کردو ته وه، کتومت، وهك ئهم ئموونه یه وایه.

به لّام پنی دووهم: نو دیاری بهی قورئانی پرورزه که پیشکشی
مرؤفایه تیی کردوه و، لهویوه بۆ پنی راست پینمایی کردون.
ئیمه له ههموو مه نزلگا و شوپن و شارنکی سر ئهم رینه دا چه ندین
سربازی ده ستپاک و گورپایه لئی پادشایه کی دادپهروه ده بینین که به ههموو
لایه کدا بلاو بوونه تهوه و ههردهم له کار و هاتوچۆدان.

جار به جار به هندی که سی کارمندی نو پادشا دادگه ره دین و به
فرمانی فرمانپهروای دادگه هندی لهو سهربازانه له سهر کار لاده بهن و
چەك و ولاخ و که ره سهی سهربازی سهر به دهوله تیان لئی وهرده گرنه وه و،
"بلیتی حهوانه وه" یان دهه نئی.

نو سهربازانهش، بهم حهوانه وه و له سهر کار لاپردنه - له راستیدا -
گه لئی شاد و دلخوشن، چونکه هه رچه ند له پوالتدا خهم بۆ له دهه ستچوونی
نو که ره سه و پینداویستی یانه ده خۆن که لیبیان سه ندر اوته وه، به لّام دلشادی
نه وهن که کاره که یان نه بنجام داوه و، وایستا به ره و خانه و مه لبه ندی
پادشایه تی و بۆ مه بهستی شادمانیی ناماده بوونیان له خزمهت پادشادا،
ده گه رینه وه.

هه ندی جار ده بینین نو کارمندانهی پادشا به سهربازی واده گه ن که
نهمان نانا سیت، کاتی نهمان پنی ده لپین: چه که کانت دا بنئی.. نو به کسه ر
ده لپیت:

"من سهربازی پادشای مه زئم و چاوه پروانی فرمانی نوم و له خزمه تی
نودا کار ده کم و له نه بنجامیشدا هه ر بۆ لای نو ده گه رینه وه. ئیوه کین و
ده تانه ویت نوم لئی به سینن که پادشای مه زن پنی به خشیوم؟ گه ر به
فرمان و په زامه ندیی نو هاتون، نو به سهر چاو، فرمانه به رزه
په روزه که یمن پیشان به دن. ده نا له سهر پیم لاجن، خۆ گه ر لانه چن نو با من

تەنھایەك كەس و ئیووش ھەزاران بن، لە گەلتاندا دەجەنگێم، چونكە من لەبەر خۆم ناچەنگم و مولکی خۆم نیم، بەلكو لە پیناوی پارێزگاری كردنی ئەمانەتی خاوەن و گەوره كەمی خۆمدا و بۆ مەبەستی پاراستنی عیززەت و مەزنی بە كەمی ئەو لە گەلتان دەكەومە جەنگەوه. كەواتە ھەرگیز ملتان بۆ كەچ ناكەم"!

ئەمە ئموونەبە كی، بەك لە ھەزاری، ئەو ئموونانەبە كە لەم پێشدا ھەن و سەرچاوەی خووشی و بەختەوهرین. ئیتر بۆ خۆت دەتوانیت ئموونەبی تری وەك ئەمە بدۆزیتەوه.

ئێمە بە درێژایی پنی دووھەم و ماوەی گەشت و سەفەر، خەلكی دەبینین كە بەو پەری خووشی و كامەرانى و شادمانى و بە جۆرێكى چەر و بەردەوام دەكرین بە سەرباز، مەبەست لەمەشدا ئەوانەن كە پێیان دەوتریت: "لە داھك بران" .. ھەروەھا لە ھەمان كاتدا و بە ھەمان خووشی و لە گەل و تنی: "لا إله الا الله" و "الله اكبر" دا ھەمیشە تەسریح بوونیش لە سەربازی بەردەوامە، كە بریتی بە لەوانەى پێیان دەوتریت: "كۆچكردوان".

ئەمەبە دیاریی قورئانى پەرۆز بۆ مرۆڤانەتی. ھەر كەسنى شوینی بەكەوێت لە ھەردوو جیھاندا سەرفراز و بەختەوهر دەبێت و، بێ ئەوەی خەم بۆ شتێك بخوات كە لە دەستی چووێت، یان پەژارەى ڕووداوى ئابندەى بێت، ئەم بە ئارامى و دلنایى پنی خۆی دەبڕیت، بە چەشنی كە واتای ئەم ئایەتە پەرۆزەى تێدا دێتەدى كە دەفەرموئ:

﴿لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾^(١).

ئەى ئەوروپای دووھەمی بێ كەلكی خراپكار!

تۆ پشتت به چەند بناغەپە کی لاوازی کرمۆل بەستوو، ئەو هەتا گومان وا دەبەیت کە گواها:

(هەموو زیندە وەرێك، هەر لە مەزنترین مەلایكە تەو تادە گاتە بچوو کترین گیانلە بەری وەك ماسی، خۆی خواوەنی خۆپەتی و، تەنھا بۆ خۆی و لە پیناوی خۆیدا کار دەكات و تێدە کۆشیت و، هەرچی کە سە تەنھا بۆ تام و چێژی خۆی هەوڵ و تەقەلا دەدات و، هەر لە بەر ئەو هەش مافی ژبانی هەیە. کەواتە ئەو پەری هیممەت و ئامانجی: مسۆگەر کردنی مانەو و بەردەوامبوونی ژبانی خۆپەتی)!

پاشان ئەو "پاسای ھاوکاری" یە کە بۆ ئەنجامدانی فەرمانی بەدیھێنەری دانا لە نیوان بەدیھاتوو و ئاوا هەردەم دەست بە کارە و لە هەموو جێ یەکی گەردووندا بە ئاشکرالە بەرچاودایە، چەشنی "پارمەتیدانی پرووێك بۆ ئازەل و، ئازەلێش بۆ مرۆف"، تۆ ئەم پاسا خواپی و درەوشانەوێ خواوەن کەرەم و میھرەبانی یەکی کە لەو یارمەتی و ھاوکاری یە گشتی یەو پەیدا بوون، بە چاوی خۆت دەبینیت، کەچی پێت وایە ئەم پاسا یە بریتی یە لە "مشتومر" و "مەملانی" بە جۆرێکی وەھا لەم هەلە یە شدا رۆچوویت کە پرپاریکی شیتانە دەردە کەیت و دەلییت:

"ژبان تێکرا بریتی یە لە: مشتومر و مەملانی"!

قەسە یەکی گەلسن سەیرە! چۆن ئەو فریاگوزاری یە کە گەردیلە کانی خۆراک دەیکەن و بەو پەری تاسە مەندی و خۆشی یەو بە دەم خانە کانی لە شەو دەرۆن و خۆراکیان دەر خوارد دەدەن، بە کاری مشتومر و مەملانی دادەنریت؟!

نەخیر. بەهەلە دا چوویت! ئەو کارە لە راستیدا "پاسای ھاوکاری" یە، کە تەنھا بە فەرمانی پەروردگارێکی گەورە ی کارساز ئەنجام دەدریت.

ئەر بناغەپەش كە پشتی بێ دەبەستیت و شتی لەسەر بنیات دەنیست و لات وایە: "هەموو شتێك خاوەنی خۆیەتی"، بناغەپەکی فەشەل و هەلەپەکی گەلسنی ئاشكراپە!

پروونزین بەلگەش بۆ ئەمە: مرۆڤە؛ ئەوەتا لە نیوان سەر جەمی هۆكارە كاندا مرۆف بەرزترینیانە و خاوەنی فراوانترین ویست و ئیختیارە، كەچی دەبینین لەناو دەستی ویست و ئیختیاری مرۆف و بازنەیی توانایدا و لەو كردهوانەیدا كە بە ویست و ئیختیاری خۆی ئەنجامیان دەدات - وەك خواردن و خواردنەو و بێر كردهووە - بەشینگی تەماوی پەك لە سەد نەییست هێچی تری بە دەستی خۆی نی پە!

جا كەسێك كە لەم كارە ئاشكراپەدا لە سەدا پەك زیاتری لە توانادا نەییست، چۆن بە خاوەنی خۆی دادەنرێت؟! لە كاتیكدا بەرێزترین "هۆكار" و فراوانترین "ویست و ئیختیار" ئاوا دەستی بە سزاییست و، خاوەنی مولكداریی راستەقینە و هەلسوكەوتی سەر بەخۆی تەواو نەییست، دەبێ چی سەبارەت بە ئازەل و بێ گیانە كانەووە بوتریت؟

ئایا كەسێك وتە ئاوا بە جۆرێكی هەپەمەکی و بێ پەروا لە زار دەربچیت، لە ئازەل گومراتر و لە بیانی پەكانیش بێ هەست و شعورتر نی پە؟!

دەسا ئەی ئەوروپا!

تەنھا فیلبازی پەك چاوتە - كە زەرەکی پە لەپرا دەبەدەر شوومە كەتە - تۆی گرفتاری ئەم گێژاوە كردهووە. ئەوەتا بەهۆی ئەم زەرەکی پە شوومەت، پەروەردگار و بەدەپنەری هەموو شتێك لە یاد چوووە، ئاسەوار و جێدەستە ناوازە و بێ وێنە كانی ئەوت داوتە پال هۆكارە كان و، سروشتی

دهست ههلبهستی خهپال. ئنججا مولکسی ئهو بهدیهینه رهشت بهسه ره ئهو "بتانهی" که جگه له خوای گهوره دهپهه سترین، دابهش کرد.

له گۆشه نیگای ئهم زهره کی به بهك چاوهی تۆوه، هه موو زینده وهه رێك ناچار ده بیئت، هه ره به ته نهها خۆی، له گه ل چه نندین دوژمنی له ژماره به ده ردا بکه وێته ململانی و، هه ره ته نهها خۆیشی پێداوێستی به له سنوور به ده ره کانی پهیدا بکات..

هه موو ئه مانهش ته نهها له پنی توانا کهی خۆ به وه که به له نندازهی گه ر دیله به که و، به و یست و ئیختیاریشی که چه شنی تاله موو به که و، به وه هه ست و نه ست و شعوره ی که وه ک بریسکه به ک وایه و به کسه ر نامینیت و، به و ژبانه ی که له بلێسه به ک ده چیت؛ له پر ده کۆژته وه و، له و ته مه نه شدا که ده لێی به ک خوله ک ماوه به تی و کتوپر ته وا و ده بیئت. له کاتیکدا هه رچی به کی له ده ستدایه به شی هینانه دیی به کێک له دا واکاری به کانی ناکات، به راده به کی واکه ئه گه ر دوو چاری گه رو گرتیک بیئت، به چه ند هۆ کارێکی که رو کاس نه بیئت هه وا ی به هه یج ده رمانێکی تر نی به و، به ته وا ی ناوه روکی ئهم ئایه ته ی تێدا دێته دی که ده فه رموی:

﴿وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾ (الرعد: ۱۴)

ئهم فیلبازی و زهره کی به رهش و تارهت، پۆژگاری مرۆفایه تی گۆرپه وه به شه و گاریکی تارێکی پر له سته مکاری. پاشان ده ته ویت به چه ند چرایه کی درۆینه و کاتی ئهو تارێکی به سامنا که پره وینته وه و دنیا رووناک بکه به ته وه | به لام باش بزانه ئهو چرایانه ی که تو دایانده گه ر سینیت هه ر گه یز له رووی مرۆفدا رووناکیی خه نده و دلنه وا یی نانوینن، به لکو به چاوی سووکابه تی و گالته جاری بۆی ده پوانن، به تابهت له و کاتانه دا که مرۆف نو قمی لپتاوی

چهنلین باری نازار به خشی گریان نامیزه و له تاوا - شیتانه - قاقالی
دهدات!

له روانگهی بینینی قوتایی به کانی تزوه هموو زینده وهر نیک هه ژاره و
دوو چاری چهنلین گمرو گرتی له وتزه که هه هه هموو بان له بجمی هیرش و
په لاماری ستمکارانه له سهریان.

دنیا له روانگهی له ودا ماته مینگایه کی گشتی به و، له وده نگانمش که لینی
ده بیسترین هه والی مردن و، ناخ و ژوفی نازار و، ناله و گریانی هه تیوانه.

هه که سیک نامژو گاری له تو وهرده گرت و رهفتار به پنمایه کانت
ده کات، له له بجمادا ده بیئت به "فرعه ونیکی ستمکار" به لام له هه مان کاتدا
فرعه ونیکی پرسوا و زه لیل! چونکه بن نرخزین شت ده پهرستیت و هه رچی
سوودی لینی بی بیئت به پهر وهر دگاری خوی دایده نیئت!

هه لهم قوتایی بهت، قوتایی به کی "سهرکش" ه، به لام سهر که شینکی
هه ژاره؛ چونکه له پیناوی به ده ستهینانی له زه تیکی بن باهه خدا قاچی شهتایش
ماچ ده کات و، له بهر ده مستکهوتنی سوودنکی نزمیش به وپه پری زه لیلی پازی
ده بیئت!

لهم قوتایی بهت گه لینی به زه پروزه نگه، به لام خاوه ن زه بهرنکی وهه ایه که
تابلینی کۆله واره. چونکه له ناو دلی خۆیدا هیچ پالپشتیک شک ناهاات پالی
پنوه بدات.

له وپه پری ناوات و هیممهتی بهرزی قوتایی تو له وده ایه که: "ههوا و
ناره زوووه کانی خۆی" تیر و دلنیا بهکات، به رادهیه کی له وتز که ساخته و
فیلایشی بۆ به کار ده هینیت! چونکه له ژهر په ردهی لافی میلله تپه روهی و
قوربانی و خۆبه ختکر دندا به دوا ی سوود و بهرزه و هندی به تابه تی به کانی
خۆیدا ده گه پنت!

بەم چەشنە فێل و تەلە کە بازى پانەش هەلپە و تەماع و غروورى ناخى خۆى تێردە کات. چونکە - لە راستیدا - جگە لە خۆى کەسى تری خۆش ناوێت، تەنانت لە پێناوى خۆیدا هەموو شتیکی تر بەخت دە کات!

بەلام قوتایی دلسۆز و بێگەردى قورئانى پەرۆز "بەندە" یە. بەندە یە کى وا کە سەرى بەندایەتێ بۆ مەزنى بە دێهێنراویش دانانە و نینیت. کەواتە "بەندە یە کى خاوەن عیززەتە" و، هەرگیز بەوە پازى ناییت کە نىعمەتێ هەرە مەزنى بەهەشتیش ئامانج و مەبەستى خواپەرستى بێت..

هەر ئەم قوتایی یە قورئان "لە سەرخۆ و نەرمونیان" ه، بەلام جگە لە بەدێهێنەرى مەزنى خۆى و بۆ غەیری فەرمانە کانى ئەو، لە پرووى کە سدا زەلیلی نانۆینیت! کەواتە خاوەنى هیممەتێکی بەرز و ویستێکی راستە..

ئىجا ئەم قوتایی یە: "هەزار" ه، بەلام لەبەر ئەو پادا شتە زۆرەى کە خاوەنە مېهرەبانە کەى بۆى پاشە کەوت کردووە، پێویستى بە هیچ شتێک نى یە و، لە پرووى کە سدا دەست ناگرێتەو..

پاشان "لاواز" ه، بەلام پالى بە هێزى خاوەنە گمورە کەى خۆیەو دەو. کەواتە قوتایی خاوەن و بێگەردى قورئانى پەرۆز پازى ناییت بەهەشتى هەمیشەش ئامانجى بێت، چ جاي ئەم دنیا فانی یە!

بۆ خۆت لەم بەراوردەو مەودای ئەو جیاوازی یە مەزن و فراوانە تێگە کە لە نێوان هیممەتێ ئەو دوو قوتایی یە دا هەن!

هەر بە هەمان جۆر، دەتوانن لە پرووى دەرکەوتنى "پادەى خۆبەختکاری" ی هەر دوو کیانەو، جیاوازی نێوان شاگردانى فەلسەفەى نەخۆش و قوتاییانى قورئانى پەرۆز لیکبەندەو:

نه و تا قوتایی فلهسهفه له پیناوی بهرزه و نندی خویدا، له براکهی هلدیت و دهوای له سر تۆمار ده کات!

بهلام قوتایی قورئان، سرجهمی بهنده راست و چاکه کانی خوای گهوره، که له ناو زهوی و ناسمانه کاندان، تیکرا به برای خوی ده زانیت و له ناخی گیانی خویدا ههست به چهندهها په پوهندی و تاسه مهندی ده کات بهرامهریان.

له بهر نهوه، هه میسه له قوولایی دلی خویدا نرای گه موگوپری بینگردیان بۆ ده کات و، به بهختیاریی نهوان هه میسه بهخته وهر دهینت..

که ده شپروانیته گهردوون، مه زنترین شتی وهك عهرش و خۆری مه زنی ناسمانیش، به بهندهی گوپراپهل و کار پنی سپنرراوی خوای گهوره بیان دادهینت.

ئنجا ده توانیت به مهی خوارهوه، له اندازهی بهرزبوونهوه و فراوانیسی "گیان" ت له لای نهو دوو قوتایی به بۆ ده بهکوهیت:

قورئانی پیرۆز - به چه شنیککی بهرز - پروونی و فراوانی و بهربلاوی به "گیان"ی قوتاییانی خۆی ده بهخشیت. چونکه له بریی نهوه و نۆ ده نککی ته سبیح، زنجیره به کی پیکهاتوو له نهوه و نۆ جیهانیان له جیهانه کانی گهردوون ده داته دهست، که نهوه و نۆ ناوی جوانی خوای گهوره بیان تیدا ده دره و شیتهوه و، پینان ده تیت:

"فهرموون زهکر و ویرده کاتان بهم زنجیره و ته سبیحه مه زنه بخوینن".
نهوانیش بهو ته سبیحه سه رسوور هینهره ویرده کانیان ده خوینن و، به ژماره بی سنووره کانیسی یاد و زهکری پهروهردگاری خویان ده کهن.

نه گهر حهز ده که بیت ته مهت بۆ ده ربه که بویت، نهوا فرمور سهیری
 "نهولیا و پیاو چاکان"ی قوتایانی قورئان بکه، وه ک: (شینخی گهیلانی^(۱)) و،
 رهفاعی^(۲) و، شازلی^(۳)، خویان لئی رازی بیت) کاتی که نهوان ویرده کانیاں
 ده خوینن گوئی یان لئی رابگره و بزانه چون زنجیره ی گهر دپله کان و ژماره ی

(۱) شینخ عهبلو لقادری گهیلانی له سالی (۴۷۰ ک) له گهیلان هاتوره ته دنیا و، له نهوه ی
 حهز رته ته حه سه نه. بۆ خویندن پۆشتوره بۆ بهغدا و سر جهمی زانسته ئیسلامی به کانی نهو
 پۆژگاره ی لای زانایانی پایه بهرزی بهغدا خوینلوه. به کینکه له گهوره خرمه تگوزارانی لایینی
 ئیسلام و، چهنده ها کس له گاور و جووله که کان له خرمه تیدا موسلمان بوون و ههزاران
 موسلمانیش له سر ده ستیدا تۆبهیان کردوه و ده سته مرداری کردهوه خراپه کان بوون. چه ند
 کتیبکی له دوای خۆی به جی هیشتوره وه ک (الفنیة) و (فروح الغیب) و (الفتح الربانی). له
 سالی (۵۶۱ هـ) له ته مه نی نهوه د سالیدا کۆچی دوایی کردوه و له قوتابخانه که ی خۆی له بهغدا
 نیژراوه. بۆ مه بهستی ناسینی پایه بهرزی ته مه مرده مهنه و فاشنا بوون به پۆلی کار به گهری له
 میژوری ئیسلامدا، خوینتری بهر نر پوهانه ی نهو فهسلانه ده که من که مامۆستای میژور نووسی
 هاو چه مرخ (أبو الحسن الندوی) خوالئی خوش بیت، له بهرگی به که می (رجال الفكر والدعوة
 فی الإسلام) دا تۆماری کردوون، ههروه ها کتیبی: (هکذا ظهر جیل صلاح الدین وهکذا عادت
 القلس) نووسین: (د. ماجد عرسان الگیلانی) به تابهت (الفصل الحادی عشر: مدارس
 الإصلاح والتجديد، المدرسة القادریة). (وهر گه ی)

(۲) سهید ته حمده ی رهفاعی: ناوی تهواوه تی: ته حمده ی کوپری عملی کوپری به حیای
 رهفاعی به. سالی (۵۱۲ هـ) له گوندنکی سر به شاری "واسط"ی عیراق له دایک بووه و، هه
 لهو شاره شدا وانه کانی خوینلوه و، له ته ده ب و فیهدا شاره زانی بهیدا کردوه. له گوندی
 "نوم عوبهیده" له نهوان واسط و به سر ده اژاوه. سالی (۵۷۸ هـ) کۆچی دوایی کردوه.
 پێشهوا به کی زاهید بووه و دامه زینتری ته رقه تی رهفاعی به. پروهانه: الأعلام ۱/ ۱۷۴، جامع
 کرامات الأولیاء ۲/ ۴۹۰، نور الأبصار ۲۲۰، الطبقات الکبری ۱/ ۱۴۰، و فیات الأعیان
 ۵۵/۱. (وهر گه ی)

(۳) شازلی: ناوی تهواوه تی: "عملی کوپری عهبلو لئی کوپری عهبلو له بهار" و، له سالی
 (۵۹۱ هـ) له گوندنکی ته رفیقا به ناوی "شاذله" له دایک بووه. پێشهوا به کی زاهید و شینخی
 ته رقه تی شاذلی و دانیشتوی "ته سه کله ده به"ی میسر بووه و، خاوه نی نهو کۆمه له ویرده به که
 به: "حزب الشاذلی" ناسراوه. پروهانه: الأعلام ۴/ ۳۰۵، جامع کرامات الأولیاء ۲/ ۳۴۱، نور
 الأبصار ۲۳۴. الطبقات الکبری ۲/ ۴. (وهر گه ی)

دلته په ناوه كان و هه ناسه ی بوونه وهرانیان کردوه به ته سینیخی خویان و،
ته قدیس و یاد و زیگری خوی گهوره ی پی ده که نا!

به وردی سه رنج بده چون هم مرؤفه لاوازه بچوو که ی که بچوو کترین
میکرؤب زؤرانی له گه ل ده گری و، که مترین ته نگانهش ته ختی زهوی
ده کات، چون له پنی په روه ده ی ناوازه ی قورئانه وه بهرز ده بیته وه و،
هممو لایه نه ناسک و نیانه کانی فراوانی و بهر بلاوی به ده ست ده هینن و،
به هزی پئونه ی پئنامه یه کانی قورئانه وه پز ده دره وشینه وه، به راده بهك که
مهز نرینی بوونه وهرانی دنیای گه ل پی بچوو کزه له وه ی بیکات به
ته سینیخی ویرده کانی، ته نانهت به هه شتی مهز نیشی پی که مته له وه ی بیکات
به نامانچی زیگره کانی که یادی خوی گهوره یان پی ده کات!

که واته هم قوتایی به ی قورئان، له وپه ری "له خؤبوره یی" له نیوان
له وپه ری "عیزهت" دا کؤ کردوه ته وه!

به م جزره، ده توانیت مه ودا ی له و دو اکه وتن و نرمی بهت بؤ ده ر به که ویت
که قوتاییانی فله سه فه تیی که وتون.

به م چه شنه ده ر که وت که هممو له و "راستی" یانه ی فله سه فه ی نه خؤشی
له وروپا له پنی "زه ره کیی بهك چاوه ی" خؤیه وه به چهند شتیکی قه لب و
شیواویان ده بینیت، پئنامه ی قورئانی په رؤز به روونی و له سه ر شیوه ی
راسته قه نه یان ده بانینیت. چونکه پئنامه ی قورئان رووناکه یه کی وابه که له
بهك کاتدا به دوو دانه چاوی روون و تیژی غه یب بین بؤ هه ردوو جیهانی هم
دنیا و له و دنیا ده پروانیت و به هه ردوو ده ستیشی نامه بؤ به خته وه ری به کانی
هه ردوو دنیا ده کات و، به گرؤی مرؤف ده لیت:

له ی کاکه مرؤف! نه خؤت و نه سامانت هیه چیان مولکی تۆ نین، به لکو
هه ردوو ک سپارده ن و لای تۆ دانراون.

خواهونی نهو سپارده‌په‌ش توانای همموو شتیکی همبه و ناگاداری همموو کارنیکه و به‌خشنده و میهره‌بانه. نهو مولکه‌ی خۆی - که به سپارده لای تو دایناوه - ده‌بکرپته‌وه لیت، تاکو نه‌فوتنی و هه‌لی بگریت بۆت و بیپاریزیت. نرخیکی گه‌لی گه‌وره و زۆریشته له بریی نه‌وه‌دا ده‌داتی.

تۆ جگه له سه‌ربازنکی کار بێ سپرراوی نهو شتیکی تر نییت. که‌واته له‌به‌ر نهو خواونه‌ته و له پیناویدا کاره‌کانت جیبه‌جی بکه. نه‌وه‌تا هه‌ر رۆزی‌به‌کت پینویست ییت هه‌ر نهو ده‌پنیریت بۆت و، هه‌ر نه‌ویشه که له‌و گه‌رو گرفت و دوژمنانه‌ته ده‌تپاریزیت که ده‌سه‌لاتت به‌سه‌ریاندا ناشکیته و بۆ خۆت ناتوانیت رووبه‌روویان بیته‌وه!

ئامانج و نه‌نجامی ئهم ژيانته بریتی‌به‌ له‌وه‌ی که جینی دره‌وشانه‌وه‌ی ناوه‌ کانی خواونه‌که‌ته و تیشکده‌ره‌وه‌ی کاروباره‌ پر له دانسته‌کانی نهو ییت. خۆ هه‌ر کات دوو‌چاری هه‌ر گه‌رو گرتیت بھویت، بئی بلتی:

﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ (البقرة: ۱۵۶).

واته من گوپرایه‌لی فه‌رمانی خواونه‌که‌ی خۆم. تۆش - نه‌ی گه‌رو گرتته‌که‌! - گه‌ر به‌ روخسه‌ته و ناوی خواونه‌که‌مه‌وه‌ هاتوویت، به‌خیربیته سه‌رچاوان! چونکه ئیمه - بئی چه‌نده و چۆن - بۆ لای نهو ده‌گه‌رپینه‌وه و شه‌ره‌فمه‌ندی ئاماده‌بوونی خزمه‌تی نهو ده‌بین.

له‌ راستیدا ئیمه گه‌لی تامه‌زۆ و ئاره‌زوومه‌ندی شاده‌بوونی دیداری نه‌وین. ماده‌م نهو خواونه‌مان رۆژنیک له‌ رۆژان له‌ده‌سته‌ته‌ر که کانی ژیان رزگارمان ده‌کات، ده‌با ئیستا رزگاربوونمان له‌سه‌ر ده‌ستی تۆدا ییت، من ئاماده و ملکه‌ج و پازیم.

خۆ نه‌گه‌ر فه‌رمان و وه‌ستی خوای گه‌وره بۆ نه‌وه‌ ده‌رچووینته له‌سه‌ر ده‌ستی تۆدا تا‌قی بکریمه‌وه و ده‌ر بکه‌ویت تا چه‌نده پاریزگاری سپارده‌که‌ی

ئه سئۆم ده كهه و تا چ رادهیه كیش ئهركی سهershانم جئ به جئ ده كهه، ئهوا
باش بزانه كه من تا ده توانم سپاردهی خاوه نه كهه ده پارێزم و به هیچ دهستیکی
ناسپێرم كه جینی پرۆا و متمانهم نه بێت و، به فرمان و پهزامه ندیی ئهوه نه بێت
من ههه گیز بۆ هیچ كه سێك مل كه چ ناکهه!

ئه مه ئمو وهه بهك بوو له ئیوان ههزاراندا، بۆ دهه رخستنی نرخێ ئهوه دهه سهی
كه زیره کیی فلسهفه ده بێت ههوه و.. ئهوه پله و پایه به رهزهش كه وانه کانی
قورئانی پیروزی پێنمایێ مرۆفیان بۆ لا ده كهه.

به ئی، باری راسته قهتهی ههردوو لا له سهه ئهه تهرح و تهزه نه كه باسهان
کردن.

ئه وه نه دهه بهه كه پله کانی خه لکی له "هیدایهت و گوهرایی.. ئاگاداری و
بێ ئاگایی" دا وه کو بهك نین و، هه موو كه سێك له هه موو پله به كدا به پرونی
ههست بهه راسته به ناکات. چونكه "بێ ئاگایی" ههست و نهستی مرۆف به
تهواوی له کار ده خات و بهنجی ده کات.

خۆ لهه پرۆژ گاره دا به راده بهك ههست و شعوری خه لکی له کار
خستوه كه ته نه نهت ئهوه كه سهانهش شوین پنی شارستانیتی نوینان
هه لگر توه، ههست به بازار و تامی تالی ئهه ئهشکه بجه سه ختهی گوهرایی
ناکهه. به لام - پشت به خوا - به زنده زۆر بوونی ههستی زانستی و پهی
بردن به نرخ و به های زانیاری، ئهه په ردهی بێ ئاگایی و بهنج بوونی ههسته
دهه دپیت، جگه له هه په شهی "مردن" یش كه هۆ کارنکی تره بۆ ئهه
بیدار بوونه وهه و هه رچی پرۆژه له بهر چاوی مرۆفایه تیدا ته رمی سی ههزار
کس په پنی ده کات!

ده سا داخ و سه سه رهت و زه ره مه ندی بۆ ئهوه كه سهی كه به "بت" ی
بیانی به کان و زانسته ماددی به سه روشتی به کانی ئهوان له پنی دهه چووه و،

شوینیان که وتوو و بست به بست - کوپرانه - ههنگاویان به دوادا ده نیت و
لاسابی ههلسو که وتیان ده کاتهوه!

ئه‌ی پۆله کانی ئهم نیشتمانه!

هه‌رگیز هه‌ول نه‌ده‌ن چاو له فهره‌نگ به‌کن! ئایا دوای ئهو هه‌موو ستمه
ناپه‌وا و دوژمنایه‌تی به‌سه‌خته‌ی که له ئه‌وروپاوه بینیتان، هینشتا هه‌ر له
گومراییاندا چاویان لێ ده‌که‌ن و به‌ شوین پێی بیره به‌تاله کانیاندا هه‌نگاو
ده‌نین و، بێ ئه‌وه‌ی به‌ خۆتان بزانی ده‌چنه ژیر ئالاکه‌پانه‌وه!

ئێوه به‌م کاره‌تان په‌ریازی "له‌ سێداره‌دانی هه‌میشه‌یی" به‌ خۆتان و
پراکانتان ده‌رده‌که‌ن.

که‌واته‌ وریا و ژهر بن! هه‌تا ئێوه له‌ گومرایی و نه‌فامی‌باند لا‌سایان
به‌که‌نه‌وه و شوین پێیان هه‌لبه‌گرن، له‌ لاف لێدانی میلیله‌په‌روه‌ری و
خۆبه‌ختکاریدا درۆزنه‌ ده‌رده‌چن! چونکه‌ شوینکه‌وتنی ئه‌وان - له
په‌ستیدا - سوو کاپه‌تی و گالته‌کردنه به‌ نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆتان.

له‌ خوا داوا کارم ئیمش له‌ گه‌ل ئێوه‌دا په‌نمایی پهی راست به‌کات.

یادخه‌ره‌وه‌ی شه‌شهم

ئه‌ی ئهو که‌سه‌ی له‌ تاو زۆریی ژماره‌ی کافران گرفتاری دلته‌نگی و
نیگه‌رانی ده‌بیت! ئه‌ی ئهو که‌سه‌ی به‌ په‌ کگرتنی ئهو کافرانه‌ له‌ سه‌ر ئینکاری
کردنی هه‌ندئێ "راستی ئیمان" هه‌لوێستی له‌ق ده‌بیت!

کاکێ هه‌زارا بزانه‌ که‌:

په‌که‌م:

نرخ و گرنگی له‌ "زۆریی ژماره‌" و "چه‌نده‌په‌تی" دانی به‌. چونکه‌ مرۆف
گه‌ر مرۆفیکێ راسته‌قینه‌ نه‌بیت، ئه‌وا ده‌بیت به‌ ئاژه‌لێکی راسته‌قینه‌!

ئەو تا مەزۆف هەتا زەبەر لە هاندەرە ئازەلی بە کاندای رۆبجیت، پەر لە ئازەلە کان ئازەلێتی بە دەست دەهینیت، وەك هەندئێ لە بیانی بە کان و ئەوانەش کە شونین پێیان هەلئە گرن! جا لە کاتێکدا کە مەیی ژمارە ی مەزۆف لە چاوی زۆری ژمارە ی ئازەلدا بە چاوی خۆت دەبینیت، کەچی لە گەل ئەو شەدا دەبینیت ئەم مەزۆفە بوو بە پادشا و سەرداری هەموو جۆرە کانی زیندە وەرەن و جینشینی سەر پرووی زەوی.

کەواتە ئەو کافرانی ئینکاری ئیمان دە کەن و ئەو کەسانەش کە لە هەرزەبیدا چاویان لە دە کەن، جۆرێکی چەپەلن لەو ئازەلانی کە خوای گەورە بۆ ئاوەدان کردنەوێ دنیا بە دیی هیناون و، کردوونی بە "بە کەبەکی پێوانە" بۆ مەبەستی ناسینی پەلی ئەو نەعمەتانی کە بە بەندە ئیماندارە کانی خۆی بەخشوون! خۆ کاتێکیش کە سەرزەوی و هەرچی بە کێ تێدا بە بۆ خوای گەورە دەمینتەوێ و رۆژی دوایی دێتە کایەو، خوای گەورە هەموو ئەوانە بە دۆزەخ و ئەنجامێک دەسپێرێت کە شایستەیان.

دوو هەم:

ئینکاری کردنی کافران و گومرايان بۆ هەر راستی بە کێ ئیمان، هەلئۆستێکی بێ هیژە، و، نەفی کردنی شیان بۆ ئەو باهەتانی کارێکی بێ پالپێشە، و، بە کگرتنیشیان هیچ گەرنگی و نرخیکی نییە!

چونکە کار و هەلئۆستە کەمان بەریتی بە لە "نەفی کردن". خۆ نەفی کردنی هەزار کەسێش وەك هێ بە کەس وایە؛ هیچ نرخیکی بۆ دانانرێت!

ئەو نەفی ئەمە، وەك ئەوێ کە ئەگەر لە سەرەتای مانگی رەمەزەندا هەموو دانیشتووانی ئەستەمبوول "نەفی" ی بینینی مانگ بە کەن و بلێن: نەماندەو، ئەو شایەتی تەنها دوو کەسی چەسپێنەر هیچ باهەخێک بۆ بە کگرتنی قەسە ی ئەو کۆمەلە هەرە زۆرە ناهیلێتەو!

لهم نمو نه په و تېده گهین که ماده م پراستی و چیه تیی "کوفر" بریتی به له "نه فی و ئینکاری و نه زانی و نه بون" نه وایه کگرتنی کافره زور و زه به نده کان له سر کوفره که بیان هیچ نرخیکی نی به! هر له بهر نه و شه له با به ته کانی ئیماندا - که به ته وای و بی گومانی چه سپاون - پرپاری ته نها دوو که سی ئیماندار (که له و با به تانه دا پشت به بینین ده به سنن) به سر په کگرتنی چنده ها که سی له ژماره به ده ری گومرا و ئینکار و ملنه ده ردا پیش ده خریت و، قسه ی ئیمان به سر هی ئو اندا زال ده کریت!

ئو نه پنی به ی که له م پراستی به دا هه به، بریتی به له مه ی خواره وه:
 ده وای "نه فی که ران" هر چه ند له پو الوه تدا به په ک ده ووا دیاره، به لام له پراستیدا بریتی به له چه ندین ده وای جیا جیا و، هیچیشیان له په کینکی ترپان ناچیت تا کو بین به په ک و پشتی ئو وانی تر بگریت و به هیزیان بکات. چونکه ئو که سه ی که مانگی په ک شه وه به ئاسمانه وه نایینت، ده ئیت: "من مانگ نایینم" یان "پنم وایه مانگ به ئاسمانه وه دیار نی به". هر وه ها ئو وانی تریش هه مان گو فتار دو وپات ده که نه وه. واته هر به که بیان له گوشه ی پوانینی تایه تیی خزینه وه نه فی هه له اتنی مانگ ده کات، نه ک له واقعی حال و خودی نه بوونی مانگ - له پراستیدا - به ئاسمانه وه!

ئیر جیا وازی پوانینی هر به که بیان له چاو ئو وانی تر دا و، جزواو جزوی ئو هو کارانش که ده به نه پرده ی نه بینین و، جیا بوونی پنگری بینین له په کینکه وه بزه کینکی تر... هه موو ئه مانه، کارنک ده که ن که ده ووا کانیان جیا واز و جزواو جزور ده ربچیت و هیچ کامیان پشتی ئو وانی تر نه گریت!
 به لام هیچ کام له "چه سپینه ران" نالیت: به پنی بینینی من. یان: لام وایه مانگ به ئاسمانه وه به. نه خیر، و نالیت. به لکو ده ئیت: "له پراستیدا مانگ

له و تا به ئاسمانه وه". ئنجا گشت بینرانی تریش له م ده عواپه دا ته سیدیقی ده که ن و له هه مان بینیدا پشتی ده گرن و، به یه کدهنگ ده لئین: "له راستیدا مانگی بهك شه وه هه لته اتوه". واته ده عوای هه موویان هر بهك ده عواپه.

جاله بهر له وهی پروانیسی "نهفی کهران" جزرا و جزوره، له و ده عواکانیشیان له به کتر جیا وازه و، حو کمی هیجیان خودی شته نهفی کراوه که ناگرپته وه و، له راستیدا "نهفی" هر گیز به هیج که سیک ناچه سپنریت. چونکه ئهم کاره داخوازی بوونی زانینیکی گشتی و هه مه لایه نگیر ده بیئت!

هر له بهر له وه شه که ئهم ده ستوره ی خواره وه کراوه به یه کیک له قاعیده و یاسا کانی زانستی "ئو صوولی دین" که ده لئیت:

"العدم المطلق لا یثبتُ إلاّ بمشکلات عظيمة"^(۱).

به لئین، گهر سه بهارت به هر شتیکی ناو ئهم دنیا به بلئیت: له و شته "هه به"، له و ته نه نا پیشاندانی له و شته سه روزیاده بۆ چه سپاندنی "هرون" ی.. به لام گهر "نهفی" ی بوونی له و شته ت کرد، ده بی بۆ چه سپاندنی له و "نهفی" به یان له و "نه بوون" ه گشت لایه کی دنیا بگه رپیت و هه موو گۆشه به کیشی پیشکنیت و ئنجا ها وده م له گه ل ئهم گه ران و پیشکنینه دا پیشانی خه لکیشیان بدهیت که شتی وایان تیدا نی به!

به پروو نو وه وهی ئهم نه بیی به، ده رده که ویت که هه زار کافر و بهك دانه کافر له ئینکاری و نهفی کردنی هر راستی به کی ئیماندا به کسانن. چونکه زۆری به که یان دادیان نادات و پشتگیری به کتریی لئین دروست ناییت! له و هه لوێسته ی له وان کومت وهك حه لکردنی مه سه له بهك وایه که به زه یهن

(۱) واته: هر شتیک به چه شتیکی ره ما به "نه بوو" دا بنریت، مه گهر به چه نلین گهر و گرتی سهخت ده نا هر گیز لاکرئ بچه سپنریت. (وه رگه ئ)

لینکدر پتهوه و، وهك تیپه پربوونه به ناو کونیککی بچوو کدا و، چه شنی باز دانه به سهر چالیککی فراوان و مه زنداا که نه مانه چند کردار یکن هر گیز زور بی به شدار بووان سوود به ناسانکردنی باهه ته که ناگه به نیت و پشتگبری تیدا دروست ناییت!

به لام چه سپینه ران و انین، چونکه ماده م هموویان سهیری خودی شته چه سپاوه که و واقعیعی حال ده کن، نهوا ده عواکانیان ده بن به یه ک و به کده گرن و هیز به به کتری ده به خشن و، چه شنی هه لگر تتی به ردنکی مه زن و ایه که هه تا ده سستی زیاتر له هه لگر تیدا هاو کار بیت، به رز کردنه وی ناسانر ده بیت، چونکه هه ریه که بیان هیز له وانی تر و رده گریت!

یادخه ره وهی جهوته م

تهی نهو که سهی موسلمانان بو که ره سه و شه کی قه لبی دنیای فانی هان ده دات و، به زهر و زه نگووه به ره و پیشه ی بیانی به کان ده بانداته بهر و، ده ستیان له داوینی پیشکه وتنی نهوان بن گیر ده کات!

تهی به ده ختی لاف لیده ری غیره ت!

وریا به! کارنک نه که بیت په پوه ندیی هه ندئ که سی هم نه ته وهیه به نایینه که یانه وه بچر نیت. چونکه نه گه ر له ژر زه بری چه کوشی چاولیکه ری کویرانه و ره فتاری چه واشه دا نهو په پوه ندی یانه سه به ارت به هه ندئ که سه وه بچر نین، نهوا له نه بجامدا ده بن به که ساینکی مولجیدی زبانه در له کژمه ل و چند خراپکارنکی چه شنی ژه هری کوشنده بو ژهانی کژمه لایه تی. چونکه "مورته د" له بهر نه وهی هه ناوی داپز اووه و ناوه وهی به ته واوه تی گه نیوه، ژه هرنکی کوشنده په بو ژهانی کژمه ل.

هه ر له بهر نه وه شه که زانستی "نوصول" ده لیت:

(مورته د مافی ژبانی نی، به پینچه وانهی کافری ذمعی یان په یمان له گه له
به سزاو، که مافی ژبانیان هه به).

نجا به لای زانایانی مه زه بی حه نه فی یشموه شایه تیبی کافری ذمعی
وهرده گریت، به لام له بهر له وهی مرؤفی له ری لادهر (فاسق) به خیانه تکار
داده نریت، شایه تیبی وهرناگریت!

ده سا لهی فاسقی به ده بخت! زوری فاسقان له خشته نه بات. هر گیز
نه لیت: بری زوری نهی خه لکی له گه ل مندایه و پشتم ده گریت! چونکه هیچ
فاسقیک به ناره زوی خوی و له بهر خودی "فاسقیتی" پنی فاسقی
نه گرتوه ته بهر، به لکو گرفتاری بووه و ناشتوانیت لئی دهر باز بیت. هر چی
که سی فاسق هه به پر به دل حه ز ده کات بز خوی مرؤفیک چاک و خاوه ن
ته قوا بوايه و، له ناخموه پنی خوشه که سه رگوره و فهر مانده کانی
که سانیک لایندار و پیاو چاک بن! مه گه که سیک - خوا په نامان بدات -
که هه لگه رانه وه و مورته ددی له ناخی دلیدا به ته و او ی ریشهی دا کوتایت و
به یه کجاره کی دهر وون و هه ناوی پنی داززایت و، وه کو ماری لئی هاتیت
که له زهت له پیوه دان و تازاری خه لکدا ده چیژیت!

لهی عه قله چه پهل و، دله گه نیوه داززاه که!

تاها تو لهو گو مانه دایت که موسلمانان حه زیان له دنیا نی به و بری لئی
لاکه نموه، بزیه واهم جزره گرفتاری ده ستکورتی و هه زاری بوون و، پیت
وايه نیستا پیوستیان به که سیکه له خه وی بی ناگایی بینداریان بکاته وه، تا
لهو به شهی له دنیا دا هه پانه له بریان نه چیت!؟

نه خیر.. له گومانه که تدا به هه لدا چوویت و نیشانه کت نه پیکاره!

به لکو راستی پینچه وانهی هم گومانهی تزیه، نه وان هینده به توندی
ده ستیان له داوینی دنیا گیر کردوه و له هه لپه دان بز به ده سته پانی تا به

جاری له نه بنجای هم هه لپه به دا که وتوو نه ته چنگی هه زاری و داوی نه بوونی به وه. چونکه "هه لپه کاری" بۆ مرۆفی نیماندار هزی په نجه پۆیه و له ناکامدا دوو چاری نه بوونی و په جالی و نزمیی ده کات، به پاده به که وتهی: "الحریصُ خائبٌ خاسرٌ" به وینهی په ندیك ده ماوده می پین ده کریت.

به لئی، ئەو هۆ کارانهی که مرۆف به ره و دنیا هان ده دن، گه لئی زۆرن. په کیک له وان ه "ده روونی به دخواز" ه که له هه موو مرۆفینکدا هه به. په کیک تر "هوا و ئاره زوو ه کان و هه ست و شه پتانی دوژمن" ه. سه ره پای "هاورپی خراپی هه ک تو"، و، سه بهاری "تامی شه رین و به له زه تی خیرا و حازری دنیا"، و، جگه له مانهش له و بانگه واز کاره زۆر و زه به ندانهی تر که خه لکی بۆ لای دنیا بانگ ده که ن.

به لام بانگه واز کارانی نه و دنیا ی هه می شه یی و پینمای کارانی ژبانی هه تا هه تایی تاب لینی که من.

جا نه گه به نه ندازه ی یه که دانه گه ر دیله غیره ت و جو امیریت به رام بهر بهم نه ته وه به تیدایه و، له لافی خۆ به ختکردن و فیدا کاریدا راست ده کهیت، نه و دهستی پارمه تی بۆ نه و که سه که مانه درێژ بکه، نه وانه ی که خه لکی بۆ ژبانی هه می شه یی و نه پراوه ی نه و دنیا بانگ ده که ن. خۆ نه گه ر یاری ده ی لای نه زۆره که به دهیت و ده می نه و بانگه واز کاره که مانه به سه تیت، نه و باش بزانه که بهم کاره ت ده بیت به هاو ده م و هاو کاری شه پتان، که چه په لترین هاورپی و خراپترین هاو ده مه.

ئایا تو پینت وایه که هه زاری ئیمه نه بنجای زوه دی لایینی یان هی ته مه لیی و از هینانه له دنیا؟

له م گو مانه تدا گه لئی به هه له دا چوویت! نایینیت "مه جووس" و "به ره می" په کانی چین و هیندستان و، "پهش پینسته کان" ی له فریقا و، گه له

ژېر دهسته کانی تری هاوچه شنیان، له وانهی که وتوونه ته ژېر چه پوکی زهبر و
زهنگی نه وروپاوه، گه لئی له نیمه هه ژار ترن؟

نایا ناینیت هر ته نها نه ونده نه بی که هوی مان و نه مردن و مایه ی پژیو
بیت هیچی تر به دهستی موسلمانانوه نامینیت و، سه رجهمی دهستکوت و
داهاته کانی تریان تیگرا کافرانی ستمکاری نه وروپا زهوتی ده که ن، یان
مونافیقانی ناسیا - به فرتوفیل و پیلانی چه پهل - ده پلزن و له دهستی
موسلمانان ده ری ده هیئن؟!

خو نه گهر مه به ستیشتان له به ره و پیشدانی زوره ملیتی موسلمانان به ره و
"مه ده نیه تی ده نیه ت" (واته بی میم) ناسانکردنی کاری به پڼوه بردن و
سه قامگیر بوونی یاسا و بال را کیشانی پڼسا و ناسایش بیت، نه واهله یه کی
گه لئی مه زن ده که ن و به م ره فته رته تان نم نه ته ویه به ره و هله دیری پڼیه کی
هه لته تی سهخت و بی که لک را پڼیچ ده که ن. چونکه به پڼوه بردنی سه د که سی
فاسقی به دره وشت له وانهی که گومان له بهروپاوه پاندا هیه، ههروه ها
چه سپاندنی ناسایش و پڼس له ناو نه و جزره که سانه دا، گه لئی سهخت و
دژوار تره له به پڼوه بردنی هه زار که سی خاوه ن ته قوای خواناس و،
بلاو کردنه و هی ناسایش له نیوانیاندا.

جاله سه ر بناغهی نه مانهی باس کران، ده بی بزانییت که: موسلمانان
هر گیز پڼویستیان به وه نی یه به ره و هه لپه کاری هان بدرین و دهستیان له
داوینی شه کی قه لپی دنیا گیر بکریت.

به م شیوازه هر گیزاو هر گیز پیشکوتن نایه ته دی و پڼسا و ناسایش
به رقه رار ناییت. به لکو نه وان پڼویستیان به وه یه که هه ول و کوششیان پڼک
بخه ن و، متمان به یه کوری له نیوانیاندا بلاو بکریته وه و، هه کاره کانی
هاو کاری نیوانیان ناسان بکرین. هم نه نجمانهش به وه دپنه دی که شوین

فرمانه خاوین و پررزه کانی ناین بکمون و، له سهری بهردهوام و سوور و دامهزراو بن. هاوادم له گهل دهست گرتندا به تهقوای خوای گهورهوه و، کارکردنیا تهنها له پیناوی رهزامه ندیی لهودا.

یادخه رهوهی ههشتم

لهی لهو کهسهی پهی بهو لهزهت و بهختهوهری به نابات که له همول و کارکردندا ههنا! لهی ته مهلی تهوه زهلا!
بزانه که:

خواوهندی حق و مهزن، له بهر که مالی به خشندهیی خوی، ههر له دووتویی خزمهت کردندا پاداشتی لهو خزمهته و، له نیوان کار و کوششدا قازانج و دهستکهوتی لهو کار و کوششی داناوه.

له بهر له مهیه که هه موو بوونهوه ران به بی گیانه کانیشهوه - له سۆنگه به کی تایبه تی بهوه - له کاتی له بنجامدانی کار و فرمانه تایبه تی به که پاندا به چه شنه لهزه تینکی تایبه تی و شوق و تامه زرۆیه کی تهواوهوه گوپرا به لئی لهو فرمانه پهروه دگاری پانده که کهن که پینان دهوترنت: "الأوامر التکوینیه". لهوه تا هه موو شتیك ههر له ههنگ و میرووله و بالندهوه، هه تا ده گاته مانگ و خۆر، هه ره که میان به چیژ و لهزه تینکی تهواوه تی بهوه بز له بنجامدانی لهر کی سه شانی تیده کوشیت و لئی ده پرت.

واته له ناو خودی فرمانه بهرداری بوونهوه راندا "لهزهت" ههیه. چونکه لهو بوونهوه رانه بهو په پری په کوپینکی بهوه لهر کی سه شانیان جیبه جی ده کهن، ههر چه ندهش نافامن چ کارنک ده کهن و پهی به له بنجامی ئیشه که میان ناهن!

له گهر ده لئیت: بوونی لهزهت له زندهوه راندا شتیکه پنی تیده چیئت، لهی چۆن ده کرئی شوق و لهزهت له بی گیانه کاندا بهیئت؟

لە وەلامدا دەلێن: بى گيانە كان داخوازى: "شەرەفمەندى" و "پلە" و "كەمال" و "جوانى" و "پەنگو پىنگى" ن كە تىياندا بىت. تەنانەت ئەوان بە دواى ھەموو يەك ئەو شانەدا دەگەرێن تا بەدەستيان بھێنن. ئەمەش ئەك لە پىناوى خۆياندا، بەلكو لە پىناوى دەرخستى ئەو ناوہ جوانانەى خواى گەورە كە تىياندا دەروە شىنەوہ.

لەبەر ئەوہ، بى گيانە كانىش لە دەمى جىبە جى كەردنى فەرمانبەرى يە سروشتى يە كانى سەرشانىندا "پروونى" و "بەرزى" بە دەست دەھىنن. چونكە لە كاتى ئەنجامدانى كار و فرمانە كانىندا وەكو چەند ئاوينە يە كى تىشك دەروەى درەوشانەوہى ناوہ كانى خواوہندى "نور الانوار" يان لى دىت.

با دۆپە ئاوينك يان پارچە شووشە يەك بە نمونە بھىنەوہ. ئەوہ تا ھەريەك لەم دوانە ھەرچەند لە خۆيدا بى نىرخ و تارىكە، بەلام ئەگەر بە دلە خاوينە كەى روو بكاتە خۆر، يە كسەر دەبىت بە جۆرە ھەرشىك بۆ خۆر و بە روويە كى گەش و پروونەوہ بۆت دەروانىت.

ھەموو گەردىلە كان و گەشت بوونەوہران، وەك ئەم نمونە يە وان، لەو پرووہە كە ئەركى "ئاوينەى تىشك دەروەى درەوشانەوہى ناوہ جوانە كانى خواوہندى جوان و خاوەن كەمالى پەھا" ئەنجام دەدەن.

ئەوان - لەم كاتەدا - پلە يە كى لەو پەرى بلىدى و بەرزىدا بە دەست دەھىنن كە تابلېت ئاشكرا و پرووناكە. چونكە ئەو دۆپە ئاوە يان ئەو پارچە شووشە يە لە نزمایى خامۆشى و تارىكى يەوہ بەرەو لوتكەى دەر كەوتن و پرووناكبوونەوہ بەرز دەبنەوہ.

لەبەر ئەوہ، دەتوانىت بوترى: "مادەم بوونەوہران پلە يە كى نوورانى و بەرز لە ئەنجامدانى ئەركى ئەستۆياندا بە دەست دەھىنن، ئەوا بەو پەرى لەزەت و چۆوہە فەرمانبەرى يە كانى ئەستۆيان ئەنجام دەدەن".

نجا ده بی بزاین که له زهت چه شتی ئەمانه له کاره کانیان شتیکی مومکینه گەر ئەو بوونەوهره به شتیکی له "ژیانی گشتی" دا بییت. باشترین بەلگه له سەر بوونی له زهت له دوو تۆپی فرمانبهری به که پاندا، ئەمە ی خوارەو هیه:

سەرنج له کار و ئەرکی ئەندام و ههسته کانت بده، ده بینیت هەر کام له وانه که له پیناوی مانهوهی "کەس" یان "جۆری مرۆف" دا ئەر که کانی سەر شانی راده پەڕینی، چه نەدین تام و له زهتی جۆراو جۆری ده ست ده که ویت. بەلکو خودی ئەو فرمانبهری و کار و ئەر کانهش وهک جۆره له زهتیک وان سه بارهت بهو ئەندامه. له وهش زیاتر، از هینان له فرمانبهر داری و ده ست هه لگرتن له کار و کۆشش، ئازارنکی به سوپی ئەو ئەندامه ددهات.

جگه له مەش، بەلگه به کی تری پروون ههیه، ده بینیت "که له شیر" له پیش خۆیدا خەمی مریشکه کان ده خوات، ئەو هتا رۆزی به که ی خۆی - که بریتین لهو دان و دهنکه دانه و پلانە ی ده پانچنیتسه وه - به جی پان ده هیلایت بۆ مریشکه کان و خۆی ناپانخوات، کاتیکیش که ئەم ئەر که جیبه جی ده کات له و پەری شهوق و شانازی و لوتکه ی له زهتدا به دی ده کریت! که واته چیژیک لهو خزمه تدا ههیه که له چاو تام و له زهتی خودی خوار دنه که گه لنی مەزنتر و زیاده تره!

هه مان شت له ناو ئەو مریشکهانه دا ده بینیت که سەر پەر شتی جووجه له کانیان ده کن، ئەو هتا له بری خۆی خەمی ئەوان ده خوات و له پیناوی جووجه له کانیدا خۆی به بر سیتی ده هیلایتسه وه. ته نانه ت له پیناوی ئەواندا خۆیشی به خت ده کات و بۆ پارێز گاری وردیله کانی، هیرش بۆ سەر ئەو سه گانهش ده بات که په لاماری جووجه له کانی ددهن!

كهواته ئه و لهزه تهی له خزمه تگردندا هه به، له سهرووی هه موو شتیكه وه به، به را ده پهك كه له چاو تالیی بر سیتیدا گهلنی به تین و به هیز تره و، نازاری مردنیشی له پیناودا هه لده بژیرریت. ناینیت دایکانی زینده وهران ئه و په پری لهزه ت له پاریزگاری کردنی بیچوره کانیا ن ده چیژن هه تا ئه و بیچووانه به چووك بن، به لام هه ر ئه وه نده ی گهوره ده بن، ئه رکی سه رشان ی دایکیان ته و او ده بیت و لهزه ته كه ش ی ده پرتسه وه و، هه ر ئه و دایكه له و بیچوانه ی خوی ده دات كه پیشتر چاو دیری ده كردن! ته نانه ت هه ندی جار "دان" پشیا ن لی ده فر پینیت!

ئهم یاسا خواییه، له مرؤفدا نه بییت له هه موو زینده وهراندا ده ست به کاره. به لام له مرؤفدا تا را ده پهك ئه رکی دایك هه ر به رده و ام ده بییت. ئنجا له بهر ئه وه ش كه "لاوازی" و "كۆله واری" به در یژایی ژبان ها و ده می مرؤفن، ئه و مرؤف هه ندی لایه نی منالیتی هه ر تیدا ده مینیت، كهواته هه میشه پیوستی به شه فه قه ت و میهره بان ی به.

بهم جووره، سه رنجی نیرینه ی هه موو زینده وهران بده، وهك سه رنجت له كه شه شیر دا. هه روه ها له گشت دایکانیش ورد به ره وه، وهك له مریشك ورد بوو ته وه. ئنجا تیه گه كه چۆن ئه و زینده وهره له پیناوی خوی و كه مالی زاتی خودی خۆیدا نی به کاتی ئه و کار مه ندی به ی ئه ستۆی ئه بنجام ده دات، چونكه - گه ر پیوست بییت - خۆیشی به خت ده کات. به لكو ئه و ئه ر كه ی سه رشان ی له پیناوی ئه و نیعمه ت به خشه میهره بان و به دیه پنه ره مه ز نه دا چی به جن ده کات كه له و فه رمانه ری به دا خستوو په تیه کار.

ئه و به دیه پنه ره ش - به میهره بان ی فراوانی خوی - لهزه ت و چیژنکی له نیوان خزمه ت و فه رمانه ری به كه دا بۆ دانا وه.

جگه له مه، به لنگه به کی تریش له سهر له وهی که پاداشت له دوو توپیی خودی کار و کۆششدا هه به، له وه به که پروه که کان به چه شنیکه له وتۆ گوپز ایه لیبی فرمانه کانی به ده پهنه نری مه زنیان ده که ن که و اهه ست بکریت شهوق و له زهت له و کاره باندایه بیت! چونکه له و بزۆن و بهرامه عه ترین و دلگیرانه ی پهنخشی ده که ن و، له و ئارایشته ناوازانه ی خۆبانی پی ده پازینه وه و سهرنجی بینه رانی پی ده بزۆنن و له و فیدا کاری و خۆ به خت کردانه ش که تا دوا هه ناسه بیان له پیناوی گول و به ره کانیاندا پینشکه شی ده که ن.. هه موو له مانه، بۆ که سانی ژیر و بیدار پاده گه به نن که:

(پروه که کان له گوپز ایه لی کردنی فرمانه کاندایه زه تیک ده چیژن که له سه رووی هه موو چیژ و له زه تیکه وه به).

لایا نایینیت دره ختی "گوپزی هیند" و "هه بچیر" به زمانی حالیان له گه بچینه ی میهره بانی خوی گه و ره داوای چ شیرینکی پوخت و خاوپن ده که ن و ئنجا لیبی وه رده گرن و پاشان ده رخواوردی به ره که ی خۆبانی ده ده ن، که چی له قور به و لاوه هه چی تر ده رخواوردی خۆبان ناده ن؟! پان دره ختی هه نار نایینیت شه ره تیکه ی پوخت به به ره که ی ده دات که خوی په روه ردگاری پی به خشیوه، به لام بۆ خۆی به شه ره تی لایه کی لیل قه ناعت ده کات؟

پاشان نه که هه ره دره ختانه دا، ته نانه ت له دانه و پله کانییدا له م راستی به ده پینیت، چونکه به و پنه ی تاسه مه نلبی که سینیکی به ند کراو بۆ ژبانی سه ره به ستی، دانه و پله کانییدا تاسه به کی ئاوا مه زن بۆ گولکردن ده رده خه ن.

جاله پروانگه ی له م نه پنی به ی که له بوونه وه راندا ده ست به کاره و پیی ده وتوئیت: "سنة الله" و، به پیی له م ده ستوره مه زنه، حالی مرۆفی بی کاری تمبه لتی پراکشای ناو پینخه فی پالدا نه وه، گه لتی له هی مرۆفی هه ولده ری

کۆزنه دهر پهرنشانزهره و سنگیشی زۆر لهو تهنگره! چونکه باهای بێ کار همیشه سکالا له دهست ته مهنی خزی دهرده پرنیت و دهپهویت به گالته و خیرا لینی بگوزهرنت.

بهلام همولدهری کۆزنه دهر ههردهم له شوکرانه بژیری و سوپاسگوزاری خوای گهوره دایه و نایهویت ته مهنی به خۆرایی له دهست دهر بچیت. ههر له بهر له وه شه که وتهی: (المُستريح العاطلُ شاکٌ مِنْ عمره، و السّاعی المُجِدُّ شاکرٌ)^(۱) بووه به دهستوورنکی گشتی له ژاندا و، لهو ته مهنی که ده لیت: "هوانه وه له چهشتی زهحه تدا و زهحه تیش له هوانه وه دایه" وهک نامۆزگاری و په نندیک ده ماوده می بێ ده کریت.

به لێ، له گهر به وردی سه رنجی بێ گیانه کان (الجمادات) بدریت، به پروونی لهو یاسا خواییه دهرده که ویت. چونکه لهو بێ گیانانهی که توانا و لیهاتیان به تهواوی دهر نه کهوتوو و له م پرووه به ناتهواوی ماونه ته وه، به گورجو گۆلی تیده کۆشن و تهقالایه کی مهزن ده دن تا کو له دۆخی هیز (القوة) دهر بچن و پرۆنه دۆخی کار (الفعل) وه^(۲).

هوان لهو چهشنه کاتانه دا بارنکی وه هاپان لێ ده بیهریت نامازه ده کات بۆ له وهی که: لهو بێ گیانانه - به پێی لهو یاسا خواییه - له له بجمادانی لهو نه که سروشتی و ئالو گۆرهدا شهوق و چیژ و لهزه تیان ده ست ده که ویت.

(۱) واته: لهو که سهی دهستی به تاله و له هوانه وه دایه، همیشه سکالا له دهست ته مهنی خزی ده کات.. بهلام لهو که سهی له همول و تیکۆشان و لیهاتنايه، همیشه شوکرانه بژیره. (وهه گنهر)
(۲) هیز و کار (القوة والفعل) دوو زاراوهی زانستی مه تیقن. له سهی خواره وه ئه و نه به که بهز پروونکرده وهی ههردوو کهیان:

ده توانیت سه بهارت به تۆری ههر دره ختیک بلیت: له سه دره خته! واته له هیز و تواناندا هه به بیته به دره خته، جا پێش له وهی بیته، دره خته وا له دۆخی هیزدا (شجر بالقوة) بهلام کاتی که بوو به دره ختیکي بهرجهسته، لهوا پۆشتروه نه دۆخی کاروه (شجر بالفعل). (وهه گنهر)

جا هو بی گیانه نه گهر به شسی له ژپانی گشتیدا بییت هوا نهو شهوقه هی خزیته تی، ده نا هی نهو که سه په که نوینهر و سر په رشتیکاری نهوه.

ته نانهت له سر بناغی هم راستی به ده توانریت بوتری که: "ناو" ی شل و رهوان کاتی فرمانی "به سن" ی ده دریتی، نهوه نده به گورجی و چوستی و شهوقه و جینه جینی ده کات، ناسنیش په راش په راش ده کات.. نهوه تا هر نهوه نده ی ساردوسپی و پله کانی به ستنی ناو فرمانیکی خوی گوره به ناوینکی ناو ده فرینکی ناسنین راده گه یه نن، نهو ناوه هی نده به توندی و چوستی و شهوقه و فرمانه که راده په پرنیت که ده فره ناسینه که ده شکینیت و جینی خوی ده کاتوه و ده بیت به سه هزل!

هرچی جموجوولی ناو گهر دوون هه ن، هه موویان له سر نه مه قیاس بکه، هر له خزه کانه وه له سوور گه کانیاندا تا ده گاته سوورانه وه و خولانه وه و له رینه وه ی (عاشقانه و مهوله وی ناسای)^(۱) گهر دیله کان. هه موو شتیک به پینی یاسای قه ده ری خوار په فتار ده نوینیت و، به فرمانی ته کوینی ده رچووی ده ستنی توانستی خوی گوره ش (که زانست و فرمان و ویستی خوا ده گرینته وه) دپته بوون. به راده به ک که هه موو گهر دیله و بوونه وه و زینده وه و ریک وه که سهر بازی سوپا وایه؛ په یوه نندی و کاری جیا جیا و جوراو جوری له گه ل په ک به په کی فرمانگه کانی سوپا کهیدا هه په.

بژ غوونه: نهو گهر دیله به ی واله چاوتدا، په یوه نندی به هه موو خانه و ده ماره کانی چاره وه له پرووی مرؤفدا و به خوینهر و خوینته یهره کانی

(۱) نووسر لهردها جموجووله کانی بوونمورانی ناو گهر دوون به جهزه و حال لپهاتی موریدی تره قه تی مهوله وی "مولانا جه لاله ددینی پژمی" ده شو به پینی، که به دهوری خولیدا ده خوینته وه و، له هه مان کاتیشدا به دهوری له لقه ی زیکره کهیدا ده سوورینته وه. (وهر گپ)

له شهوه هیهه. هر له سهر بناغهی ئەم پهوهندی یانه شه که کار و فهرمانبهری و چالاکی به کی دیاری کراری بۆ داده نریت و، له پروناکیی ئەم پهوهندی یانه وه به که چهنلین سوود و بهرزه وهندی بهرهم دههینیت.

بەم جۆره، هه موو شتیکی نار بوونه وەر بۆ خۆت لیکبده رهوه.

له سهر ئەم بناغهبه، هر شتیك له بوونه وەر دایه، له دوو لایه نه وه، شایه تی له سهر "پۆیستی بوون"ی خوی گهوره ی خاوه نی توانستی په ها ده دات:

لایه نی به که م: پاپه راندن و نه بنجامدانی ئەو کارانه ی که هه زاران جار له وزه ی خۆی زیاترن، له کاتیکدا که ئەو بوونه وەر به بۆ خۆی له نه بنجامدانی کاری وادا گه لێ کۆله وار و ده سته و سانه.

لایه نی دووه م: ته بهایی جموجووله کانی له گه ل ئەو ده ستوورانیه که رێسای جیهان رێکده خه ن و، گونجاوی کاره کانی له گه ل ئەو پاسایانه ی که هاوسه نگیی بوونه وهران پراگهر و بهرده وام ده که ن.

جا ئەو بوونه وەر له م پرووه وه و به م ته بهایی و گونجاوی به ی، شایه تی له سهر بوونی ئەو خواوه نده زانا و به توانایه ده دات. چونکه بێ گیانیکی وهك "گهردیله" یان میروویه کی وهك "ههنگ" هه رگیز سه ر له رێسا و هاوسه نگی ده رناکات که دوو مه سه له ی ورد و گرنگی ناو "کیتابی موپین" ن^(۱) (که بریتی به له توانستی خوی گهوره) چونکه گهردیله و ههنگ له کۆی ده توانن ئەو کتێبه بخویننه وه که له دهستی ئەو که سه دایه ده فهر موئ:

﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ﴾ (الانباء: ۱۰۴) ۱۹

(۱) مامۆستا نوورسی له پێشه کی مه بهستی دووه می وتی "سی هم" دا بۆ چوون و تێگهشتنی خۆی له: "ئهمامی موپین" و "کیتابی موپین" پوون کردوه ته وه. په روانه کتێبی (وته کان ل ۸۱۹-۸۲۰). (وه رگهر)

کس ناتوانیت ده ست به رووی هم شایه تی به وه بنیت که گهر دیله دهیدات، مه گهر به کیک به نه فامی و هه رزه به یسه کی له پراده به ده ره وه له و گوماندها بنیت که هم گهر دیله به یان له وه هنگه خاوه نی چا و نیکی تیژی وه هایه بتوانیت پیته ورده کانی ناو "کیتابی موپین" بخوینتته وه!

به لئی، به دیه پنه نری دانا ده ستور و فرمانه کانی "کیتابی موپین" به و په پری جوانی و پوختی و کورتی، له دوو تونی له زهت و پیوستی به کی تایه تی له و شته دا داده بنیت. جا له گهر هه ر شتیک به پی له و له زهت و پیوستی به تایه تی به ی خوی کار نیکی له بنجام دا، له وا - بن له وه ی به خوی بزانیست - فرمانه کانی له و کیتابی موپینه ی جینه جی کر دو وه.

بۆ نمونه: سهیری "میشوله" بکه، ده بینیت هاو ده م له گه ل له دایکپوون و هاتنیدا بۆ دنیا به کسه ر له ماله که ی ده رده چیت و هیرش بۆ سه ر ده موچاوی مرؤف ده بات و به گۆچانه درێژ و لموزه بار بکه که ی، سه روسیمای ئاده میزاد داده گرته وه و شله زنده یی (سائل حیوی) به که ی^(۱) ده ته قینتته وه و تا ده توانیت لئی هه لده مژیت. ئنجا له م هیرش و په لاما ر دانه شدا کارامه یه کی به کجار ناوازه ی سه ربازی یانه ده نوینت.

ئایا کنی هم کارامه یه ناوازه و، پیلانه ورده جهنگی یانه و، ورده کاری و لیژانینه ی له ته قانده نه وه ی خوینی مرؤفدا فیزی هم به دیه پنه راوه تازه بۆ دنیا هاتوو کرد که هیچ مه شق و له زموونیک زووتری به خۆ به وه نه دیوه؟! له کوئ هم زانیاری یانه ی به ده ست هینا؟

منی سه عیدی هه ژار دان به وه دا ده نیم که له گهر من بووما به له بری له و، مه گهر دوا ی چه ندین تا قیکر د نه وه ی دوور و درێژ و، ده رس و نامۆژ گاری

(۱) مه به ست خوینه. (وهه گه پ)

بهك له دوای بهك و ماوهی زوور و درنوخایه نهبویه هر گیز فیری ئهو پلان و کارامهیه سهربازی و هیرش و پهلامار و ورده کاری یانه نهده بهروم له ده رهینانی ئهو شله مهنی بهی جهستهی مرؤفدا!

بۆ خۆت "ههنگ" ی ئیلهام کراو و، جالجالۆ که و، بولبول - که به جزوینکی ناوازه ی رهنگین هیلانه که ی دهته نیت - بهم پیوره لیک بدهره وه. ته نانهت ده توانیت رووه کیش قیاس بکهیته سهر گیانداران.

بهتئی، خوای گهوره ی شکۆمهندی خواوهنی سهخواهتی رهها و بی سنوور "کارتینکی پیناس" ی به دهستی هه موو به کیك له زینده وهران سپاردوه. هه موو به کیك لهو کار تانهش به پینووسی "لهزهت" و مه ره که بی "پینوستی" نوو سراونه ته وه و، خوای گهوره بهرنامه ی فه رمانه ته کوینی به کانی خۆی و، پینوستیی فه رمانه بری و کاروباره کانی هه موو به کیك لهو زینده وهرانه ی له کارت ی پیناسی ئهو دا تۆمار کردوه.

کهواته خاوپنی بۆ ئهو خواوهنده دانا و شکۆمهنده ی که بهم جزوره هه موو ده ستوره کانی "کیتابی موبین" ی تاییهت به "ههنگ" ی لهو کارت ی پیناسه بچوو که و له سه ری ههنگدا نووسیوه و تۆماری کردوه و کردوو بهتی به کلیلی لهزه تینکی تاییهتی ههنگ که هه میسه له کار و کۆششدا به، تاکو ههنگ - بهو کليله - پیناسه که ی ناو مینشکی بکاته وه و بهرنامه ی کاره کانی خۆی ئیدا بخوینیته وه و په ی به ئه ر که کانی سه رشانی بهات و، به پینی ئهو بهرنامه به ههول و ته قالا بهات و، به کیك لهو دانایانه بخاته روو که له ئایه تی:

﴿وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَىٰ التَّحْلِ﴾ (الحل: ۶۸) جهم کراون!

ده سا ئهی ئهو که سه ی که ئهم یادخهره وه ی هه شته مه ده خوینیته وه یان

ده بیستی!

نه گهر به راستی و ته وای لیبی تیگه‌بشتوویت، له و له نه‌ینی به کی:
﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ﴾ (الأعراف: ۱۵۶) گه‌بشتوویت و ..

"بهی" ت به به کیك له راستی به کانی: ﴿وَأِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ﴾ (الإسراء: ۴۴) بردووه و ..

به به کیك له ده‌ستورره کانی: ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ (یس: ۸۲) شادبوویت و ..

مه‌سه‌له به کی ورد و ناسکی نیوان مه‌سه‌له کانی: ﴿فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ (یس: ۸۳) فیر بوویت!

یادخه‌ره وهی نۆهم

بزانه که:

"پینغه‌مبه‌رتی" ی ناو گروزی مرؤف: پوخته‌ی هه‌رچی خیر و، بناغه و کاکله‌ی هه‌موو که‌مالیکه ..

هه‌روه‌ها "لایینی حه‌ق و راسته‌قینه" ش (ئیسلام): پیرستی گشت به‌خته‌وه‌ری به‌ک و ..

"نیمان" پش: جوانی پاک و خاوینی دوور له هه‌موو خلتبه‌به که.

جا ماده‌م جوانی به کی پرشن‌گداری دره‌خشان و، پئۆنه‌به کی به‌رز و فراوان و، حه‌قیکی ناشکرا و، که‌مالیکی زۆر له‌م جیهانه‌دا ده‌بیرن، له‌وا به‌ پرونی و به‌لگه‌نه‌ویستی ده‌زانریت که: هه‌رچی حه‌ق و راستی هه‌یه، تیگراله لای پیرپه‌وی "پینغه‌مبه‌رتی" و، له‌ناو ده‌ستی "پینغه‌مبه‌ران" دا - دروودیان له‌سه‌ر پیت - کۆبوونه‌ته‌وه. گو‌مپرایی و، شه‌ر و، زیانیش له‌ لای نه‌پاره‌کانیان.

ئەگەر دەتەوێت ئەمەت بۆ دەربەكەوێت ئەوا سەیرێكی بەك لە هەزارى ئەو نمونانە بەك - كە هەر هەموویان - جوانی بە كانی ئەو "بەندایەتی" بە دەنۆینن كە پێغەمبەرى ئازیز ﷺ بۆ گەزۆی مەزۆفی هیناوە.

نمونه كەش ئەمەبە:

پێغەمبەر ﷺ لە نوێژی جەماعەت و، جومعه و، جەژنە كاندا "دل" ی بە كاپەرستان بە "خواپەرستی" بە كەدەخات و، "زمان" ی هەمووشیان لە سەر "بەك وشە" كۆدە كاتەو، بە پرا دەبەك كە گەزۆی مەزۆف بە: (نزا و دەنگی چەندەها دل و زمانی بنى سنور) و بە: (هاو كاری و پشەتگەری بە كۆ) كارێك دە كەن كە شایستەى ئەو بە بن پوو بەرووی فەرماپشتی پەرستراوی راستەقینەى خۆیان رابوو سەن، بە چەشنێ كە هەر هەموویان پێكەو بە رامبەر "مەزنیى خواپەتی" ی پەرستراوی راستەقینەیان "بەندایەتی" بە كى بە كجار فراوان" ی ئەوتۆ دەنۆینن كە دەئێنى خودی "گۆی زەوى" خۆپەتی ئەو زەكرەى لە زار دەردەچێت و، ئەو نزا و دوعا بە دە كات و، بە گشت سووچ و هەرنەم و ناوچە و مەلەبەندە كانیەو نوێژ بۆ خۆای گەورەى خۆی بە جنى دەهینیت و، گۆپراپەتێ ئەو فەرمانە دەبێت كە بە شكۆداری و مەزنی پەو لە سەر ووی هەر حەوت ئاسمانە كانەو هاتوو و دەفەرمۆی:

﴿وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ﴾ (البقرة: ۱۱۰)!

ئەم مەزۆفەى كە لە خۆیدا بەدیهێنراویكی لاوازی بچوو كى چەشنی گەردیلەبە كى نێوان ئەم جیهانەبە، كە چى بەم بە كگرتەى و، لە پرووی مەزنیى بەندایەتی بە كەبەو بە خۆای گەورە، پلەى: "بەندەى خۆشویستراو" ی بەدیهێنەرى ئاسمان و زەوى و، پایەى: "جینشینی" و "پادشایی" لە زەویدا بە دەست هیناوە و بوو بە فەرماندەى گشت زیندەوەرەن و ئامانج و ئەنجامی بەدیهێنانی هەموو پوونەوەرەن.

خز نه گهر دهنگی نهو "ته کبیرانهی" که پاش نوپژه کان به تاییهت نوپژی جهژن له زاری سهدان نیماندارهوه دهردهچیت، وهك له جیهانی "غیب" دا په کیان گرتووه، ناوههاش له جیهانی ناشکرا و بینراودا به یهك دهنگ دهربررین و په کبگرن، نایا نهو دهنگه په کسان ناپیت به دهنگی "الله اکبر" یک که گوی زهوی بیلیت و به نهندازهی مزنی قهباره کهی خزوی دهری برپیت؟ نهو گوی زهوی بهی که نهویش - بز خزوی - وهك مرؤفیکسی زه به لاهی په کجار مزنی لنی هاتوره!؟

چونکه به په کگرتنی دهنگی ته کبیری په کتاپهرستانی سهر پرووی زهوی له یهك کاتدا، دهنگی "الله اکبر" یکی وا مهن پینکلپت که دهلنی له زاری گوی زهوی خویوه دهردهچیت! ته نانهت له نوپژی جهژندا نهو دهنگه هینده گهرموگورپی و مزنی ده نوپیت که به چه شنی بوومه لهرزه گوی زهوی ده لرینتهوه! چونکه به "الله اکبر" وتنی جیهانی نیسلامی، هه موو ناوچه و هه ریمیکی گوی زهویش "الله اکبر" ده لیت و به ته سیحات و زیگری نهوانیش، ته سیحات و زیگری خوی گهوره ده کات!

نهو تا نه میش به "دل" ی که عبهی پیروزی - که قیلهی جیهانی نیسلامه - وهك مرؤف نییهت ده هینیت و، به "زمان" ی عه ره فمش - که له ده می مه که کهی پیروزدایه - "الله اکبر" دوویات ده کاتهوه. زایه لهی دهنگی نهو ته کبیرانهش، وه کو زایه لهی بن سنوری بهك وشه ی "الله اکبر" که له یهك زارهوه دهر بهچیت، ناوا له هه وای نه شکهوتی ناوده می گشت نیماندارانی بهرش و بلاوی جیهاندا، به چه شنیکی بن سنور شه پؤل ده دات. به لکو زایه لهی دهنگی ته کبیر و زیگره کانی نهوان له هه موو شوپنیکسی ناسمانه کان و جیهانه کانی بهرزه خیشدا - به هه مان جؤر - له شه پؤل و ده نگدانه وه دان!

كهواته سوپاس و ستایش بۆ ئه و خواپه ی كه ئه م گۆی زهوی بهی کردوه به بنده ی سوژده بهر بۆ خۆی و، به تهرزینکی وه هاش ناماده ی کردوه كه بیته به سوژده گا و مزگوتی په رستکارانی و پیشکه و لانه ی به دیهینراوانی. ئنجا به ژماره ی گهردیله کانی زهوی و به ئه ندازه ی بوونه وهرانش سوپاسگوزاری و ته سبیحات بۆ ئه و خواونده پیشکش ده کهن له سه ر ئه وه ی کردوینی به نه ته وه ی ئه و پینجه مبه ره به پزهی ﷺ که ئه م جۆره په رسته ی فیر کردوین!

یادخیره وه ی دههم

ئه ی سه عیدی بی ناگای گرفتاری په ریشان حالیی خۆی!

بزانه که:

گه بهمن به نووری ناسینی خواونده ی حق و .. بینینی دره وشانه وه کانی ئه و خواونده له ناو ئاوپته ی نیشانه کانی خواپه تی ئه ودا و .. سه بر کردنی ئه و نووره له کونیله ی به لگه کانی بوونیه وه، داخوازی ئه وه به که به په بنجه ی ره خنه ئه و نوورانه هه لئه سه نگیته که بۆ دلت دین و له ژهریت درده که ون. هه رگیز نایته به ده ستی دوودلی ره خنه یان ئاراسته بکه یته.

كهواته ده ست بۆ گرتنی هیچ نوورنك درنژ نه که یته که لیت دره بکه ویت! به لکو له و چه شنه کاتانه دا به ته واری ده ستهرداری گشت هژکاره کانی گو مراهی به و، خۆت بهر تیشکی پروناکیی ئه و نووره بنجه و، پرووی تی بکه. چونکه من بۆ خۆم بینیم و بۆم دره کهوت که شایهت و به لگه کانی ناسینی خوی گوره، سن به شن:

به شینکیان: وهك ئاو وایه؛ ده بینریت و ههستی پین ده کریت، به لام به په بنجه ناگهریت! سه بهارهت بهم به شه یان ده بی به ته واری خۆت بهاویته ناوی و

دهست له ههموو ئەندێشەیهك دابشۆیت. جا مادەم ئەم بەشە وەك "ئاو" وایە و لەناو پەنجەدا ناوەستی و دادەچۆرێت و دەپرات، ئەوا بە پەنجەى پەخنە گرتن هەلى مەسەنگینە، چونكە "ئاوى ژيان" رازى ناییت پەنجە بكات بە نیشته جینی خۆى!

بەشى دوو هەم: وەك "هەوا" وایە؛ هەستى پێ دە كرت، بەلام نایینریت و ناگیریت! دە تۆیش پروو لە شنه و سروەى ئەو مېهرەبانى بە بكە و، خۆتى لە بەرامبەرەوه رابگرە و، بە "پروو" و "دەم" و "گیان" ت پرووبە پرووى رابووستە. خۆ ئەگەر لە برى ئەو "گیان" ت بەم بەشە ببووژنیتەوه، بچیت بە چاوى دوودلى و گومانەوه بۆى پروانیت و دەستى پەخنەى بۆ درێژ بكەیت، ئەوا لە دەستت دەرباز دەیت و دەپرات، چونكە رازى ناییت دەستى تۆ بكات بە مەلەند و مەنزلى خۆى!

بەشى سێ هەم: وەك "پرووناكى" وایە؛ دەیینریت، بەلام ناگیریت! تۆیش لە بەرامبەر ئەم بەشەوه خۆت رابگرە و، بە بینایى "دل" و پروانینى "گیان" پرووبە پرووى رابووستە و پرووى بینینى خۆتى ئاراستە بكە. ئنجا چاوه پروان بە. لەواتەیه ئەو لە خۆپەوه ییت بۆ لات، چونكە "پرووناكى" نە بە دەست دەگیریت و نە دەشكەوێتە ناو داوى پەنجەى تۆوه، بەلكو تەنها بە نوورى بینایى دل راو دە كرت. خۆ ئەگەر دەستىكى ماددى هەلپە كاری بۆ درێژ بكەیت و تەوێت بە تەرازووى ماددى هەلى بەسەنگینیت، دلنیا بە كە هەرچەندەش ئەو نە كوژتەوه بەلام لیت ون دەیت. چونكە "پرووناكى" ی ئاوا هەروەك رازى ناییت "شتى ماددى" بەندى بكات و مل بۆ كۆت و زنجیر كەچ ناكات، رازیش ناییت "شتى چەر" بییت بە خاوەن و فەرماندە و سەر كردهى!

یادخهروهی یازدههم

سهیری پلهی میهره بانیی فراوان و شهفتهتی مهزنی قورئانی پهروز بکه بهرامهر جه ماوهری عوامه کان و، فرموو چاودئیری قورئان بینه بۆ بهره ساکار و پوانینه ساده و وردنه بینه کانی ئەوان..

سهیر بکه و بزانه چۆن ئەم قورئانه پهروزه هه میسه لهو جزره ئایهته پروون و ئاشکراپانه به چپری و زوری دووپات ده کاتهوه که به سههر پرووی ئاسمانه کان و زهوی پهوه به زهقی نووسراون و، لهو پیته درشت و مهزنانه بیان پتی ده خوئینتهوه که ههر زۆر به ئاسانی ده خوئیننهوه، چه شنی: به دهیئانی زهوی و ئاسمانه کان و، هیئانه خوارهوهی ئاو له بهرزایی ئاسمان و زیندوو کردنهوهی زهوی و، ئایهته کانی تری هاوچه شنی ئەمانه..

که چی به ده گهن نهییت سهرنجی بینهران بۆ لهو پیته بهجوو کانه راناکیشت که به وردی لهناو پیته گهوره کاندای نووسراون، تاکو خوئیندنهوهی لهو پیتانه بیان به لاره کارئیکی دژوار نهییت!

پاشان سهیری "توندوتۆلی" ی پروونکردنهوه کانی قورئانی پهروز و "پهوانی" و "سروشتی" ی شیوازه که ی بکه، چۆن لهو ئایهتانه به سههر مرؤفدا ده خوئینتهوه که توانستی خوی گهوره لهناو لاپهه کانی بوونهوه راندا نووسینی، به رادههك که دهئیی قورئانی پهروز بریتی به له:

خوئیندنهوهی کئیب و پهسا کانی ناو گهردوون و..

کاروباره کانی به دهیئنهری نهخشه کئیشی لهو گهردوونه و..

کاره سهراوسهر دانسته کانی خواوهند لهناو گهردووندا!

ئه گهر ده تهوئیت ئەمهت بۆ ده ربکهوئیت، لهوا فرموو به دلئیکی بینهری

پیندار گوئی لهو فرمایشتهی قورئانی پهروز راپهگره که دهفرموئی:

﴿عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ﴾ (الباء: ۱) و..

﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ﴾ (آل عمران: ۲۶) و..

لایه ته کانی تری هاوچه شنیان.

یادخهره وهی دوازدهههم

لهی نهو خۆشهویستانهم که گوئی لهم یادخهره وانه راده گرن!
بزانن:

من هندی جار لالانهوه کانی دلی خۆم ده نووسم که بۆ پهروهرد گاریان ده کهم، ههرچهند ده بوو بشاررانیه ته وه و نه نوو سرانایه. چونکه له میهره بانیی خوای گهوره نومینده وارم که کاتی مردن زمانی بیده نگ کرد، گوفتاری نووسینه که مم له بریی زمانم لئی وهر بگریت.

به لئی، تۆبهی زمانم لهم ته مه نه کورتهمدا هه موو گونا هه زۆره کاتم ناگریته وه و فریایان نا که ویت. له بهر له وه، ده مکردنه وهی نووسینه چه سپار و بهرده و امه کهم ده توانیت هه موو نهو گونا هانه به سه ر بکات و بیانگریته وه!

نه وه بوو سیازده سال پێش ئیستا و، له کاتی شله زانیکی مه زنی باری پۆحی و گۆرانی پێکه نینی "سه عیدی کۆن" بۆ گریانی "سه عیدی نوئ" به بهر به یانی پیری له خهوی شهو گاری لاوی بیدار بوو مه وه و، لهم مونا جات و لالانه وه بهم به عه ره بی نووسی، که نه مه واتای هندی بکیه تی:

لهی پهروهرد گاری میهره بان و خوا وهندی به خشندهم!

به هزی له وهی کرده وهی خراپم هه لێژارد، ته مه ن و لاویم له ده ست ده رچوو، نهو بهر هه مانه شیان که له ده ستمدا ماون، ته نهها گونا هه پڕ ئیش و نازاره کانیانه که مرۆف پسا و شه رمه زار ده که ن و زبانی پێ ده گه به نن و له

رئى لايدە دەن و، چەند وەسەسەبە كەن مرزف بيزار و دەستە پاچە و كۆلەوار دە كەن.

خۆ منيش بە بينين بۆم دەر كەوتووە كە بەوپەرى پەلە و خىرايى و بىن هيج لادان و ويستىكى خۆم و، بە چەشنى باوك و باپىران و خۆشەويستان و خزمان و هاو رئى يانم، لە دەر گاي گۆر نزيك بوومەتەو، كە خانەى تەنيايە لە رينگاي هەميشەبيدا، بۆ ليكدا پرانى هەتا هەتايى لەم خانەبەى كە بە دنيايى دەزانم خانەبە كى فانى و تياچوو و، وەك بيسراو و هەردەم لە ئاوا بوون و كۆچكر دندا، بە تايەت بۆ يە كينكى وەك منى خاوەن نەفسى بەدخوارى غەددار و فيلباز.

دەسا ئەى پەروەردگارى مېهەرەبان و بەخشنەم!

بەم نزيكانە، دەبينم كەفنه كەم پۆشيو و پۆشتوو مەتە ناو تابووتە كەم و مائفاو اييم لە خۆشەويستانم كەردوو و، پوو و دەر گاي گۆرە كەم كەوتوو مەتە رئى. و لە دەر گانەى مېهەرەبانيى تۆدا دەلايمەو و هاوار دە كەم:

الأمان.. الأمان.. يا حنان يا منان! لە خەجالەتتەى بىن گويىي كەردنت
پرز گارم بەكە..

ناخ.. وا كەفنه كەم بە ئەستۆمەو بە و لەسەر قەبرە كەم پراو و ستاووم و سەرم بۆ دەر گانەى بەزەبىت بەرز دە كەمەو و، هانات بۆ دەهينم و دەلەيم:
الأمان.. الأمان.. يا رحمن يا حنان! لە قورسىي بارى گوناھ پرز گارم بەكە.

ناخ.. وا من بە كەفنه كەم پينچراو مەتەو و، لە گۆرە كەمدا نيشتەجىن بووم و پەوانە كەران بەجىيان هينشتوووم و، چاو و پنى ليبور دن و مېهەرەبانيتم و، بە چاو دەبينم كە جگە لاى تۆ هيج پەنا و دالە بەك نى بە و، هاوار دە كەم:

الأمان.. الأمان.. له دست تهنگی جیگا و بی هاوده می نه بجامی
تاوانباری و، له دست ناشرینی پرووی گوناوه کان..
یارحمن.. یاحنان.. یامنان.. یادیان! له هاوه لیتی گوناوه و تاوان پرزگارم
بکه.

تهی خوای گورهه!

تهنها میهره بانی و بهزه بی تو دالده و په نامه، سکاالی خهم و په ژاره شم
هر تهنها بۆ لای تۆیه.

تهی به دیهینهری بهخشنده و پهروه ردگاری میهره بان و گورهه!
هم سه عیده بهنده و به دیهینراوهی خۆت، که هم گوناوه بار، هم
کۆله وار و بی دهسه لات، هم بی ناگا، هم نهزان، هم بیمار، هم زه لیل،
هم خراپکار، هم به سالآچوو، هم به ده بخت و، هم له گورهی خۆی
هه له تاتوو.. و ا دوا ی چل سالی هه له تان، گهراوه تهوه و هانسا و په نای بۆ
میهره بانی تۆ هیناوه و، دان به تاوان و گوناوه کانیدا ده نیت و، گرفتاری
چه ندین وهم و نه خۆشی بووه و، لیت ده پارێتهوه..

جا نه گهروه ری بگریه و لئی خۆش بیته و بهزه بیته پیندا بیتهوه، لهوا تۆ
ههل و شایانی تهو بیت و له هه موو میهره بانیک میهره بانهریت..

دهنا په نا بۆچ دهه رگابه کی جگه له دهه رگای تۆ بیته؟ له کاتی کدا که
تهنها تۆ پهروه ردگاری مه بهست و حقی په رسزاو بیت؟

لا إله إلا أنت وحدك لا شريك لك.

آخر الكلام في الدنيا وأول الكلام في الآخرة وفي القبر:

أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله، صلى الله تعالى عليه

وسلم.

یادخەروەھە سیاز دەھەم

ئەم یادخەروەھە بریتی بە لە پینج مەسەلە ی تەماوی و تیکەل کە پینوستیان بە پروونکردنەو ھەبە:

◆ مەسەلە ی بە کەم:

ئەوانە ی کە لە رینی حەقدا کار دە کەن و لە پیناویدا تێدە کۆشن، لە کاتیکدا کە دەبەو تەنھا بێر لە کار و ئەرکی سەر شانی خۆیان بکەنەو، کەچی بێر لە چەند کار و تە گبیرنکی ئەوتۆ دە کەنەو کە تاییەتن بە خوای گەورە و، ھەموو ئیش و کارنکیان لەسەر ئەو بناغەبە بنیات دەنێن، ئیتر لە ئەبجامدا بە ھەتەدا دەچن!

کتیبی: (أدب الدنيا والدين) دە گبیرنەو کە^(١): جارنکیان شەیتانی لەعەنتی خۆی پیشانی حەزرەتی عیسا - دروودی لەسەر بیت - دا و پینی و ت:

"ئایا تۆ نالییت ئەو ی خوا لە چارەتدا نەبنوو سببیت نایەتە ریت؟"

حەزرەتی عیسا فەر مووی:

"بەلتی."

شەیتانی لەعەنتی وتی:

"کەواتە لەسەر لوتکە ی ئەم چیاھەو خۆت فری بەدەرە خوارەو، چونکە ئە گەر لە چارەنووستدا ساغ و سەلامەتیت بۆ نووسرا بیت، ئەوا هیچت لێ نایەت!"

حەزرەتی عیسایش فەر مووی:

(١) پەروانە: "أدب الدنيا والدين" لأبي الحسن علي بن محمد الماوردي. تحقيق: مصطفى السقا. ص ٢٧ الطبعة الثانية. (وەر گێت)

"له عنه تی! خوا بۆی ههیه بهندهی خۆی تاقی بکاتهوه، به لام بهنده بۆی نی به پهرهردگاری خۆی تاقی بکاتهوه!"

واته: خوای گهوره بۆی ههیه بهندهی خۆی تاقی بکاتهوه و پینی بهرموی: ته گهر فلانه کار ته بنجام بهدیت تاوا پاداشتت دهدهمهوه، ته وهتا له تواناشتا ههیه بیکهیت، بهمش تهو بهندهیهی خۆی تاقی ده کاتهوه. به لام بهنده مافی تهوهی نی به، ته نانهت ههر له تواناشیدا نی به پهرهردگاری خۆی تاقی بکاتهوه و بلیت: وا کاره کهم ته بنجام دا، تاها تۆش فلانه کارم بۆ ده کهیت؟

تهم شیوازه گرفتارانهی که ناماژه یان تیدایه بۆ تاکیکردنهوهی خوای گهوره، له راستیدا بی ته ده بی به له بهرامههر پهرهردگار تینی خوای گهوره و، پینچه وانهی رهویهی به ندایه تی به.

جا مادهم وایه، تهوا ده بی مرۆف تهرك و واجبی خۆی به جی بهینیت و خۆی له کار سازی و قهدهری خوای گهوره دا هه لته قور تینیت.

جه لاله ددین خواره زم شا، که به کینکه له پاله وانانی ئیسلام و چه ندین جار به سههر سوپای جه نگیز خاندا سههر کهوتی به ده ست هیناوه، له جهنگه کانیدا هه میسه ده کهوته پینش سوپا که به وه. وه زهران و نزیکانی پینان وت: خوای گهوره به سههر دوژ منانتدا سههرت ده خات!

وه لأمی دانه وه و پینی وتن:

تهوهی تهركی سههرشانی منه: جیهاد کردنه له پیناوی خوای گهوره دا بۆ تهوهی فرمانی خوا وهند به جی بهینم و شوپینی بکهوم. ئیر من کارم به سههر شتیکه وه نی به که ئیشی خوای گهوره خۆ به تی و نه خراوته ته ستۆی منه وه. چونکه چ سههر کهوتن و چ شکست هینان ههر دوو کیان کاری ته قلهری خوای گهوره ن.

جا له بهر نهو هی تم پالووانه له نهینی به وردهی ته سلیم بوون و ملکه چ کردن بؤ فرمانه کانی خوای گهوره تیگه یشتبوو، نهوا زور بهی جار و به شیوه به کی ده راسا له جهنگه کابندا سرده کهوت.

به لئی، نابی مرؤف به بؤ نهی نهو جوز نه ئیختیاری بهی که هیه تی بهر له نه بجمامی کاره کان بکاته وه، که خوای گهوره خؤی نهو نه بجمامانه ده سازینیت. بؤ نمونه: هندی له برایان شوق و حماسه تیان بؤ په پامه کانی نور زیاد ده بیئت کاتی که خه لکی به دم هم په پامانه وه بین و سوودیان لئی وه ربرگرن، ده بیئت هم برایانه له مجوره کاتانه دا پتر چالاکی ده نوینن، به لام کاتی خه لکی به دم هم په پامانه وه ناچن، وره و هیزی معنه ویی لاوازن سست ده بیئت و بلیسهی شوق و تاسه مندی بیان ده کوژپته وه.

که چی پیغه مبهر ﷺ که ماموستای هره مه زن و پیشه نگی هه موان و پیشه وای هره به رزی ئیماندارانه، هم فرمانه یی خوا وه ندی کردبوو به رابه ری خؤی که ده فرموی:

﴿وما علی الرسول إلا البلاغ المبین﴾ (النور: ۵۴).

نهو بوو هه تا خه لکی پشتیان لئی هه لکر دابه و گوئی بیان لئی رانه گرتابه و دوور بکه و تنایه ته وه لئی، نهو له پیناوی را گه باندنه که بیدا پتر تیده کوشا و زیاتر جیهادی ده کرد. چونکه به دنیا به وه ده زانی گوپرا به لئی خه لکی و هیدابه تدانیان کاری خوای گهوره به، به پنی هم لایه ته پروزه ی که ده فرموی:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ (القصص: ۵۶).

ئیر هم پیغه مبهره نازیزه ﷺ هه رگیزاو هه رگیز ده سستی نه ده خسته ناو کاروباری خوای گهوره وه.

ده سا بر ایام! خوتان له ئیشو کار نکدا هه لمه قورتینن که په یوه نندی پیتانهوه نی به و، کاره کانتان له سهر ئه و بناغانه بنیات مه نین و، له بارنکی وهادا مه بن که ئه وه بگه به نیت به دپهینه رتان تاقی بکه نه وه.

◆ مه سه له ی دووهم:

"مه به ست" له خوا په رستیدا جیبه جتی کردنی فرمانه کانی خوای گه وره و ده ستکه وتنی په زامه نندی به تی. که واته ئه وه ی داخوازی په رسته جیبه جتی کردنی فرمانی خوای گه وره به و، ئه بنجامه که شی ده ستکه وتنی په زامه نندی ئه وه و، به رو بووم و سووده کانشی له دواپوژدان. له گه ل ئه وه شدا، ئه گه ر سوودی هه ندی له و به رو بوومانه له م دنیا دا به مروف به خشرین، ناپیته کارنکی پیچه وانیه خوا په رستی، به مه رجتی ده ستکه وتنی ئه م سووده نه بیته به هۆکاری سه ره کی و مه به ستی ئه بنجامدانی ئه و په رسته!

که واته ئه و سوود و به رو بوومانیه که له ئه بنجامی خوا په رسته وه و بی داوا کردنیان به مروفی ئیماندار ده به خشرین، دژی خوا په رستی نین، به لکو وه ک هاندره و شوق به خش وان بو مروفه لاوازه کان.

به لام ئه گه ر ئه و سوودانه ی دنیا بین به "هۆ" یان به شیک له "هۆ" ی ئه و په رسته، یان ئه و وپرده، یان ئه و زیکره، ئه و به شیک له و په رسته به تال ده بیته وه. ته نانه ت ئه و وپرده ی که چه ندین تاییه تکاری زوری هه به، به م نیازه وای لئی دیت هیچ ئه بنجامیکی نامینیت.

جا ئه و که سانه ی که له م نهینی به تیته گه پشترون و "ئه و را دی قودسییه" ی شاهی نه قشبه ند - که دارای سه دان تاییه تکاری به - یان "الجوشن الکبیر" - که هه زاران چاکه و تاییه تکاری تی دایه - ته نها به نیازی ده ستکه وتنی ئه و سوودانه ده خوینن، ئه و ئه و سوودانه یان ده ستگیر ناپیت، به لکو هه ر گیزار هه ر گیز ناگوبنجی ده ستیان بکه ویت و بیانینن و به هیچ جوژنیک مافی بینینی

ئەو سوودانەیان نی. بە. چونکە نابێ ئەو سوودانە هژی خویندنی ئەو وێردانە بن، کەواتە نابێ راستەوخۆ ئامانج و مەبەست بن لەو خویندەدا، لەبەر ئەوەی ئەو سوودانە فەزلیکی خوای گەورەن لە ئەنجامی خویندنی ئەو وێردانەووە کە بە جۆرنکی ینگەرد و بە بێ مەبەستی داوا کردنی هیچ شتێک خوینرا، خوای گەورە دەیانەخشیت.

خۆ ئەگەر خوینەری ئەم وێردانە ئەو سوودانە لە نیازدا بوو، ئەوا ئەم نیازە هەندێ لە "ئیخلاس"ە کە دەشیونینت و تینکی دەدات، تەنانەت لە بازەنی "پەرسەن" دەبهاوێتەدەر. دیارە ئەو کاتەش بەهای ئەو وێردانە نامینت. بەلام هەندێ کەسی لاواز هەن کە هەمیشە پێویستیان بە شوق و هاندانە. جا ئەگەر بە کێک لەوانە ئەو وێردانە بە نیازنکی خاوەن بۆ خوای گەورە خویند و لە هەمان کاتدا ئەو سوودانەشی لە یاددا بوو، ئەوا زبانی نی بە و لێی وەر دەگیرت.

جا لەبەر تێنە گەشتن لەم حیکمەتە، زۆر کەس دووچاری گومان و دوودلی دەبن کاتی ئەم وێردانە دەخوینن و ئەو سوودانەشیان دەست ناکەوێت کە لە قوتب و پیاوچاکە پیشینە کانەو پەروا بەت کراون، بگرە لەوانە پە ئینکاریشیان بکەن.

◆ مەسەلە ی سێ هەم:

"طوبی لمن عرف حده ولم يتجاوز طوره"^(۱).

"خۆر" لە هەموو شتێکدا دەدرەوشیتەووە وەر دەکەوێت، هەر لە بچوو کترین گەردیلە و وەر دەشووشە و دلۆبی ئاو و حەوز و کانی و دەریای مەزنەووە، تا دەگاتە مانگ و هەسارە گەرۆکە کان. هەر بەک لەمانەش

(۱) خۆشەختی بۆ ئەو کەسە لە سنووری خۆی لاناوات. (وەرگیر)

سنووری خۇپان دەزانن و به پنی توانا و لیهاتنیان تیشکدانه وه و شیوه ی
"خۆر" له سەر پرووی خۇپاندا مۆر ده کهن.

بۆ نمونه:

دلۆپنک ئاو ده توانیت بلیت: تیشکدانه وه ی خۆرم له لایه. ئەمەش به پنی
لیهاتنی خۆی. به لام پر کیشیی ئەوه ناکات که بلیت: من به چه شنی ده ریا
ئاوینە ی خۆرم!

مەقامه کانی ئەولیاش به هه مان جۆرن؛ ئەوانیش به گوێره ی جۆراو جۆری
دره و شانە وه کانی ناوه جوانه کانی خوای گه وه، چه ندین پله ی زۆر و
زه به نده یان هه به. چونکه هه موو په کیک له ناوه جوانه کانی خوای گه وه -
وه ک خۆری ناو نمونه که - چه نده ها دره و شانە وه یان هه به، هه ر له "دل" وه تا
ده گاته "عەرش". "دل" یش عەرشه، به لام ناتوانیت بلیت: "من وه ک عەرش
ئەزەم وام".

جا ئەو که سه ی له پنی شانازی و له خۇبایی بوونه وه سلووک ده کات، ئا
لیه وه ئەمه ی لێ ده ئالۆزیت و دلە هه ره به جوو که که ی خۆی، که وه ک
گه ر دیله وایه، له گه ئ عەرش ئه زه مدا به په ک چاو ته ماشا ده کات و، ئەو پله
به جوو که ی خۇبیشی، که وه ک دلۆپنک وایه، به هاوشانی پله ی ئەولیا
مه زنه کان داده نیت که وه ک ده ریا وایه.

له کاتیکدا که ده بوو هه موو خه م و توانایه کی بۆ زانین و ناسینی بناغه ی
خوایه رستی ته رخان به کردایه، که به ریتی به له: کۆله واری و، هه ژاری و،
هه ست کردن به قسوور و ناته وایی خۆی له به رده م به دیهینه ری به توانا و،
لالانه وه له ده رگانه ی خوایه تیی خوادا و، سوژده بردن له وه ده رگانه یه دا
به و په ری زه لیلی و ملکه چی بۆ خوای گه وه ..

له کاتیکیدا ده بوو هه می بکر دایه، که چی ده بینیت پنی شانازی کردن و له خۆ بایی بوون ده گریته بهرا ئنجا بۆ هه وهش که له گه ل هه پله و پایه بهر زانه دا خۆی بگرنجینیت و پارێز گاریی هه م خۆ گونجاندنه ی بکات، ته که لوفی پنه ده رده که ویت. له مه شه وه ده که ویته ناو کاری بی سوودی وهك: غروور و خۆویستی و گهرو گرتی سه خته وه.

به کورتی:

له فهرمووده ی پیرو زدا هاتوو ه که:

"هلك الناس إلاّ العالمون، وهلك العالمون إلاّ العاملون، وهلك العاملون إلاّ المخلصون، والمخلصون على خطر عظیم"^(۱).

واته: ته وه ره و خولگه ی رزگار بوون ته نها هه ر ئیخلاسه. که واته ده سته و تنی ئیخلاسه له وه پری گرنگیدا یه.

چونکه له وه نده ی گه ر دیله بهك کرده وه ی خاوین و بیگه رد لای خوی گهوره له چه نده ها ته ن کرده وه ی خلتاوی باشزه.

مرۆفیش به وه ئیخلاسی ده ست ده که ویت که بهر بکاته وه و بزانییت: هانده ری هه و کارانه ی ده بانکات ته نها "به جیهینانی فهرمانه کانی خوا به" نهك شتی تر. له ئجما ه کانیشیان ته نها "په زامه ندیی خوی گهوره به" و، ئنجا به وه ده بییت هه و مرۆفه له ئیشو کاری خوی گهوره دا خۆی هه لته قور تینیت.

هه موو شتیك ئیخلاسی تیدا یه، ته نانه ت خۆ شه ویستی بی گه ردی به نه دازه ی گه ر دیله بهك له چه نده ها ته ن خۆ شه ویستی پروه تی باشزه. شاعیرێك هه م جۆره خۆ شه ویستی به ی به م به یته شیعه ره ده ر پروه که ده لیت:

(۱) کتیی "کشف الخفاء" فهرمووده ی ژماره (۲۷۹۶) ده لیت: "قال الصغاني: وهذا الحديث مفترى ملحن، والصواب في الإعراب: العالمين والعاملين والمخلصين". (له چاپه عه ره ی به که وه)

وما أنا بالبأغي على الحب رشوةً ضعيفٌ هوى يُغنى عليه ثوابٌ
 واته: له سهر نهم خۆشه‌ويستی يه‌م داوای هيچ به‌رتيل و پاداشت و
 خه‌لآت و به‌خششيك ناکه‌م، چونکه نه‌و خۆشه‌ويستی يه‌ی داواکاری
 پاداشت و خه‌لآت يينت، خۆشه‌ويستی يه‌کی لاوازه و به‌زووی کۆتایي پئی
 دیت.

خوای گه‌وره، نهم خۆشه‌ويستی يه‌ ينگه‌رده‌ی له سروشتی مرؤفدا به
 تايه‌تیش له سروشتی تينکراي دايکاندا، داناوه. شه‌فه‌قه‌تی دايک نمونه‌يه‌کی
 ئاشکرا و به‌رجه‌سته‌ی نهم خۆشه‌ويستی يه‌ ينگه‌رده‌يه‌.

به‌لگه‌ش له سهر نه‌وه‌ی که دايکان هرگيز داوای به‌رتيل و پاداشت و
 خه‌لآت ناکه‌ن به‌رامبه‌ر خۆشه‌ويستی مناله‌کانيان، نه‌وه‌يه‌ که: له پیناوی
 مناله‌کانياندا خۆيان به‌خت ده‌که‌ن، به‌لکو هه‌ندیکيان له‌و پیناوه‌دا
 دوارپۆزپشيان داده‌نين! ته‌نانه‌ت به‌ چاوی خۆت ده‌بينيت که "مريشک"
 په‌لاماری "سه‌گ" ده‌دات تاکو جووجه‌له‌که‌ی له‌ ده‌می نه‌و سه‌گه‌ پزگار
 بکات - وه‌ک خه‌سره‌و به‌ چاوی خۆی يينیی - ئاشکرايشه‌ که هه‌موو
 سه‌رمايه‌که‌ی به‌رتي يه‌ له‌ ژيانه‌که‌ی، که‌چی له‌و پیناوه‌دا به‌ختی ده‌کات!

◆ مه‌سه‌له‌ی چواره‌م:

نه‌و نيعمه‌تانه‌ی که له‌ پئی هۆکارنکی تايه‌ته‌يه‌وه‌ بۆ مرؤف دین، ناييت
 به‌ حسابی نه‌و هۆکاره‌ پرواله‌تی‌پانه‌ وه‌رېگه‌رین، چونکه نه‌و هۆکاره‌ی
 نيعمه‌ته‌که‌ی له‌ پنگاوه‌ دیت يان دارای ئیختياره‌، يان بئ‌ئیختياره‌. جا له‌ گه‌ر
 چه‌شنی ئازهل و پروه‌ک بئ‌ئیختيار بوو، نه‌وا هيچ گوماننکی تیندانیه‌ که
 نه‌و نيعمه‌ته‌ت به‌ حساب و به‌ ناوی خوای گه‌وره‌وه‌ ده‌داتن. ماده‌م نه‌و کاتن
 نيعمه‌ته‌که‌ت پيشکەش ده‌کات به‌ زمانی حال ناوی خوای گه‌وره‌ ده‌هينيت،

واته ﴿بِسْمِ اللّٰهِ﴾ ده کات و ئنجا ده تدا تئ، ئەوا تۆیش به ناوی خوی گوره وه وهری بگه وه بئخۆ.

به لآم ئە گه ره ئەو هۆ کاره خاوه نی ئیختیار بوو، ئەوا ده بئ ناوی خوا بهیئت و بئیت: ﴿بِسْمِ اللّٰهِ﴾. ههتا ئەو ناوی خوی لئ نه هیئت تۆ ههچی لئ وه ره گه ره. چونکه واتای ئاماژهیی - سه رباری واتای راشکاو ی - ئایه تی پیرۆزی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ﴾ (الانعام: ۱۲۱) ئاماژه بۆ ئەوه ده کات که هه ره نبعمه تیک ناوی خاوه نی راسته قینه ی خوی له سه ره نه هیتر ایئت، که خوی گوره یه وه، به ناوی ئەو خاوه یه وه به ده سه تان نه در ایئت، ئیوه لئ مه خۆن.

به م پئ یه، ده بی به خشه ره وه ره گر - هه ره دوو کیان - ناوی خوا بهیئن. خۆ ئە گه ره به خشه ره ناوی خوی نه ده هیئا و تۆیش گه لئ مو حتاجی وه ره گر تئ ئەو نبعمه ته بوویت، ئەوا تۆ ناوی خوی لئ بهیئه وه وهری بگه ره. به لآم له و کاته دا که وه ری ده گریت له سه رووی ده سه تی به خشه ره وه ده سه تی "میه ره بان یی خاوه ند" بهیئه که ئەو نبعمه ته ی به تۆ و به ویش به خشیوه. ئنجا ئەو ده سه تی میه ره بان یه به "شو کرانه بۆیری" ماچ بکه و نبعمه ته که ی لئ وه ره بگه ره. واته له ناوه ندی نبعمه ت به خشیندا یادی نبعمه ت به خشی راسته قینه بکه ره وه. له راستیدا "شو کرانه بۆیری" بهیته یه له م پوانین و یاد کر دنه وه یه.

پاشان - ئە گه ره ویستت - ئاو رپک له هۆ کاره پوا له تی به که بده ره وه و دو عای خیر و ستایشی بۆ بکه، له به ره ئەوه ی که نبعمه ته که ت له سه ره ده سه تی ئەو دا پئگه یشتوه.

ئەو شته ی هۆ کاره ره رستان ده خاته هه له وه و له خسته یان ده بات، ئەوه یه که هه ره کات ده بیئن دوو شت به یه که وه دهن یان پئکه وه په یدا ده بن، وا

گومان ده بن که په کینکیان "هۆکار" ی "بوون" ی لهوی ترپان ییت. که له مەش پنی دهوتریت: "اقران" واته: "پنکهوهی" یان "هاوده می" ..

جا له بهر لهوی که "نه بوون" ی شتیک ده ییت به هۆی "نه بوون" ی نیعمه تیک، لهوا مرؤف و گومان ده بات که به هه مان جۆر "بوون" ی لهو شتەش هۆی "بوون" ی لهو نیعمه ته به و، ئنجا سوپاسگوزاری پینشکەش بهو شتە ده کات و بهو پنی به ده که ونته هه له وه. هه له که شی له وه دایه که نازانیت "بوون" ی هه ر نیعمه تیک - له راستیدا - له بنجانی چه نندین پینشه کی و هه ل و مه رجی زۆر و زه به نده به، به لām "نه بوون" ی لهو نیعمه ته ته نها به نه هاتنه دیی په ک دانه لهو هه ل و مه رجانە پروو ده دات!

بۆ نمونه: له گه ر که سینک جۆگه ی ئاوی باخچه که ی نه کاته وه، دپاره له م کاره ی ده ییت به هۆی وشک بوون و مردنی باخچه که ی، پاشان "فوتان" و "نیمان" و "نه بوون" ی لهو نیعمه تانه ی که لهو باخچه به دان. به لām "بوون" ی لهو نیعمه ته زۆرانه ی باخچه که ته نها پشتیان به ئاوه ردانه وه ی لهو که سه نه به ستوه، به لکو له گه ل لهو مه رجه شدا پشتیان به سه دان هه ل و مه رجی تر به ستوه که ده بی "هه موویان" پینهدی. ته نانه ت هیشتا جگه له هاتنه دیی هه موو له وانەش، به بی هۆکاری راسته قینه، که توانستی پهروه رده گاری و پهستی خواپیه، هه ر گیز لهو نیعمه تانه ناپه نه دی!

بۆ خۆت له م نمونه به وه مه ودای لهو چه وتی و چه واشه به به بزانه که له م هه له به دا هه به و، ئنجا له تاوان و سووچی هۆ په رستان تپه گه!

به لنی "اقران" و "هۆ" دوو شتی له به کز جیاوازن.

بۆ نمونه: لهو نیعمه ته ی هاو ده م له گه ل "نیازی چا که کاری" ی که سینکدا پرووت تی ده کات، "هۆ" که ی میه ره بانیی خوا وه نده. نیازه که ی لهویش

جگه له "اقران" هیچی تری له هینانی لهو نیعمه ته دا نه بووه و، هر گیز لهو نیازه "هۆ"ی "بوون"ی لهو نیعمه ته نی به.

به لئی راسته، نه گهر لهو که سه نیازی لهو چاکه کاری بهی نه بوايه که له گه ل تۆدا بیکات، لهو نیعمه ته بۆ تۆ نه ده هات. واته "نه بوون"ی لهو نیازه ده بوو به هۆی "نه بوون"ی لهو نیعمه ته. به لأم "بوون"ی مهیل و نیازی چاکه کاری به که ی لهو هر گیز "هۆ"ی "بوون"ی نیعمه ته که نی به، له وانیه مه رجینک بیټ له نیوان سه دان مه رجی تر دا.

هه ندی قوتایی نوور له وانیه ی که خوای گهوره به خشش و نیعمه تی زۆری به سه ردا باراندوون، وهك "خه سه ره" و "په ئفه ت" که و ته له م هه له به وه و، "اقران" و "هۆ"یان لئى ئالوزا. له وه بوو له پرا ده به ده ر په زامه ندی بیان له مامۆستا که بیان ده رده پری و سوپاسیان پیشککش ده کرد.

که چی له راستیدا خوای گهوره نیعمه تی سوودوهر گرتنی له وانی له ده سه کانی قورئان "هاو ده م کردبوو" له گه ل لهو چاکه کاری به ی که به مامۆستا که ی له وانی به خشیبوو و بریتی بوو له نیعمه تی سوودگه یانندن به وان. که واته مه سه له که جگه له هاو ده می (اقران) هیچی تر نی به.

له وان ده لئین: نه گهر مامۆستامان بۆ ئیره نه هاتایه ئیمه له م ده سه ئیمانی به مان له کیس ده چوو. که واته سوودگه یانندن لهو به ئیمه "هۆ"ی سوودوهر گرتنی ئیمه به.

منیش ده ئیم:

برا خۆ شه وسته کام! خوا وه ندی حه ق لهو نیعمه ته ی که به منی به خشیبوه "هاو ده م" له گه ل لهو نیعمه ته دا نار دوو به تی که به ئیوه شی به خشیبوه. "هۆ"ی هه ر دوو نیعمه ته که ته نها "مه ره بانیی خوای گهوره به".

رۆژنیکیان ههستم به منتهباری به کی زۆر ده کرد بهرامهر چهند قوتایی بهك لهوانه‌ی که خاوه‌نی قه‌لمی کارامه‌ی وهك ئیوه بوون و له خزمه‌تگوزاریی نووردا تێ ده‌کۆشان. منیش به ههمان جۆر "اقران" و "هۆم" لێ ئالۆزا و، ده‌موت: گهر ئه‌و قوتایی یانه نه‌بوو نایه به کینکی خهت ناخۆشی وهك من چون ده‌یتوانی ئهر کی خزمه‌تگوزاریی قورئان راپه‌رێت؟

به‌لام پاش ئه‌وه تینگه‌په‌شتم که خوای گه‌وره دوای ئه‌وه‌ی نيعمه‌تی "خهت خۆشی" ی به ئیوه به‌خشی، نيعمه‌تی "ته‌وفیق" یه‌شی له‌م خزمه‌تگوزاریی به‌ی قورئانی په‌رۆزدا به من به‌خشی. که‌واته هه‌ردوو کاره که "پنکه‌وه" و به "هاوده‌می" هاتنه پێش و هه‌یچ کامیان هۆی هاتنی ئه‌وی تریان نی‌یه.

له‌به‌ر ئه‌وه، من سوپاسی خۆم پێشکه‌شی ئیوه ناکه‌م، به‌لکه‌ له‌ بریی ئه‌وه، مژده‌تان ده‌ده‌می و په‌رۆز باییتان لێ ده‌که‌م. ده‌سا ئیوه‌ش له‌ بریی په‌زامه‌ندی و سوپاسگوزاری بهرامهر به من، دوعا و نزا ی سه‌رکه‌وتن و به‌ره‌که‌تم بۆ بکه‌ن.

ئهم مه‌سه‌له‌ به‌ ته‌رازووبه‌کی وردی سه‌رنه‌که‌ری تێدايه، پله‌کانی بی ئاگایی و شه‌رکی په‌نهانی پێ ده‌زانیت.

◆ مه‌سه‌له‌ی پینجه‌م:

هه‌روه‌ك ئه‌گه‌ر مولکی "كۆمه‌ل" بدریت به "یهك كس" به‌سته‌مینکی مه‌زن له‌ قه‌لم ده‌دریت و..

گه‌ر كه‌سێك شه‌تیکی تابه‌ت به‌ كۆمه‌له‌وه‌ زه‌وت بکات، ئه‌وا سه‌ته‌مینکی گه‌لتی ناشرین بهرامهر به‌ كۆمه‌له‌که‌ی ده‌کات..

به ههمان جۆر:

ئهو "ئه‌نجامانه‌"ش که هی هه‌ول و کۆششی کۆمه‌لن و "پله‌ مه‌زنه‌کان" ی به‌ره‌می په‌وشت جوانیی سه‌رجه‌می کۆمه‌له‌کش، گه‌ر به‌ هی "سه‌رۆك" یان

"مامۆستا" یان "پاڤەر" ی ئەو کۆمەڵە داڤرێن، ئەو ستمینکی گەلێ مەزن له مافی ئەو کۆمەڵە دە کرێت، له هەمان کاتیشدا - ئەم کارە - ستمینکی ئاشکرایە له خودی ئەو سەرۆک و مامۆستایە.

چونکە ئەم چەشنە کارانە ختوو کەمی "خۆبەستی" ی شارراوە و پەنھانی ناووەی ئەو مامۆستا و سەرۆکە دەدات و بەرەو "لەخۆبایی بوون" ی دەبات! دەبینیت له کاتی کدا کە ئەو مامۆستایە جگە له پاسەوان و دەرگاوانی کۆمەڵە کەمی زیاتر نی یە، کەچی له ئەنجامی ئەو بۆچوونە هەلەبەدا، له پۆشاکێ پادشادا خۆی دەنوێنیت و بەو شیوێهە خۆی دەخاتە وەهەمی خەلکی یەو. خۆ - وەك ئاشکرایە - بەم کارە ی ستم له خۆی دە کات، تەنانەت له وانێهە ئەم وەهەمی پێیە کێ بەرەو جۆرێکی شیرکی پەنھان لێ بکاتەو.

بەلێ، ئەگەر سەر بازە کانی تابوورێکی سوپا قەلایە کێ سەخت بگرن، سەر کردە کەمان مافی ئەو ی نی یە دەستکەوتە کانی جەنگ بۆ خۆی هەلبگرێت و سەر کەوتنە کەشیان بە هی خۆی له قەلەم بەدات!

لەبەر ئەو، نایێ مامۆستا و پاڤەر وەك سەرچاوە سەیر بکرێن. بەلکۆ دەبێ وەك ئاوێنەبە کێ دەر خەر و تیشکدەرەو تەماشای بکرێن، چەشنی ئەو ئاوێنەبە کێ گەرمی و پرووناکیی خۆر دەداتەو.

چونکە ئەو پەری گێلی و گەلخۆبێه گەر ئاوێنە کە بە سەرچاوە ی ئەو پرووناکی و گەرمی یە بزانرێت و خودی خۆر له یاد بکرێت و، پاشان تۆش با یەخ و پەزەماندی بەرامبەر بەو ئاوێنەبە دەر بپریت له بریی خۆرە کە خۆی! بەلێ راستە، دەبێ پارێزگاریی ئاوێنە کە بکرێت، چونکە دەر خەرێکە سێفەتە کانی خۆر دەداتەو. کەواتە "پۆخ" و "دڵ" ی پاڤەر دوو ئاوێنە ی

دهر خهرن، لهو رپژونه په روره دگاری پانه دده نه وه که له لایه ن خواره نندی
حقوقه به سهر یاندا بارپوه.

بهم جزره، "ر اهر" ده پت به هژکاری دانه وهی تیشکی لهو رپژوانه به ره و
موریده که ی. هر له بهر له وه شه که ناپت لهو ر اهره پلیمه کی له هی خوی
زیاتری بدریتی که پله ی "هژکاری دانه وهی لهو رپژوانه یه".

خو ده شگورنجی لهو ماموستایه ی که وه ک سهر چاوه به ک تماشاه ده کریت،
نه سهر چاوه پت و نه لاینه ی تیشکده ره وهش، به لکو لهو رپژوانه ی که
موریده که له رپیه کی تر وه به ده سستی هیناون، به هوی لیخلاسه پنگه رده که ی
به رامهر ماموستا که ی و له بهر له وهی که تنها چاوی له وه و به بونه ی
نزیکی لینه وه و په یوه نده ی خه ست و خولی پینه وه، له لاینه ی روهی
شینخه که یدا بیان پیت و پاشان به هی لهویان بزانت!

هم موریده له مه دا وه ک لهو که سه وایه که به خه واندنی موگناتیس ی
خه وی لی خرایت؛ چونکه له میس - وه ک لهو - دوا ی له وهی که به چری
رواننی خوی ناراسته ی لاینه که ده کات، دهر گایه ک له سهر جیهانی
میسال بؤ له نده شه ی ده کرته وه و، له یوه چهلین دمه نی سهر و
سهر سوور هینر ده پیت.

له راستیدا لهو دمه نانه له ناو لاینه که دا نین، به لکو لهو په بجه ره
له نده شه پیه وه ده پان پیت که له پستی لهو لاینه پیه ون و، له له نجای تماشاه
کردنی چر و خه سستی لاینه که وه لهو په بجه ره له له نده شه ی لهو کراوه ته وه.
له بهر له وه، ده گونجی موریدکی خاوه ن لیخلاسی شینخکی ناکامل، له
شینخه که ی کاملر پت و بؤ ر اهر ایه تی کردنی شینخه که ی لی بپرت و پیت
به شینخی شینخه که ی!

يادخەروەي چوار دەهەم

ئەم يادخەروەيە (چوار) ھېمەي بچووكى تىدايە، تايەتن بە
"تەوھيد" ھو:

❁ ھېمەي يەكەم:

ئەي مرزۇفې ھۆكار بەرستى پشت بەھۆ بەست!

بزانە كە تۆ شوئىن كىلاوى بايردوو كەوتووئىت!

چونكە گەر بە چاوى خۆت كۆشكىك بېئىت كە لە چەندىن گەوھەرى
سەير و نامۆ بىيات بىرئىت و، ھەندئى لەو گەوھەرانەش لە كاتى بىياتنانى
كۆشكە كەدا لە ولاتى چىن و ھەندىكى تىرى لە ئەندەلوس و ھەندىكى تىرى
لە يەمەن و ھەندىكى تىرى لە سىبىريا نەبىت لە شوئىنى تر دەست نە كەون، ئىجا
بە چاوى خۆبىشت بېئىت كە بە جوانترىن شىوہ كۆشكە كە بەو گەوھەرانە
بىيات بىرئىت و لە خۆرھەلات و خۆرئاوا و باكوور و باشوورەوہ و بەوپەرى
خىرايى و لە ھەمان رۆژدا ئەو گەوھەرانەي بۆ ئامادە بكرىت..

ئەگەر بە چاوى خۆت ئەمە بېئىت، ئايا ھىشتا ھەر گومانەت لەوہدا
دەبىت كە توانستى وەستاي بىياتنەرى ئەو كۆشكە بەسەر ھەموو گۆي
زەويدا زال و بەدەستەلاتە؟

بە ھەمان جۆر، ھەموو بوونەوہرئىك، بە تايەتى "مرزۇف" خانووبەرە و
كۆشكىكى خوايىە، چونكە مرزۇف جوانترىن و سەرسوور ھىنەرتىرىنى ئەو
گىشت كۆشكانەيە. ئەو تەھەندئى لە بەردە گرانەھاكانى ئەو كۆشكە ھى
جىھانى "رۆح" ن و، ھەندىكى تىريان ھى "جىھانى مىسالى" و، "لەوحى
مەحفوز" و، بەشىكى تىريان ھى جىھانى "ھەوا" و، جىھانى "نور" و،
جىھانى "توخمە كان" ن..

ننجا - جگه له مەش - پینداویستی به کانی ئەم کۆشکە (واتە مرۆف) تاکو "هەتا هەتایی" درێژخایەن و، ئاواتە کانیشی بە هەموو کەنار و گۆشەیه کی زهوی و ئاسمانە کاندایا و بوونەتەوه و، پەپوهەندی به کانیشی له ناخی گشت چینه کانی دنیا و قیامەتدا ریشکیان دا کوتاوه.

دەسا ئەی ئەو مرۆفەیی که خۆی به مرۆف دەزانیت!

تۆ کۆشکێکی گەلنی سەر سوور پەینەر و پینا به کی به کجار سەیر و نامۆیت. جا مادەم چیه تی (ماهیة) ی تۆ بەم جۆرە به، ئەوا بە دێهینەرت تەنها ئەو که سەیه که (به چەشنی ئاسانی گواستنهوهی نیوان دوو مەنزڵ و دەست تێوەردان له کاروباریاندا) دنیا بۆ قیامەت دە گۆنیزتەوه و کاریان رادەپەرنیت. هەر وهه (به ئەندازهی ئاسانی هەلدانەوهی دوو لاپەرەش) ئالوگۆر له زهوی و ئاسمانە کاندایا دە کات و، هیندەش به ئاسانی دەست له "ئەزەل" و "ئەبەد" وەر دەدات که دە ئییت ئەم دوانە - لای ئەو - وەك "دوینی" و "سەینتی" وان!

کهواتە جگه لهو که سەیی که فەرمانزەوای زهوی و ئاسمانە کانه و دنیا و قیامەتی بە دەسته، که سی تر رزگارت ناکات و شایانی ئەوه نی به که تۆ بیهرستیت و هانای بۆ لا بهیت!

🌸 هیمای دوو هەم:

هەندئێ که سی ئەفام که "خۆر" نەناسیت گەر و پنهی خۆر له ناو ئاوپنه دا بیینیت، ئەو خۆشەویستی بهی که بۆ خۆر هەیه تی به کسەر ئاراسته ی ئاوپنه که ی دە کات. له بهر ئەوه، به هەلپه به کی زۆره وه و له پیناوی هینتته وه و له دەست نەچوونی خۆره که دا پارێزگاریی ئاوپنه که ی دە کات!

به لام گەر بهی به وه بهات که: به تیکشکان و مردن و نەمانی ئاوپنه که خۆره که ی نامریت و له ناو ناچیت، ئەوا راسته و خۆ خۆشەویستی به کی

ئاراسته‌ی ئه‌و خۆزه ده‌کات که له ئاسماندا په. ئنجا هه‌ست ده‌کات که خۆزی ناو ئاوینه‌که‌ی شوینکه‌وته‌ی ئاوینه‌که‌ی نه‌یه و مانه‌وه‌شی به‌مانه‌وه‌ی ئاوینه‌که‌وه به‌ند و په‌یوه‌ست نه‌کراوه، به‌لکو - له‌پراستیدا - مانه‌وه‌ی ورشه و پرشنگ و بره‌سکانه‌وه‌ی ئاوینه‌که‌ی پشت به‌مانه‌وه و پروبه‌پروو بوونه‌وه‌ی دره‌وشانه‌وه‌کانی خۆزه‌وه ده‌به‌ستیت. که‌واته مانه‌وه‌ی ئاوینه‌که‌ به مانه‌وه‌ی خۆزه‌وه به‌نده، نه‌ک به‌پنجه‌واته‌وه.

ده‌سه‌ته‌ی کاکی مرۆف!

"دل" و "کاکله" و "چیه‌تی" ی تۆ ئاوینه‌په. ئه‌و خۆشه‌ویستی و چه‌ز کردنه‌شت له "مانه‌وه" که له سروشتدا پریشکی دا‌کرتاوه، له‌پیناوی دره‌وشانه‌وه‌ی ناوی: "الباقی" ی خواوه‌ندی شکۆمه‌نددا په، که‌ناویکه‌ به‌گۆیره و نه‌ندازه‌ی توانا و لی‌هانتی هه‌ر مرۆفیک له‌سروشتی ئه‌و مرۆفه‌دا ده‌دره‌وشیته‌وه. به‌لام ئیستا نه‌بجامی گیلی و گه‌لخۆیی مرۆفه‌که‌ پرووی ئه‌و خۆشه‌ویستی په‌به‌ره‌و لایه‌کی تر ئاراسته‌کراوه!

جا ماده‌م وایه، ئه‌وا هه‌رده‌م بلی: "یا باقی أنت الباقی" چونکه‌ ماده‌م تۆ - ئه‌ی خواوه‌ندی باقی! - هه‌یت و ده‌می‌نیه‌وه، ئیتر "نه‌مان" چیمان پئی ده‌کات با بیکات، هه‌رچی په‌کمان به‌ی‌نیه‌ پئی ئیمه‌ گۆیی ناده‌پئی!

❀ هی‌مای سێ هه‌م:

کاکی مرۆف! په‌کێک له‌و شته‌ سه‌یرانه‌ی که‌ به‌ده‌په‌نهری دانا له‌ ماهیه‌تی تۆدا دایناوه، ئه‌وه‌په‌ که:

هه‌ندئێ کاتی وا هه‌یه‌ له‌م دنیا فراوانه‌دا جیت نایته‌وه و وه‌کو به‌ندکراویک له‌ بیزاره‌دا خه‌ریک ییت بجنکی‌ت بیزار ده‌یست و ده‌لی‌یت: "تۆف.. تۆف" به‌ دوا‌ی جی‌په‌کی له‌ دنیا فراوانه‌دا ده‌گه‌ریت! که‌چی کاتی

واش همه به له ناو تزوه خهر ته له بهك، یان ختورره بهك كه به دلخدا بیست، یان له ناو شتیکی ورددا، جیت ده بیتهوه به پراده به کی وا كه تیایدا ون ده بیست! هر وه ها "دل" و "بیر" ت كه له م دنیا ز به لاهدا جی یان نایبتهوه، کاتی وا همه به له ناو گهر دیله به کی بچوو کدا جینی خویان ده كه نه وه و، به وردترین و تیژترینی هسته کانیشت له ناو وه ختورره بهدا هاتو چۆ ده كه بیت!

به ده بیتهری دانا چه ندین له تالیف (واته چه ندین لایه نی ناسك) ی ورد و مه عنوی له ماهیبه تی تۆدا دانا وه كه هه ندینکیان گهر دنیا هه لبلووشیت هیشتا هه ر تیر نایبت.. هه ندینکی تریشیان جینی گهر دیله به کی تیدا نایبتهوه و گهنده موویهك هه لنا گریت، چه شنی "چاو" كه جینی موویه کی تیدا نایبتهوه و، "سر" كه چه ندین کۆلی قورس هه لده گریت. جا وه لایه نه نهرم و ناسكه، جینی سهنگی تاله موویه کیشی تیدا نایبتهوه. واته بارودوخینکی زور كه میش هه لنا گریت كه له گومرایی و بنی ناگیسه وه پهیدا بوو بیست، به لکوریسی ده مریت و تروسکایی لئی ده پریت..

كه واته ناگادار به و به ته سپایی ههنگاو بنی.. وریابه نو قم نه بیست.. نه كه ی له: پاروویهك، یان وشه بهك، یان بریسكانه وه بهك، یان نامازه بهك، یان به ره پوهه كینك، یان ماچینكدا بخنكییت و ناسكرین له تالیفیشت له گه لتدا بخنكین، له واته ی كه دنیا قوروت ده دن!

چونكه چه ندین شتی تابلیی وردی هه توژ هه ن كه له پرویه كه وه ده توانن مه ز نهرین شت له خویاندا جی بكه نه وه.

گهر چه ز ده كه بیت له مه دلخدا بیست، فهرموو سه بری ناوینه به کی بچوو ك بكه و بزانه چۆن ناسمان به هه موو ته ستیره کانیه وه له ناویدا نو قم ده بیست. یان سه رنجی "حافیظه" ی خۆت بده كه هه ونده ی تزوه خهر ته له به كه، با بزانیست

چۆن خراوه نندی حقی زۆر بهی ئەو شتانهی له لاپه‌ره‌ی کرده‌وه کانی خۆت و ته‌مه‌نتدا هه‌ن، له‌ودا تۆماری کردوون.

ده‌سا پاک‌ی و به‌رز‌ی و بی‌گه‌رد‌ی بۆ له‌و به‌دیه‌ینه‌ره‌ی که هه‌ینه به‌توانایه‌ و، پ‌راگه‌ر که‌ری هه‌موو شتیکی ناو گه‌ردوونه!

❀ هه‌مای چواره‌م:

ئه‌ی مرۆفی دنیا په‌رست!

ئه‌م دنیا په‌ت که پێت وایه‌ فراوانه‌، له‌ راستیدا وه‌ك گۆزپه‌نکی ته‌نگ وایه‌. به‌لام له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی دیواره‌ کانی له‌ ئاوینه‌ دروست کراون و وینه‌ کانی په‌ کتری‌یان تێدا ده‌رده‌ که‌وێت، ئه‌وا هه‌تا چاوت به‌ر ده‌ کات به‌ فراوانی ده‌زانیت!

هه‌وی ئه‌مه‌ش به‌ریتی په‌ له‌وه‌ی که: دیواری لای راست و دیواری لای چه‌په‌ی ئه‌م دنیا په‌ که به‌ریتین له‌ "پ‌رابوردو" و "داهاتوو" هه‌ر چه‌ند هه‌ردوو کیان "نه‌بو" ن، که‌چی وه‌ك ئاوینه‌ وان؛ وینه‌ی په‌ کتریان تێدا ده‌رده‌ که‌وێت و، دوو بای کاتی ته‌سك و که‌م و کورتی "نێستا" له‌و دوو ئاوینه‌دا فراوان ده‌رده‌ که‌ون..

ئایه‌روه‌ "راستی" تیکه‌لی "ئه‌ندیشه‌" ده‌بیت و، دنیا "نه‌بو" وه‌ که‌ی له‌ به‌ر چاودا ده‌بیت به‌ "بو" ..

هه‌روه‌ك ئه‌گه‌ر هه‌تیکه‌ی راست - که تا به‌تێی باریکه‌ - به‌ خه‌یرایی به‌ز و نه‌ریت، وه‌ك ته‌ختایه‌ کی فراوان له‌ به‌ر چاودا ده‌رده‌ که‌وێت، دنیا که‌ی تۆش وه‌ها په‌، له‌ راستیدا گه‌لێ ته‌نگ و ته‌سکه‌. به‌لام به‌هه‌زی گومانی ئه‌ندیشه‌ت و به‌ بۆنه‌ی بێ ناگه‌یته‌وه‌ دیواره‌ کانی له‌ په‌ کتر دوور که‌وتوو نه‌ته‌وه‌ و مه‌ودا که‌شی فراوان به‌وه‌. به‌ پ‌راده‌ به‌ك که‌ ئه‌گه‌ر

گهرو گریفیک بیته پښت و له‌تاوا سر بچوولینیت، سهرت بهر لهو دیواره ده‌که‌وښت که تو پښت و ابوو گه‌لسی دوره لیته‌وه! ننجا نه‌ندښه‌که‌ت ده‌فرښت و خوه‌که‌شت لڼی‌ده‌زپښت و ده‌بینیت دنیا فراوانه‌که‌ت گه‌لسی له‌گۆر تنگ و ته‌سکزه و، ده‌شزائیت کات و ته‌مه‌نت له‌هه‌وره بروسکه زور خیراتره و ژبانیشت له‌روو باری نار گه‌لسی به‌خورپ‌تره!

جا ماده‌م ژبانی دنیا و گوزهرانی ماددی و ژینی نازهللی ما به‌م جۆره‌یه، له‌وا خۆت له‌نازه‌لینی دلماله و ده‌ست له‌ماددی‌گری دابشو و، به‌پله‌کانی ژبانی "دل" دا سر به‌که‌وه.. له‌وا کاته ژبانیکی گه‌لسی فراوانتر و جیهانیکی به‌کجار به‌رینتر ده‌بینیت له‌چاو له‌وه‌ی که پیشتر له‌جیهانه فراوانه‌که‌تدا گومان‌ت ده‌برد.

کلیلی له‌وه‌ی جیهانه‌یه‌که‌کجار فراوانه‌ش بریتی‌یه‌له: ناسینی خوا و "زمان" خسته‌گۆر و "دل" بزواندن و "رۆح" خسته‌کار به‌و و اتا و نه‌ینی‌بان‌ه‌ی که له‌وشه‌ی پیروزی "لا إله إلا الله" دا ه‌ن.

یادخه‌روه‌ی پازده‌ه‌م

بریتی‌یه‌له‌سڼی مه‌سه‌له.

□ مه‌سه‌له‌ی په‌که‌م^(۱):

له‌ی له‌وه‌ی ده‌په‌وښت به‌لگه‌په‌که‌له‌سه‌ر راستی‌یه‌م دوو نایه‌ته پیروزه‌ بینیت که‌نمازه‌ بۆ دره‌وشانه‌وه‌ی هه‌ره‌ته‌واوی ناوی جوانی: "الحفیظ" ی‌خوا‌ی گه‌وره‌ده‌که‌ن:

(۱) به‌لام مه‌سه‌له‌ی دووه‌م و سڼی ه‌م و یادخه‌روه‌ه‌کانی تر، دانر له‌م نامیلکه‌په‌دا داينه‌ناون. به‌لکو هه‌ره‌یه‌که‌پانی کس‌دوه‌به‌په‌یامیکی سر به‌خو، وه‌که‌په‌یامه‌کانی: "لېخلاس" و، پښتښی (حیجاب) و، سروشت و، سڼی نمازه‌کان.. ه‌ن". (وه‌رگڼه)

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ • وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

(الزلزلة: ٧-٨)

دەرە و شانەوێ هەرە تەواوی ناوی "الحفیظ" ی خەوای گەورە و، هاوونەهێ ئەو راستی یە ی کە لەم دوو ئایەتەدا هەن، لە هەموو شوێنێکدا پەرش و بلاون. دەتوانیت بۆ خۆت لە پەنی بێر کردنەووە و سەرئێخدا لاپەرە کانی کتیبی بوونەووە رانەووە هەستی پێ بکەیت. ئەو کتیبی کە بە کێش و سەنگ و راستە و پێوانە ی "کیتابی موبین" نووسراوەتەووە.

فەرموو - بۆ نمونە - پەری مشتیک تۆوی جۆراو جۆری گۆل و دەرەختە هەمچەشنە کان هەلبەرە، کە تێکەل و پێکەلن و لە ناوەرۆکدا لە یەك جیاوازن و بەلام لە قەبارە و شیوەدا لە یەك دەچن. پاشان ئەو تۆوانە لە تارىکستانى گلیکی ساکاری پێ گیاندا بنێژە، ئنجا بەو ناوێ کە توانای هەلسەنگاندنی نی یە و شتان لێک جیا ناکاتەووە و بەرەو هەر لایەك ئاراستە ی بکەیت دەرژێت و دەروات، ئاودنێری بکە..

پاشان لە وەرزی بەهاردا - کە گۆرەپانی حەشر و زیندوو بوونەووە ی سالانە یە - سەری لێ بەدە و بە سەرئێخەووە سەیری بکە و بزانی کە چۆن مەلایکەتە هەورە بروسکە - وە کو ئیسرافیل - بۆ بانگێشت کردنی باران فوو بە شەپوورە کەیدا دەکات و مژدە ی زیندوو بوونەووە ی پاش مردن بە تۆووە نێژراوە کانی ژێر گلی زەوی دەدات!

ئەو هەتا بە چاوی خۆت دەبینیت ئەو تۆوانە، کە لەو پەری تێکەلێ و لەبە کچووندان، لەبەر تیشکی پوو ناکیبی دەرە و شانەوێ ناوی "الحفیظ" دا گۆرەپەلێبی پێ هەلە و تەواوی ئەو فەرمانە تە کو پەنی پانە دە کەن کە لە لایەن بەدبەینەری دانایانەووە بۆیان دیت، ئێر هەموو کارو هەلسو کەوتیکیان لە گەل

هو فەرمانانه دا ده گونجینن و رینکیان ده خه ن، به چه شنی که بریسکانه وهی که مالی دانایی و، زانین و، ویست و، مه به ست و، هه ست و نه ستیان تیندا هه ست پی ده کړیت.

نایا ناینیت هو توره تیکه ل و له په کچروانه چو ن ئیستا له په کتری جیا ده بنه وه و هه ریه که بیان شیوه په کی جیاواز له وانی تر وهرده گړیت؟ له و تا هم توره بیان بووه به دره ختیکی هه بنجیری هو تو نبعمه ته کانی به دپه پنه ری دانای خوی به سه رلق و په له کانیدا په خش کردووه ته وه و به دهستی په له کانی پیشکه شمائی ده کات..

یان سهیری هو دوو توره له په کچروانه بکه که په کینکیان بووه به گوله به پرژه و هو ی تریان به گوله وه نهوش، نه مانه و هاووینه زوره کانی تریان له و گوله قه شه نگ و ناسک و خه ملاوانه ی که خویان بو ئیمه نارایشت داوه و به پرویه کی گه شه وه بزمان ده روانن و خویانمان له لا خوشه ویست ده که ن..

ههروه ها چه ندین وردپله توری تر ده بینیت که ئیستا بوون به چه نده ها میوه ی تام خوش و به له زه تی هو تو که ئیمه ی مرو ف حه زمان لیانه ..

یان بوون به چه ند گوله دانه و پلیمه کی پر و چه ند نه مامه دره ختیکی تازه پینگه پشتوو که به تام و چیژه به له زه ته کانیا ن و بون و به رامه ی عه ترینیا ن و روخسار و له شولاره ناوازه کانیا ن خو لکمان ده که ن و بهر همه کانیا مان پی ده به خشن، تا کو له پله ی ژبانی پروه کی په وه پله به ک زباتر به رز بنه وه و سه ربکه ون و پله ی ژبانی زینده یی به ده ست به ینن.

هم تووانه به راده په کی و افراوان گه شه بیان کردووه و په ره یان سه ندووه که هو له و نیچه توره به فەرمانی به دپه پنه ره یان چه ندین گولی جوړ او جوړ و

درهختی همه چه شنیان بهرهم هیناوه و باخچه به کی به گول خه ملاوی
 ره نگین و بهه شتیکی رازاوهی بهرینیان سازداوه. سدرنج بده و بزانه تایا
 هیچ ههله و ناتواوی بهک ده بینیت:

﴿لَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ﴾ (الملك: ۳)؟

هه ریهک لهو تووانه، به بزونهی لئی درهوشانهوه و چاکه کاری ناوی
 جوانی "الحفیظ" ی خوی گوره وه، هموو نهو شتانهی ده رختروه که له
 بنهچه و باپیرانیه وه به میرات بزی بهجن ماوه، بئی نهوهی گرفتاری هیچ جزوره
 ناتواوی و ههله و لئی تیکچوونیک بییت..

جا ئه م خواوهنده پاریز کارهی که نهو پاریز گاری کردنه خاوه ن ئیمعجازه
 به پروونی ئه بنجام ده دات، بهم کارهی ئامازه بزی درهوشانهوهی هه ره مه زنی
 "پاریز کاری" ی پوژی حه شر و قیامه تی هه ره مه زن ده کات.

به لئی، ده رختسن و پیشاندانی که مالی "پاراستن" و "چاودیزی" ی
 خواوهند له م شته کم نرخ و فانی و له ناوچووانه دا، بئی هیچ ناتواوی بهک،
 به لنگه به کی گه لئی گرنگ و به هیزه له سه ره نهوهی که نهو خواوهنده شتانی
 زور له وه گوره تر و گرنگتر و کاره گه رتر ده پاریزیت و لییان ده پرسیته وه،
 چه شنی رهفتاری جینشینانی گزی زهوی و گوفتاری هه لگرانی ئه مانه ت و،
 چاکه و خراپه ی بهنده کانی خوی گوره ی تاك و ته نیا.

﴿أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾ (القيامة: ۳۶)؟

تایا مرؤف و اگومان ده بات پشتگویی ده خریت و لیپر سینه وهی نابه تهری؟
 نه خیر.. مرؤف بز ژبانی هه میشه بی زیندوو ده کرپته وه و، ده دستیشان
 کراوی: به خته وه ری هه میشه بی یان به دبه ختی هه تاهه تاییه و، له سه ره کم و
 زور و گوره و بهچوو کی رهفتار و گوفتاره کانی بهرپر سیاره. لیر له ئه ئمادا

یان پاداشتی کرده‌وهی چاک وهرده گریخت، یان سزا و تۆله‌ی ره‌فتاره
چه‌واشه کالی ده‌چیژیخت.

بهم جزیره‌ی که بینیمان، چه‌نده‌ها به‌لگه و نیشانه و شایه‌تیی له سنور
به‌دهر هه‌ن له‌سه‌ر دره‌وشانه‌وه‌ی ناوی "الحفیظ"ی خوای گه‌وره.

ئه‌م نمورنه‌یه‌ی که ده‌توانیت نمورنه‌ی تری له‌سه‌ر بدۆزیته‌وه، مشتیکه له
خه‌روارنک و.. له‌وینچیکه له‌ده‌ریابه‌ک و.. ده‌نکه لمیکه له‌بیابانیک و..
خالیکه له‌سه‌ر گۆنای ته‌پۆلکه‌کالی ناو ده‌شتاییه‌ک و.. دلۆزینکه له‌بارانی به
لیزمه و زولالی ئاسمانی به‌هارنک!

که‌واته، به‌رزی و جوانی و خاوینی بۆ له‌و خوابه‌ی که پارێزه‌ر و
چاودێر و ناگاداره‌و، له‌هه‌موو شتیک ده‌پرسیته‌وه!

﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

* * *

له په یامی "مونا زهرات" هره:

چی دوو چاری زایه بوونی کردووین؟

پر سیار:

چی نیمه ی به زایه داوه و له کاروباری بهرز سستی کردووین؟

وه لام:

"ژیان" بریتی به له جموجوول و چوست و چالاکی .. "شهو ق" یش نه سپه
بو ژیان و هیمه ته تی مرؤف ..

جا هر کات هیمه ته تی نیوه سواری نه سپی شهو ق ده بی، نه و له مهیدانی
ژیاندا به دوا ی کاروباره بهرزه کاندا ده گه ری. ناله م کاته دا به کم شت دینه
رینی "نائومیدی" به، که دوژمنیکی سه رسه خته و هیزی هیمه ته لاواز
ده کات ..

نیوه ش به شمشیری نه م نایه ته پیروزه لینی بدن که ده فهر موی:

﴿لَا تَقْنَطُوا﴾ (الزمر: ۵۳) ..

پاشان "حهز له خۆده رخستن" و "ناره زووی سهر که وتن به سهر که سانی
تردا" دپته مهیدان، که مهیل و ناره زوویه که له مرؤفندا په گی دا کوتاوه و
ده په وئی له لیشو کاری خزمه تکر دنی حه قدا - که خزمه تیکه له سه سوودی و
قره دوور و بیگه رده - زال بییت. بهم بی به ده سستی خۆی له سه رو گو نلاکی
هیمه ته ده وه شینی و له سهر نه سپه که ی ده یخاته خوار ..

نیووش لهم کاته‌دا حه‌قیقه‌تی لهم لایه‌ته پیروژه‌ی ناراسته بکه‌ن که ده‌فهرموی:

﴿کونوا قوامین..﴾ (النساء: ۱۳۵) ..

پاشان "په‌له‌کردن" له مه‌یداندا ده‌رده‌که‌وئی و پئی هیمه‌ت ده‌خلیسکینی و، بازی به‌سه‌ر هه‌نگاره‌کانی رهنکخستی "هۆکار" و "به‌هۆکاره‌کان" پئی ده‌دات و، قزناغه‌یه‌که‌ له‌ دوای یه‌که‌کانی هۆکاره‌کانی لی تیک ده‌دات، به‌ممش به‌ره‌و دواوه‌ پاشه‌وپاش ده‌بیاته‌وه‌ ..

نیووش ده‌بئی له‌ سه‌نگه‌ری بئی وه‌بئی لهم لایه‌ته‌ پیروژه‌دا خۆتان پارێزن که ده‌فهرموی:

﴿اصبروا وصابروا ورابطوا..﴾ (آل عمران: ۲۰۰) ..

پاشان "پرای شه‌خسی خۆسه‌پین" و "به‌رکردنه‌وی تاکه‌ که‌سی" که‌ نه‌نجامی کرده‌وی مرۆف ته‌فروتوونا ده‌کات، له‌ هیمه‌ت ده‌رده‌په‌رئ، که‌ ده‌بوو له‌مه‌ی نه‌کرده‌یه‌ و به‌پئی سروشتی خۆی له‌ نیوان مافی که‌سانی تر‌دا چاودیری مافی خۆی بکرده‌یه‌ ..

ده‌بئی نیووش به‌ حه‌قیقه‌تی به‌رزی لهم‌ فهرمووده‌ پیروژه‌ به‌ره‌نگاری به‌نه‌وه‌ و به‌ره‌ستی بکه‌ن که‌ ده‌فهرموی:

(خَيْرُ النَّاسِ اَلْفَعْمُ لِلنَّاسِ)^(۱) ..

ئعجا دوزمینیکی تر دینه‌ مه‌یدان؛ له‌ویش "چاولیکه‌ری" یه‌. ئیتر به‌مه‌ ده‌رفه‌تی ده‌ست ده‌که‌وئی بۆ چاولیکردنی ته‌مه‌لان و دواکه‌وتوووان. لهم‌ چاولیکه‌ری به‌ پشتی هیمه‌ت ده‌شکینی ..

(۱) حدیث حسن أخرجه القضاعي في مسند الشهاب وابن عساكر في تاريخ دمشق ۲/۴۲۰/۲ وانظر الصحيحة ۴۲۶ وصحيح الجامع الصغير وزیاده برقم ۶۵۳۸. (وهرگت)

نیوهش به حقیقه‌تی به‌رزنی هم نایه‌ته لینی دهر به‌په‌رین که ده‌فرموی:

﴿لَا يَضُرُّكُمْ مَن ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾ (المائدة: ۱۰۵) ..

تا کو ده‌ستی دوژمن نه گاته داوینی هیممهت.

پاشان دوژمنیکی غه‌ددار دهر ده‌که‌وئی، که "کار دواخستن" ه. هم‌مش له نه‌نجامی ده‌سته‌وسانی و متمانه به‌خۆ نه‌بوونه‌وه په‌یدا ده‌بئی و، له‌مه‌ش‌وه دواخستی کاره‌کانی دواپوژ "له‌مروژه بز سه‌بئی" دروست ده‌بئی و، هم کاره‌ش درنژه ده‌کیشی هه‌تا ده‌ستی هیممهت ده‌به‌ستیت و نایه‌لنی هه‌لسیته‌وه ..

نیوهش ده‌بئی شوین نه‌بئی هم نایه‌ته پیروژه بکه‌ون که ده‌فرموی:

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾ (ابراهيم: ۱۲) ..

واته: ته‌نھا پشت به‌خوا به‌ستن، نه‌ک غه‌یری خوا. که‌واته "ته‌وه‌ک‌کول" بکه‌ن به‌قه‌لای هیممهت ..

پاشان دوژمنه‌مولخیده‌که‌دینه‌مه‌یدان که "خۆه‌لقور تاندنه‌له‌و لیشو کارانه‌ی ته‌نھا هی‌خوا‌ی گه‌وره‌ن".

هم دوژمنه، زلله‌توند و سه‌خت و به‌نازاره‌کانی خۆی له‌سه‌رو‌گوئی هیممهت ده‌وه‌شینئی، تا کو‌پیری ده‌کات ..

نیوهش له‌و حقیقه‌ته‌جیددی و هم‌میشه‌سوود‌به‌خشه‌ی هم نایه‌ته‌پیروژه‌ی ناراسته‌بکه‌ن که ده‌فرموی:

﴿فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ﴾ (هود: ۱۱۲) ..

تا کو له‌سنووری خۆی پرایگری و نه‌به‌لنی له‌و سنووره‌بشکینئی، چونکه‌به‌نده‌بۆی نی‌به‌بییت به‌فرمانده‌ی گه‌وره‌که‌ی خۆی.

له کۆتاییدا "حهز له حهوانهوه و پهباردن" دپته گۆرئ، که سه چاوهی
 هه موو به لایهك و هیلانهی گشت کرده ویه کی خراپه و، به کۆت و
 زنجیره کانی خۆی هیممهت ده به سینهوه و، نایه ئی به دوای کار و باره
 به رزه کاندای بگه پئ و، بهم حالهوه ده یهاو پته هه ئدیری نزمی و زه لیلی به وه ..
 ده بئ ئیوهش به ره و پرووی ئەم ساحیره خوین مژه ئه و پاله وانه موجهاید
 بنیرن که له م ئایه ته دایه:

﴿وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى﴾ (النجم: ۳۹).

به ئی راسته، له جهاد و هه لگرتنی ئه ر که قورسه کاندای گه لئ
 حه وانه و تان ده ست ده که وئ.
 هه ر که سینکیش خاوه نی سروشتیکی هه ستیار بئت، حه وانه وه ی خۆی
 ته نها له کار و کۆششدا ده بپنیته وه.

* * *

پیرستی بابتہ کان

لاہور

بابہت

پتہ ساندن ۱۶-۵

چند راستی بک لہ بارہی نوپڑوہ

- ۲۲-۱۹ ..... نوپڑ کزلہ کہی ٹایینہ
- ۴۰-۲۳ ..... حکیمہ تی کاتہ کانی نوپڑ
- ۵۴-۴۱ ..... تاسہ مہندی بڑ نوپڑ

چند یادخبروہ بک لہ بابہتی ناسینی خواہی گہورہ

- ۵۸-۵۷ ..... پتہ کی
- ۶۰-۵۹ ..... یادخبروہی یہ کم: گرفتاریک ناراستہی دہروون کراوہ
- یادخبروہی دووہم: جگہ لہ خوا کس لہ خوت بہ مہزتر مہزانه
- ۶۰ ..... خویشت لہ ہیج شٹیک بہ گہورہ تر دامہ نی!
- یادخبروہی سی مہم: دنیا زور بہ پہلہ دبت و دہروات، کولیک
- ۶۲-۶۱ ..... مہخبرہ نہستزی خوت پتہ ہلنہ گہریت!
- یادخبروہی چوارہم: لہ زیندوویونوہی قیامہ تدا، خودی ہموو
- ۶۳-۶۲ ..... مرؤفیک زیندووہ کریتہوہ
- ۸۰-۶۳ ..... یادخبروہی پتہ جم: گفتو گویک لہ گہل نوروپای دووہم

- یادخمره‌وه‌ی شه‌شم: زوری ژماره‌ی کافران و ینکاری بیان نرخ و
 ۸۴-۸۰ ..... بایه‌خی نی‌یه
- یادخمره‌وه‌ی جه‌وتم: گوفتاریک بۆ ئه‌و که‌سه‌ی که موسلمانان
 بۆ که‌ره‌سه و شمه‌کی قه‌لبی دنیای فانی هان
 ۸۸-۸۴ ..... ده‌دات
- یادخمره‌وه‌ی هه‌شتم: له‌زه‌ت و به‌خته‌وه‌ری له کار کردندا و تازاریش
 ۹۱-۸۸ ..... له‌تمبه‌لی و کارنه‌کردنایه
- ۹۵-۹۲ ..... پاداشت له دوو تونی کار و کۆششدا هه‌یه
- ۹۸-۹۵ .. هه‌موو شتی‌ک شایه‌تی له‌سه‌ر خوای گه‌وره‌ده‌دات
 یادخمره‌وه‌ی نۆه‌م: "په‌غه‌مبه‌رینی" پوخته‌ی هه‌موو خه‌یر و که‌مالیکه و
 تاینی ئیسلام پی‌رستی گشت به‌خته‌وه‌ری‌یه‌که و
 ۱۰۱-۹۸ ..... "نیمان" یش جوانی پاک له هه‌موو خه‌له‌یه‌که
- یادخمره‌وه‌ی ده‌هه‌م: نووره‌کانی ناسینی خوای گه‌وره‌سنی به‌شن
 ۱۰۲-۱۰۱ ..... یادخمره‌وه‌ی یازده‌هه‌م: پله‌ی میهره‌بانیی فراوان و شه‌فه‌قه‌تی مه‌زنی
 ۱۰۴-۱۰۳ ..... قورناتی پی‌رۆز به‌رامبه‌ر جه‌ماوه‌ر
- یادخمره‌وه‌ی دوازده‌هه‌م: نزا و لالانه‌وه‌یه‌ک
 ۱۰۶-۱۰۴ ..... یادخمره‌وه‌ی سیازده‌هه‌م: پینج مه‌سه‌له‌ی ته‌ماوی و تیکه‌ل که
 ۱۲۰-۱۰۷ ..... پی‌ویستیان به‌روونکردنه‌وه هه‌یه
- یادخمره‌وه‌ی چوارده‌هه‌م: چوار هی‌مای به‌چووک تایه‌تن به‌ته‌وحیده‌وه
 ۱۲۶-۱۲۱ .. یادخمره‌وه‌ی پازده‌هه‌م: دره‌وشانه‌وه‌ی ناوی "الحفیظ"ی خوای گه‌وره
 ۱۳۰-۱۲۶ ..... چی دوو چاری زا به‌برولی کردوین؟
 ۱۳۴-۱۳۱ ..... پوخته‌یه‌ک له ژبالی دالهر ..
 ۱۳۸-۱۳۵ .....

